

Grozījumi:

Ministru kabineta 14.07.2020. noteikumi Nr.438 / LV, 136, 17.07.2020. / Stājas spēkā 01.09.2020.

Ministru kabineta 15.09.2020. noteikumi Nr.573 / LV, 181, 18.09.2020. / Stājas spēkā 19.09.2020.

Ministru kabineta 24.03.2021. noteikumi Nr.188 / LV, 60, 26.03.2021. / Stājas spēkā 27.03.2021.

Ministru kabineta 28.09.2021. noteikumi Nr.653 / LV, 189, 30.09.2021. / Stājas spēkā 01.10.2021.

Ministru kabineta 17.05.2022. noteikumi Nr.299 / LV, 96, 19.05.2022. / Stājas spēkā 01.09.2022.

Ministru kabineta 29.11.2022. noteikumi Nr.747 / LV, 233, 01.12.2022. / Stājas spēkā 02.12.2022.

Ministru kabineta 07.03.2023. noteikumi Nr.111 / LV, 49, 09.03.2023. / Stājas spēkā 10.03.2023.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 747

Rīgā 2018. gada 27. novembrī (prot. Nr. 56 38. §)

Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem

Izdoti saskaņā ar Izglītības likuma

14. panta 19. punktu

un Vispārējās izglītības likuma

4. panta 11., 11.¹ un 13. punktu

un 30. panta septīto daļu

(Grozīta ar MK 14.07.2020. noteikumiem Nr. 438; MK 28.09.2021. noteikumiem Nr. 653)

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka:

1.1. valsts pamatizglītības standartu, kurā ietverti šā standarta prasībām atbilstoši pamatizglītības programmu paraugi, un vispārējās pamatizglītības mācību jomu nosaukumus;

1.2. prasības to pamatizglītības programmu izstrādei, kuras kādā no mācību jomām vai daļā no jomas nosaka augstākus izglītības satura apguves plānotos rezultātus par šajos noteikumos noteiktajiem pamatizglītības obligātā satura apguves plānotajiem rezultātiem (turpmāk – prasības pamatizglītības programmu izstrādei ar augstākiem plānotajiem rezultātiem), un prasības izglītības satura apguvē sasniedzamajiem rezultātiem mācību jomā vai daļā no jomas (turpmāk – prasības sasniedzamajiem rezultātiem pamatizglītības programmās ar augstākiem plānotajiem rezultātiem);

1.3. mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību speciālās izglītības programmās.

(MK 14.07.2020. noteikumu Nr. 438 redakcijā, kas grozīta ar MK 28.09.2021. noteikumiem Nr. 653)

II. Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis un uzdevumi

2. Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis ir vispusīgi attīstīts un lietpratīgs skolēns, kurš ir ieinteresēts savā intelektuālajā, sociāli emocionālajā un fiziskajā attīstībā, dzīvo veselīgi un droši, mācās ar prieku un interesi, sociāli atbildīgi līdzdarbojas sabiedrības norisēs un uzņemas iniciatīvu, ir Latvijas patriots.

3. Pamatizglītības uzdevumi ir:

3.1. stiprināt visaptverošu izpratni par tiesiskumu un tādām vērtībām kā dzīvība (tajā skaitā veselība), cilvēka cieņa (tajā skaitā vienlīdzība), brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda un Latvijas valsts, veidojot vērtējošu attieksmi un atbildību par sevi un savu rīcību;

3.2. nostiprināt un attīstīt zināšanas, izpratni un pamatprasmes šo noteikumu 7. punktā minētajās mācību jomās, lai sekmīgi turpinātu tālāko izglītību;

3.3. apgūt dažādos kontekstos un mācību jomās nepieciešamās šo noteikumu 5.2. apakšpunktā minētās caurviju prasmes, lai stiprinātu jaunu zināšanu sasaisti ar personisko pieredzi, veidotu pozitīvas attiecības un pieņemtu atbildīgus lēmumus.

III. Pamatizglītības saturā iekļaujamās vērtības

4. Pamatizglītības satura apgūvē iekļaujamās Latvijas Republikas Satversmē un normatīvajos aktos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību definētās vērtības un tikumi.

IV. Pamatizglītības obligātais saturs, tā apguves plānotie rezultāti mācību jomās un īstenošanas principi

5. Pamatizglītības obligāto saturu veido:

5.1. Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktās vērtības un tikumi;

5.2. šādas caurviju prasmes:

5.2.1. kritiskā domāšana un problēmrisināšana – skolēns izzina, analizē un izvērtē dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu, pieņem izsvērtus un atbildīgus lēmumus, definē problēmas būtību un risina vienkāršus un kompleksus izaicinājumus;

5.2.2. jaunrade un uzņēmējspēja – skolēns ir atvērts jaunai pieredzei un izaicinājumiem, meklē un saskata daudzveidīgas iespējas uzlabot esošo situāciju, uzņemas iniciatīvu un ir neatlaidīgs, lai ideju pārvērstu noderīgā risinājumā vai produktā;

5.2.3. pašvadīta mācīšanās – skolēns apzinās sevi kā individu, savas vēlmes, vajadzības un intereses, pārvalda savas emocijas, domas un uzvedību, veido pozitīvas attiecības, ir motivēts sevi pilnveidot, izvērta mērķus, plāno savu darbību, īsteno plānu un izvērtē paveikto, mērķtiecīgi izmanto situācijai atbilstošas domāšanas stratēģijas un seko līdzi savam mācīšanās progresam;

5.2.4. sadarbība – skolēns ar cieņu pauž savu un uzklausa citu viedokļus, pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai, sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai īstenotu konkrētus mērķus, un sasniedz iesaistītajām pusēm pieņemamus risinājumus;

5.2.5. pilsoniskā līdzdalība – skolēns saskata kopsakarības sabiedrībā un vidē, analizē savu iesaisti lokālos un globālos procesos un iesaistās to uzlabošanā, uzņemas atbildību par savu rīcību;

5.2.6. digitālā pratība – skolēns atbildīgi un efektīvi izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, jauna satura radīšanai, satura koplietošanai un komunikācijai, kritiski un konstruktīvi izvērtē tehnoloģiju un mediju lomu sabiedrībā;

5.3. zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās.

6. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi, noteikti šo noteikumu 1. pielikumā.

7. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti ir kompleksi, tie atklāj gala rezultātu darbībā, ietver zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, caurviju prasmes, vērtības un tikumus un ir izteikti kā pratības šādās mācību jomās:

7.1. valodu mācību joma – skolēns ir ieinteresēts valodu apguvē, izprot latviešu valodas un mazākumtautību valodu lomu nacionālās identitātes veidošanā un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, izprot latviešu valodas kā valsts valodas lomu integrācijā Latvijas sabiedrībā un izglītības ieguvē, svešvalodu lomu starpkultūru saziņas nodrošināšanā, skolēns lieto valodas kā domāšanas, izziņas, saziņas un radošās izpaušmes līdzekli, skaidri, saprotami, literāri pareizi un atbilstoši saziņas situācijai pauž savas domas, jūtas un uzskatus mutvārdos un rakstu formā, uztver, saprot, analizē un interpretē informāciju, jēdzienus, faktus un idejas dažādu formātu un žanru tekstos, izmanto lasītprasmi sevis emocionālai un intelektuālai bagātināšanai;

7.2. sociālā un pilsoniskā mācību joma – skolēns domā un rīkojas atbildīgi, apzinoties savas rīcības sekas un cienot dzīvību kā vērtību, viņam ir izveidojušies noturīgi, labvēlīgi sociālie ieradumi saziņā un saskarsmē ar līdzcilvēkiem, ir izkopta nacionālā, vēsturiskā un pilsoniskā apziņa un izpratne par sabiedriskajiem un ekonomiskajiem procesiem;

7.3. kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma – skolēns praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku radošajā procesā, atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos, vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpaušmes veidus, mācoties izprast kultūras atšķirības un veidojot savu kultūras identitāti, piedzīvo klātienē kultūras notikumus, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības, līdzdarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā un tradīciju pārmantošanā;

7.4. dabaszinātņu mācību joma – skolēns atpazīst, piedāvā un izvērtē skaidrojumus noteiktām dabas parādībām un procesiem, izmanto pētnieciskās prasmes problēmu risināšanā, pētījumu veikšanā, izvērtējot riskus un ievērojot drošības nosacījumus, analizē un izvērtē datus, izsaka viedokli un argumentus dažādos veidos un secina no datiem, rīkojas personiski atbildīgi savas un citu veselības veicināšanā, vides kvalitātes saglabāšanā un dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā;

7.5. matemātikas mācību joma – skolēns situācijās ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu, jēgpilni lietojot matemātikas instrumentus, veic aprēķinus, apstrādā datus, lieto figūru īpašības, saskata sakarības starp lielumiem, spriež vispārīgi un matemātiski modelē, problēmsituācijās izvēlas atbilstošu pieeju vai paņēmieni, apzinās pierādījuma nepieciešamību un veido pamatotus spriedumus;

7.6. tehnoloģiju mācību joma – skolēns praktiski rada sev un sabiedrībai noderīgus produktus, pakalpojumus, informācijas un vides risinājumus, dizaina procesā plānojot, projektējot un konstruējot, mērķtiecīgi, droši un atbildīgi izmantojot dažādus paņēmienus, darbarīkus un ierīces, tajā skaitā digitālās, izvēloties piemērotus materiālus un apgūstot atbilstošās prasmes, un veidojot drošu un veselībai labvēlīgu darba vidi, atbilstoši rīkojas bīstamās sadzīves situācijās, izprot dizaina procesu un iegūst vienkārša tehnoloģiska procesa veikšanas un inženiertehnisku problēmu risināšanas pieredzi, spēj droši, efektīvi un atbildīgi izmantot digitālās tehnoloģijas dizaina procesā;

7.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma – skolēns izprot un praktizē veselīga dzīvesveida paradumus, atpazīst riskus dažādās, tai skaitā ekstremālās, situācijās un pieņem lēmumus drošai un aktīvai rīcībai, prasīgi, atbildīgi un ieinteresēti iesaistās daudzveidīgās fiziskās aktivitātēs, kas veicina garīgās un fiziskās spējas, piedalās komandas veidošanā, plāno, sadala darba uzdevumus, palīdz un atbalsta citus.

8. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomās, beidzot 3., 6. un 9. klasi, noteikti:

- 8.1. valodu mācību jomā – šo noteikumu 2. pielikumā;
- 8.2. sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā – šo noteikumu 3. pielikumā;
- 8.3. kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā – šo noteikumu 4. pielikumā;
- 8.4. dabaszinātņu mācību jomā – šo noteikumu 5. pielikumā;
- 8.5. matemātikas mācību jomā – šo noteikumu 6. pielikumā;
- 8.6. tehnoloģiju mācību jomā – šo noteikumu 7. pielikumā;
- 8.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā – šo noteikumu 8. pielikumā.

9. Lai sasniegtu šo noteikumu 2. punktā minēto mērķi un izpildītu šo noteikumu 3. punktā minētos uzdevumus, pamatizglītības obligāto saturu īsteno atbilstoši šādiem principiem:

9.1. skolēns nostiprina lietpratību, integrēti praktiskajā darbībā mērķtiecīgi apgūstot zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, attīstot caurviju prasmes, veidojot ieradumus, izkopjot tikumus, apliecinot vērtības un paužot attieksmes;

9.2. skolēna mācīšanās ir saistīta ar viņa pieredzi un ikdienu, skolēns ir iesaistīts viņam aktuālu lēmumu pieņemšanā, mācības rosina interesēties un iesaistīties izglītības iestādes kultūras veidošanā un sabiedrībā notiekošajos procesos, raudzīties nākotnē, izzinot un izvērtējot personiskajai un sabiedrības attīstībai un labklājībai nozīmīgus tematus;

9.3. pedagogs plāno un vada skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedzījinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu;

9.4. pedagogs mācīšanās mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību organizācijas formas, variējot to īstenošanu atbilstoši skolēna mācīšanās vajadzībām;

9.5. izglītības iestāde attīsta organizācijas kultūru, kurā respektē skolēnu dažādību pēc dzimuma, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, veselības stāvokļa, valodas, intelektuālās attīstības un citām pazīmēm, ievērojot diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizliegumu;

9.6. izglītības iestāde iesaista vecākus skolēna mācīšanās atbalstam, sniedzot regulāru atgriezenisko saiti par skolēna sniegumu un izaugsmi;

9.7. izglītības iestāde veido mācību vidi, kas ir fiziski un emocionāli droša, veicina skolēna sociāli emocionālo prasmju apguvi un mācīšanos un tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās un attīstības vajadzībām;

9.8. pedagogi un pārējais izglītības iestādes personāls regulāri sadarbojas, kopīgi plāno mācību satura īstenošanu, seko katra skolēna izaugsmei un veic nepieciešamos uzlabojumus mācību un audzināšanas procesā, veido izglītības iestādes kultūru, kas nodrošina labākas mācīšanās iespējas ikvienam skolēnam;

9.9. izglītības iestāde pēc iespējas agrāk pirmreizēji noskaidro skolēna pamatprasmes un mācīšanās vajadzības un seko katra skolēna izaugsmei, iegūtos datus izmanto pedagogiskās darbības plānošanā un atbilstošā atbalsta izvēlē un īstenošanā, palielinot ikviena skolēna pilnvērtīgas līdzdalības iespējas mācību procesā;

9.10. izglītības iestāde darbības mērķu un uzdevumu plānošanā un īstenošanā un pārmaiņu ieviešanā iesaista vietējo sabiedrību.

V. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas pamatprincipi un iegūtās izglītības vērtēšanas kārtība

10. Mācību snieguma vērtēšana ir informācijas iegūšana, lai spriestu par skolēna sniegumu vai sasniegto rezultātu.

11. Mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi ir šādi:

11.1. sistēmiskuma princips – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums;

11.2. atklātības un skaidrības princips – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji;

11.3. metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus;

11.4. iekļaujošais princips – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam;

11.5. izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

12. Mācību snieguma vērtēšanas veidi ir šādi:

12.1. formatīvā vērtēšana, kas ir nepārtraukta ikdienas mācību procesa sastāvdaļa un nodrošina skolēnam un pedagogam atgriezenisko saiti par skolēna tā brīža sniegumu pret plānotiem sasniedzamajiem rezultātiem. Formatīvo vērtēšanu īsteno:

12.1.1. pedagogs, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un sniegtu papildu atbalstu skolēnam, plānotu un uzlabotu mācīšanu;

12.1.2. skolēns, lai uzlabotu mācīšanos, patstāvīgi vērtētu savu un cita sniegumu;

12.2. diagnosticējošā vērtēšana, lai izvērtētu skolēna mācīšanās stiprās un vājās puses un noskaidrotu nepieciešamo atbalstu. Diagnosticējošo vērtēšanu īsteno:

12.2.1. pedagogs, lai noteiktu skolēna mācīšanās vajadzības un plānotu turpmāko mācīšanās procesu;

12.2.2. Valsts izglītības satura centrs (turpmāk – centrs), lai pilnveidotu pamatizglītības mācību saturu, veicinātu mācību līdzekļu kvalitāti un pedagogu profesionālo kompetenci;

12.3. summatīvā vērtēšana, ko organizē mācīšanās posma noslēgumā (piemēram, temata, mācību gada, izglītības pakāpes noslēgumā), lai novērtētu un dokumentētu skolēna mācīšanās rezultātu. Summatīvo vērtēšanu īsteno:

12.3.1. pedagogs, lai novērtētu un dokumentētu, kā skolēns ir apguvis plānoto sasniedzamo rezultātu mācīšanās posma noslēgumā;

12.3.2. centrs, lai novērtētu un dokumentētu, kā skolēns apguvis šo noteikumu 8. punktā skolēnam noteiktos sasniedzamos rezultātus izglītības pakāpes noslēgumā.

13. Skolēna mācību sniegums mācību gada noslēgumā summatīvā vērtēšanā tiek izteikts:

13.1. 1.–3. klasē – apguves līmeņos (9. pielikums);

13.2. 4.–9. klasē – 10 ballu skalā (10. pielikums).

14. Mācību snieguma vērtēšana ir objektīva. Vērtējumu var apstrīdēt mācīšanās posma noslēgumā, ja tas tieši ietekmē skolēna tiesības un intereses.

15. Izglītības iestāde patstāvīgi izstrādā vērtēšanas kārtību atbilstoši šo noteikumu 12. punktā minētajiem vērtēšanas pamatprincipiem.

15.¹ Valsts pārbaudes darbi vispārējās pamatizglītības pakāpē ir eksāmens, centralizēts eksāmens un monitoringa darbs, ko nosaka Ministru kabineta noteikumi par valsts pārbaudes darbu norises laiku attiecīgajā mācību gadā.

(MK 29.11.2022. noteikumu Nr. 747 redakcijā)

16. Valsts noteiktie pārbaudes darbi, beidzot 9. klasi, ir šādi:

16.1. valsts pārbaudes darbs valodu mācību jomā – latviešu valoda;

16.2. valsts pārbaudes darbs valodu mācību jomā – svešvaloda (angļu, vācu vai franču – pēc izglītojamā izvēles);

16.3. valsts pārbaudes darbs matemātikas mācību jomā;

16.4. starpdisciplinārs valsts pārbaudes darbs, kurā ietverts sociālās un pilsoniskās, dabaszinātņu un tehnoloģiju mācību jomu saturs.

(Grozīts ar MK 29.11.2022. noteikumiem Nr. 747)

17. Valsts noteiktajā pārbaudes darbā skolēna mācību sasniegumu vērtējumu izsaka procentos no maksimāli iespējamā punktu skaita attiecīgajā pārbaudes darbā.

(MK 17.05.2022. noteikumu Nr. 299 redakcijā)

17.¹ *(Punkts stājas spēkā 01.09.2024. un iekļauts noteikumu redakcijā uz 01.09.2024., sk. 27.¹ punktu)*

VI. Pamatizglītības programmu paraugi

18. Šo noteikumu 11. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts pamatizglītības programmas paraugs (kods 21011111) šādām programmām:

18.1. pamatizglītības pirmā posma programmai (kods 11011111);

18.2. pamatizglītības neklātienas programmai (kods 21011113);

18.3. pamatizglītības tālmācības programmai (kods 21011114);

18.4. pamatizglītības otrā posma programmai (kods 23011111);

18.5. pamatizglītības otrā posma neklātienas programmai (kods 23011113);

18.6. pamatizglītības otrā posma tālmācības programmai (kods 23011114).

19. Šo noteikumu 12. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts mazākumtautību pamatizglītības programmas paraugs (kods 21011121) šādām programmām:

19.1. pamatizglītības pirmā posma mazākumtautību programmai (kods 11011121);

19.2. pamatizglītības mazākumtautību neklātienas programmai (kods 21011123);

19.3. pamatizglītības mazākumtautību tālmācības programmai (kods 21011124);

19.4. pamatizglītības otrā posma mazākumtautību programmai (kods 23011121);

19.5. pamatizglītības otrā posma mazākumtautību neklātienēs programmai (kods 23011123);

19.6. pamatizglītības otrā posma mazākumtautību tālmācības programmai (kods 23011124).

20. Šo noteikumu 13. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts pamatizglītības sociālās korekcijas izglītības programmas paraugs (kods 21011911) šādām programmām:

20.1. pamatizglītības pirmā posma sociālās korekcijas izglītības programmai (kods 11011911);

20.2. pamatizglītības otrā posma sociālās korekcijas izglītības programmai (kods 23011911).

21. Šo noteikumu 14. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts speciālās pamatizglītības programmas paraugs šādām izglītības programmām:

21.1. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar redzes traucējumiem (kods 21015111);

21.2. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar redzes traucējumiem (kods 21015121);

21.3. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar dzirdes traucējumiem (kods 21015211);

21.4. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar dzirdes traucējumiem (kods 21015221);

21.5. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar fiziskās attīstības traucējumiem (kods 21015311);

21.6. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar fiziskās attīstības traucējumiem (kods 21015321);

21.7. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar somatiskām saslimšanām (kods 21015411);

21.8. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar somatiskām saslimšanām (kods 21015421);

21.9. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar valodas traucējumiem (21015511);

21.10. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar valodas traucējumiem (21015521);

21.11. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar mācīšanās traucējumiem (kods 21015611);

21.12. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar mācīšanās traucējumiem (kods 21015621);

21.13. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar garīgās veselības traucējumiem (kods 21015711);

21.14. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar garīgās veselības traucējumiem (kods 21015721).

22. Šo noteikumu 15. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts speciālās pamatizglītības programmas paraugs šādām izglītības programmām:

22.1. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem (kods 21015811);

22.2. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem (kods 21015821).

23. Šo noteikumu 16. pielikumā atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai ir noteikts speciālās pamatizglītības programmas pārbaugs šādām izglītības programmām:

23.1. speciālās pamatizglītības programmai skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem (kods 21015911);

23.2. speciālās pamatizglītības mazākumtautību programmai skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem (kods 21015921).

24. Izglītības programmas mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānā minētos mācību priekšmetus var īstenot integrēti. Šādos gadījumos izglītības iestāde izglītības programmas mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānā norāda, kurus mācību priekšmetus īsteno integrēti.

VI¹. Prasības pamatizglītības programmu izstrādei ar augstākiem plānotajiem rezultātiem un prasības sasniedzamajiem rezultātiem pamatizglītības programmās ar augstākiem plānotajiem rezultātiem

(Nodaļa MK 14.07.2020. noteikumu Nr. 438 redakcijā)

24.¹ Prasības pamatizglītības programmu izstrādei ar augstākiem plānotajiem rezultātiem ir šādas:

24.¹ 1. plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā vai tās daļā ir noteikti augstāki nekā šo noteikumu 8. punktā noteiktie rezultāti un ir saskaņoti ar centru;

24.¹ 2. mācību stundu skaits mācību priekšmetos tiek samazināts ne vairāk kā par 25 procentiem no šo noteikumu 11. pielikuma 1. tabulā noteiktā kopējā stundu skaita trijos gados mācību priekšmetā.

(MK 14.07.2020. noteikumu Nr. 438 redakcijā, kas grozīta ar MK 07.03.2023. noteikumiem Nr. 111)

24.² Prasības sasniedzamajiem rezultātiem pamatizglītības programmās ar augstākiem plānotajiem rezultātiem ir šādas:

24.² 1. mācību jomā vai daļā no jomas, kurā ir noteikti augstāki plānotie rezultāti un ir noteikti valsts pārbaudes darbi, skolēnu snieguma vidējie rezultāti triju gadu periodā ir vismaz par 10 procentiem augstāki par vidējiem rezultātiem triju gadu periodā valstī. Svešvalodā, kurā valsts pārbaudes darbu kārtoti tikai tās pamatizglītības programmas skolēni, kurā attiecīgajā daļā no mācību jomas ir noteikti augstāki plānotie rezultāti, skolēnu snieguma vidējie rezultāti triju gadu periodā ir vismaz par 10 procentiem augstāki par vidējiem rezultātiem valstī triju gadu periodā valsts pārbaudes darbos pārējās svešvalodās kopā;

24.² 2. mācību jomā vai daļā no jomas, kurā ir noteikti augstāki plānotie rezultāti un nav noteikti valsts pārbaudes darbi, skolēnu mācību sniegums mācību gada noslēgumā summatīvā vērtēšanā, kas izteikts 10 ballu skalā, triju gadu periodā vidēji vismaz 60 procentiem skolēnu ir 8 bales vai vairāk. Mācību jomā vai daļā no jomas, kurā ir noteikti augstāki plānotie rezultāti un kurā skolēna mācību sniegums mācību gada noslēgumā summatīvā vērtēšanā tiek izteikts apguves līmeņos, mācību sniegums triju gadu periodā vidēji vismaz 60 procentiem skolēnu ir izteikts ar līmeni "apguvis padziļināti";

24.² 3. mācību jomā vai daļā no jomas, kurā ir noteikti augstāki plānotie rezultāti, skolēni triju gadu periodā ir godalgotu vietu ieguvēji mācību priekšmetu olimpiādēs, skatēs, konkursos vai projektos reģionālā, valsts vai starptautiskā mērogā;

24.² 4. mācību jomā vai daļā no jomas, kurā ir noteikti augstāki plānotie rezultāti, izglītības iestāde katru gadu triju gadu periodā ir piedalījies vai organizējis koncertus, uzvedumus, konkursus, atklātās mācību priekšmetu olimpiādes, erudīcijas spēles vai citus ar attiecīgo mācību jomu saistītus pasākumus, kuros ir piedalījušies arī citu izglītības iestāžu skolēni vai citi sabiedrības pārstāvji.

(MK 14.07.2020. noteikumu Nr. 438 redakcijā)

VII. Noslēguma jautājumi

25. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2014. gada 12. augusta noteikumus Nr. 468 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem" (Latvijas Vēstnesis, 2014, 165. nr.).

25.¹ Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2006. gada 20. jūnija noteikumus Nr. 492 "Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība speciālās izglītības programmās" (Latvijas Vēstnesis, 2006, 98. nr.).

(MK 28.09.2021. noteikumu Nr. 653 redakcijā)

26. Šie noteikumi attiecībā uz vispārējās izglītības programmas īstenošanu 2., 5. un 8. klasē stājas spēkā 2021. gada 1. septembrī, bet attiecībā uz vispārējās izglītības programmas īstenošanu 3., 6. un 9. klasē – 2022. gada 1. septembrī. Līdz minētajiem datumiem vispārējās izglītības programmas 2., 5. un 8. klasē un 3., 6. un 9. klasē īsteno saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem, kas bija spēkā līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai. Līdz 2022. gada 1. septembrim mācību sniegumu speciālās pamatizglītības programmās skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem, smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem 3., 6. un 9. klasē vērtē saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 20. jūnija noteikumiem Nr. 492 "Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība speciālās izglītības programmās". Valsts pārbaudījumi 2020./2021. mācību gadā, beidzot 9. klasi, ir šādi:

26.1. obligātie diagnosticējošie darbi:

26.1.1. latviešu valodā latviešu mācībvalodas izglītības programmās;

26.1.2. latviešu valodā mazākumtautību izglītības programmās;

26.1.3. matemātikā;

26.2. ja izglītības iestāde vēlas, diagnosticējošie darbi:

26.2.1. Latvijas vēsturē;

26.2.2. svešvalodā (angļu, vācu, franču, krievu – pēc izglītojamā izvēles);

26.2.3. dabaszinībās;

26.2.4. mazākumtautības valodā mazākumtautību izglītības programmās;

26.3. ja izglītojamais vēlas, centralizētais eksāmens latviešu valodā mazākumtautību izglītības programmās.

(MK 24.03.2021. noteikumu Nr. 188 redakcijā, kas grozīta ar MK 28.09.2021. noteikumiem Nr. 653)

27. Šie noteikumi attiecībā uz latviešu valodas lietojuma proporciju mācību satura apgūvē mazākumtautību izglītības programmas 9. klasē stājas spēkā 2021. gada 1. septembrī. Līdz minētajam datumam latviešu valodu mazākumtautību izglītības programmas 9. klasē lieto saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem, kas bija spēkā līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai.

27.¹ Šo noteikumu 17.¹ punkts stājas spēkā 2024. gada 1. septembrī. Līdz minētajam datumam valsts pārbaudes darbā vērtējums nav iegūts, ja darba kopvērtējums:

27.¹1. 2022./2023. mācību gadā ir mazāks nekā 10 procenti;

27.¹2. 2023./2024. mācību gadā ir mazāks nekā 15 procenti.

(MK 17.05.2022. noteikumu Nr. 299 redakcijā; 17.¹ punkts iekļauts noteikumu redakcijā uz 01.09.2024.)

27.² Šo noteikumu 16.4. apakšpunktā minētā prasība, ka, beidzot 9.klasi, skolēni kārto starpdisciplināru valsts pārbaudes darbu, kurā ietverts sociālās un pilsoniskās, dabaszinātņu un tehnoloģiju mācību jomu saturs, piemērojama ar 2024. gada 1. septembri.

(MK 29.11.2022. noteikumu Nr. 747 redakcijā)

27.³ Šo noteikumu regulējumu pamatizglītības mazākumtautību programmām piemēro:

27.³¹. līdz 2023. gada 31. augustam – attiecībā uz pamatizglītības mazākumtautību programmas īstenošanu 1., 4. un 7. klasē;

27.³². līdz 2024. gada 31. augustam – attiecībā uz pamatizglītības mazākumtautību programmas īstenošanu 2., 5. un 8. klasē;

27.³³. līdz 2025. gada 31. augustam – attiecībā uz pamatizglītības mazākumtautību programmas īstenošanu 3., 6. un 9. klasē.

(MK 07.03.2023. noteikumu Nr. 111 redakcijā)

27.⁴ Šo noteikumu 19. punkts, 21.2., 21.4., 21.6., 21.8., 21.10., 21.12., 21.14., 22.2. un 23.2. apakšpunkts un 12. pielikums ir spēkā līdz 2025. gada 31. augustam.

(MK 07.03.2023. noteikumu Nr. 111 redakcijā)

28. Noteikumi stājas spēkā 2020. gada 1. septembrī.

Ministru prezidenta vietā –
finanšu ministre *Dana Reizniece-Ozola*

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus ar personisko pieredzi saistītās situācijās. Vienkāršu informāciju salīdzina, interpretē, novērtē, savieno un grupē pēc dotajiem kritērijiem. Meklē pārbaudītus faktus, pats tos pārbauda	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus situācijās ar dažādiem kontekstiem. Salīdzina, interpretē, novērtē, savieno informāciju, grupē to pēc dotajiem un paša radītajiem kritērijiem. Pārliecinās, vai iegūta pietiekami vispusīga un precīza informācija, pārbauda tās ticamību	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus problēmsituācijās un situācijās, kas ietver vairākas jomas. Izvērtē un plānveidīgi raksturo rezultātus, savu darbību. Mērķtiecīgi izzina, analizē, izvērtē un savieno dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu. Tiekas iegūt vispusīgu un precīzu informāciju, nosaka atsevišķus faktorus, kas traucē iegūt patiesu informāciju
1.2. Veido savā pieredzē un viedoklī balstītu argumentāciju. Formulē savus secinājumus pēc norādījumiem	1.2. Spriež no konkrētā uz vispārīgo. Atšķir svarīgo no mazāk svarīgā, situācijai atbilstošo no neatbilstošā. Veido dotajā kontekstā faktos balstītu argumentāciju. Formulē tiešus, vienkāršus secinājumus	1.2. Veido loģiskus spriedumus, spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Abstrahē, vispārina vienkāršās situācijās. Atšķir faktos balstītu apgalvojumu no pieņēmuma, faktus no viedokļa. Izvirza argumentus un vērtē to atbilstību. Secina, vai argumentācija ir pietiekama un korekta. Formulē pamatotus secinājumus
1.3. Atpazīst un formulē problēmu saistošā, ar personisko pieredzi saistītā kontekstā. Ar pedagoga atbalstu izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko risinājumu	1.3. Ar pedagoga atbalstu nosaka reālas vajadzības – atpazīst un formulē problēmu saistībā ar noteiktu lielumu (īpašībām, uzbūvi, darbību, izpausmēm u. tml.), parādību, procesu dotajā kontekstā, izsaka un skaidro idejas problēmsituācijās. Izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko un nolemj to īstenot	1.3. Nosaka reālas vajadzības un raksturo problēmas būtību – atpazīst un formulē problēmu kontekstā, kuru raksturo savstarpēji atkarīgi lielumi, aspekti, cēloņsakarības. Izsaka, skaidro un analizē idejas problēmsituācijās, formulē kontekstā balstītu un strukturētu pieņēmumu. Izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko un nolemj to īstenot
1.4. Raksturo savu pieredzi līdzīgās situācijās, izsaka idejas risinājumam. Ar pedagoga atbalstu veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to, mācoties vairākas problēmrisināšanas stratēģijas, un izvērtē rezultātu	1.4. Veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to, izmantojot situācijai piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, – eksperimentē domās un praktiski, veidojot reālus modeļus un objektus, izpētot īpašības un pārbaudot pieņēmumu, veic pilno pārasi, sadala problēmu daļās, pāriet uz vienkāršāku problēmu, izvērtē paveikto pēc paša radītiem kritērijiem un iesaka uzlabojumus	1.4. Veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to un, ja nepieciešams, darba gaitā plānu pielāgo situācijai. Kompleksās situācijās lieto piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas – veic plānveida eksperimentu pieņēmuma pamatošanai. Spriež "atpakaļgaitā", atrod pretpiemēru, veido situācijas abstrakto, vispārīgo modeli, pārbauda iegūtos rezultātus problēmas kontekstā. Meklē citu pieeju, paņēmieni, ja tas nepieciešams. Izvērtē paveikto un plāno uzlabojumus turpmākajam darbam
2. Jaunrade un uzņēmējspēja		
2.1. Ir atvērts jaunai pieredzei. Ar prieku fantazē par iespējamiem neierastiem risinājumiem	2.1. Nebijušas situācijas uztver ar ieinteresētību, izmanto iztēli un spontanitāti, lai veidotu neikdienišķas sakarības. Uzdrīkstas mēģināt paveikt kaut ko jaunu	2.1. Uz pasauli raugās ar zinātkāri, iztēlojas nebijušus risinājumus. Ir gatavs pieņemt nenoteiktību un jaunus izaicinājumus
2.2. Uzdod jautājumus par esošo	2.2. Izvērtē situāciju un izmanto	2.2. Izzina situāciju no dažādiem

situāciju un ar pieaugušā atbalstu izmanto vairākas radošās domāšanas stratēģijas. Lai radītu idejas, iedvesmojas no citu darbiem	radošās domāšanas stratēģijas, lai nonāktu pie idejām tās pilnveidei, iedvesmojas no citu idejām, tās papildina. Izzina pieejamos resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras) un rod jaunus, lai īstenotu ieceri	skatpunktiem, lieto un pielāgo situācijai atbilstošas radošās domāšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jaunām un noderīgām idejām, iedvesmojas no citu pieredzes. Elastīgi un izsvērti izmanto pieejamos resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras) un rod jaunus, lai īstenotu savu ieceri
2.3. Ar pedagoga atbalstu nonāk pie sev jaunas un noderīgas idejas un īsteno to, nepadodas, ja neizdodas to īstenot, bet mēģina vēlreiz	2.3. Viens vai grupā spēj jau esošiem risinājumiem vai produktiem vairo pievienoto vērtību, plāno darbu un apzina resursus, lai īstenotu radīto ideju. Saskaroties ar grūtībām, meklē atbalstu un izmanto to	2.3. Viens vai grupā spēj radīt jaunu un sev vai citiem noderīgu produktu vai risinājumu, prot vadīt procesu no idejas radīšanas līdz tās īstenošanai. Saskaroties ar grūtībām, neatlaidīgi meklē un rod risinājumu
3. Pašvadīta mācīšanās		
3.1. Ar pieaugušā atbalstu izvirza mērķi mācību uzdevumā un plāno savas darbības soļus, lai to izpildītu	3.1. Patstāvīgi izvirza vairākus mācīšanās mērķus un plāno, kā tos īstenot gan vienatnē, gan grupā	3.1. Izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi
3.2. Pastāsta par savas mācīšanās progresu un prasmēm, kas padodas vislabāk, kā arī neizdošanos un kļūdām	3.2. Nosauc savas darbības stiprās un vēl pilnveidojamās puses, analizē personiskās īpašības un uzvedību, kas ietekmē izvēli, panākumus vai neizdošanos. Prot pastāstīt par sava padarītā progresu, izmantojot vienotu kritēriju sistēmu	3.2. Patstāvīgi analizē savas darbības saistību ar personiskajām īpašībām un uzvedību. Atpazīst savas darbības stiprās puses un ar pieaugušā atbalstu rod dažādus veidus, kā attīstīt savas domāšanas un uzvedības pilnveidojamās puses
3.3. Nosauc un izmanto vairākas uzmanības noturēšanas, iegaumēšanas un atcerēšanās stratēģijas	3.3. Lieto dažādas domāšanas stratēģijas atbilstoši mācību kontekstam	3.3. Izmanto savas domāšanas stiprās puses un situācijai atbilstošas domāšanas stratēģijas, lai attīstītu savas spējas un uzlabotu sniegumu
3.4. Skaidro dažādu emociju ietekmi uz savu domāšanu un uzvedību. Ikdienīšās situācijās emocijas pauž sociāli pieņemami	3.4. Pauž savas emocijas sociāli pieņemami arī neikdienīšās situācijās. Skaidro faktorus, kas mācību situācijā rada dažādas emocijas, motivē sevi darbībai. Patstāvīgi lieto apgūtos stresa pārvaldīšanas paņēmienus	3.4. Mācību procesa laikā vada emocijas un uzvedību sociāli pieņemami. Analizē domu un emociju ietekmi uz atbildīgu personisko lēmumu pieņemšanu
3.5. Mācību procesā ar pedagoga atbalstu seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un novērtē savu mācību darbu un mācīšanās pieredzi	3.5. Patstāvīgi seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un mācību procesā nosaka, vai un kā sniegumu uzlabot	3.5. Patstāvīgi veido savus kritērijus, kas liecina par mērķa sasniegšanu, izzina sava padarītā progresu un nosaka, vai un kā uzlabot sniegumu. Kļūdas izmanto, lai mērķtiecīgi mainītu savu darbību. Mācīšanās gaitā pārplāno dažus soļus, lai nonāktu pie labāka risinājuma
4. Sadarbība		
4.1. Pauž vārdos savas vajadzības, domas un emocijas, kā arī skaidro, kā citu sejas izteiksme un ķermeņa valoda saistās ar konkrētu emociju un kā emocijas ietekmē attiecības ar citiem	4.1. Ar pedagoga atbalstu aktualizējot savu rīcību, mācās patstāvīgi pārvaldīt savas emocijas un saglabā labvēlīgu attieksmi saskarsmē ar citiem	4.1. Izvērtē citu cilvēku emocijas un rīcības iemeslus, izrāda empātiju un pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai
4.2. Pārliecinās, kā sarunas partneris ir sapratis teikto. Ar pedagoga atbalstu mērķtiecīgi virza sarunu, lai saprastos, un apzināti lieto savas sociālās prasmes, lai ar citiem nodibinātu un uzturētu pozitīvas attiecības un iesaistītos sociālās aktivitātēs	4.2. Saziņā ar citiem atbilstoši situācijai lieto dažādus saziņas veidus un veido sarunu ar cilvēku, kuram ir atšķirīgs viedoklis. Atzīst un respektē viedokļu dažādību, pieņem kopējus lēmumus par piemērotāko rīcību un risina konfliktus pazīstamās situācijās	4.2. Pauž savu un uzklausa otra viedokli, ievērojot cieņu pret sarunas partneri, rod vienojošu viedokli situācijā, kad pusēm ir atšķirīgi uzskati. Ja nepieciešams, uzņemas sarunas vadību. Sasniedz abpusēji pieņemamus kompromisus un tiecas pēc taisnīga risinājuma
4.3. Sadarbojas ar citiem kopēju konstruktīvu uzdevumu veikšanai.	4.3. Strādā komandā, orientējas uz līdzvērtīgu ieguldījumu, pieņem un sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai sasniegtu konkrētu mērķi	4.3. Sadarbojas ar citiem atbilstoši situācijai, kā arī veido un vada komandu, ievērojot citu cilvēku vajadzības

5. Pilsoniskā līdzdalība		
5.1. Saskata vienkāršas kopsakarības sabiedrībā (klasē, skolā, ģimenē un vietējā kopienā)	5.1. Saskata kopsakarības sabiedrībā, vidē un kopienā nacionālā mērogā, kā arī savu ietekmi, lomu un nepieciešamību iesaistīties savas kopienas dzīves uzlabošanā. Skaidro vienas rīcības dažādās sekas (to ietekmi uz citiem cilvēkiem, attiecībām, vidi)	5.1. Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi
5.2. Ievēro, ka dažādiem cilvēkiem ir atšķirīgi viedokļi, nosauc savas vērtības. Ar pedagoga atbalstu rīkojas saskaņā ar savām vērtībām	5.2. Meklē pamatojumu citu rīcībai un viedokļiem, nosauc un pamato savas, ģimenes locekļu, skolas vērtības. Rīkojas saskaņā ar savām vērtībām	5.2. No pieredzes, kā arī analizējot dažādus avotus, secina, kā vērtības laika gaitā var mainīties. Balstoties savās vērtībās, izvēlas pasākumus, kuros iesaistīties, un, ja nepieciešams, iesaista citus, paskaidro un pamato savu izvēli vai iemeslus neiesaistīties. Virza savu rīcību saskaņā ar savām vērtībām, pamato savas izvēles
5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā un ar pedagoga atbalstu rīkojas atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. Veic uzticētos pienākumus, saskata, ka rīcībai ir sekas, un uzņemas atbildību par savu darbu	5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā, mācību procesa plānošanā, pamato ar to saistītās izvēles, meklē visiem iesaistītajiem labāko risinājumu un ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai uz viņu varētu paļauties. Uzņemas atbildību ģimenē un attiecībās ar draugiem, skaidro, kā rīkoties atbildīgi un veidot uzticēšanos	5.3. Patstāvīgi ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai būtu uzticams un uz viņu varētu paļauties. Analizē savu iesaisti globālos procesos un rīkojas atbildīgi. Skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par to atbildību
5.4. Ar pedagoga atbalstu iesaistās skolas dzīves uzlabošanā un nosaka, kas pēc tam ir mainījies	5.4. Iesaistās vietējās kopienas dzīves uzlabošanā un analizē, vai un kā iesaiste mainījusi kopienas dzīvi	5.4. Piedāvā īstenojamus un ilgtspējīgus risinājumus vietējās kopienas dzīves uzlabošanai. Sadarbībā ar citiem kādu no tiem īsteno un pamato savas iesaistes jēgu
6. Digitālā pratība		
6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas mācību uzdevumu veikšanai pēc norādījumiem	6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, apstrādei, prezentēšanai, pārraidei un pamato digitālo tehnoloģiju lietojuma nepieciešamību	6.1. Izvēlas un izmanto iecerei vai uzdevumam piemērotākās digitālo tehnoloģiju sniegtās iespējas, lieto tās pašrealizācijai un daudzveidīga satura radīšanai
6.2. Nosaka digitālās komunikācijas veidus	6.2. Nosaka digitālās komunikācijas veidus, to mērķus, formātus un ietekmi uz auditoriju. Izmanto digitālās tehnoloģijas komunikācijai un sadarbībai	6.2. Atbildīgi izmanto digitālo komunikāciju konkrētiem mērķiem, izvērtējot tās piemērotību mērķgrupas vajadzībām
6.3. Atpazīst mediju radītus un popularizētus tēlus un simbolus	6.3. Analizē mediju lomu realitātes konstruēšanā un novērtē dažādu informācijas avotu, tajā skaitā digitālā formā pieejamo avotu, ticamību	6.3. Kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, rada savu mediju saturu
6.4. Skaidro, kā digitālās tehnoloģijas ietekmē ikdienu, ar pedagoga atbalstu veido veselīgus un drošus paradumus digitālo tehnoloģiju lietošanā	6.4. Skaidro savu izpratni par digitālo tehnoloģiju lomu sabiedrībā un pašrealizācijā. Ievēro veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus	6.4. Analizē un novērtē tehnoloģiju ietekmi uz garīgo un fizisko veselību, sabiedrību un vidi. Ievēro veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, pamato to nepieciešamību. Konstruē, kontrolē un pārvalda savu digitālo identitāti

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Sasniedzamie rezultāti valodu mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

I. Mācību saturs valodu jomā. Latviešu valoda

1. Mēs sazināties klausoties, lasot, runājot un rakstot, lai uzzinātu un sniegtu informāciju, paustu emocijas un veidotu attiecības. Katrai saziņas situācijai ir konteksts, kas nosaka teksta saturu, formu un ietekmē noteiktu valodas līdzekļu izvēli. Dzimtā valoda ir citu valodu apguves pamats, savukārt citas valodas palīdz labāk saprast dzimto valodu		
1.1. Saziņa kontekstā		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1.1. Spriež par valodas nozīmi cilvēku dzīvē, lietojot terminus "dzimtā valoda" un "valsts valoda"	1.1.1. Pamato latviešu valodas nozīmi Latvijas sabiedrībā un savā dzīvē, kā arī dzimtās valodas nozīmi citu valodu apguvē	1.1.1. Argumentēti pauž viedokli par latviešu valodas un kultūras nozīmi un lietojumu mūsdienu daudz kultūru sabiedrībā Latvijā, Eiropā un pasaulē. Izturas ar cieņu pret latviešu valodu un citu tautu valodām
1.1.2. Klausoties vienkāršas uzbūves tekstus un skatoties video sižetus, saprot tekstu kopumā, nosaka darbojošās personas, darbības vietu, laiku un galveno domu. Iesaistās saziņā par dzirdēto un redzēto	1.1.2. Klausoties ar mācībām vai interesēm saistītus tekstus un skatoties video sižetus vai filmas, saprot informāciju, nosaka teksta galveno informāciju un domu. Iesaistās saziņā par dzirdēto/redzēto, izmantojot konkrētus faktus, piemērus, saturiski nozīmīgas detaļas	1.1.2. Klausoties un skatoties informatīvus raidījumus, intervijas, diskusijas, saprot, interpretē un izvērtē dzirdēto informāciju, runātāju viedokli par galveno tematu. Pamana un raksturo saziņas dalībnieku attieksmi vienam pret otru. Analizē un vērtē dzirdēto un redzēto, argumentējot savu viedokli
1.1.3. Skaidri un ar izpratni lasa mācībām un savām interesēm atbilstošu tekstu. Atbild uz jautājumiem un pats uzdod jautājumus	1.1.3. Veikli un ar izpratni lasa mācībām un savām interesēm atbilstošu tekstu. Atrod tajā galvenos vārdus un frāzes, atbildot uz jautājumiem un uzdodot jautājumus pašiem, nosaka teksta galveno domu un tajā paustās idejas. Formulē viedokli par izlasītā teksta noderīgumu un turpmākajām izmantošanas iespējām	1.1.3. Ar izpratni lasa satura, uzbūves un žanru ziņā atšķirīgus tekstus, saskatot valodas lietojuma būtiskākās īpatnības. Analizē un skaidro tekstu, novērtē savu izpratni. Salīdzina izlasīto ar iepriekš zināmo, nosaka, kādas pārdomas izlasītais teksts ir radījis
1.1.4. Iesaistās saziņā par dzirdēto, lasīto vai novēroto, sasaistot to ar personisko pieredzi. Ievēro saziņas tematu un dalībniekus	1.1.4. Iesaistās saziņā, ievērojot saziņas tematu, dalībniekus, vietu, laiku un nolūku. Izmanto piemērotus verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus	1.1.4. Iesaistās daudzveidīgās saziņas situācijās, izmantojot kontekstam piemērotus verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus. Ievēro saziņas kultūru, apzinoties tās lomu sociālo kontaktu un sadarbības veidošanā
1.1.5. Ir ieinteresēts veidot savu viedokli un uzklaut citu viedokļus, pamana viedokļu atšķirības. Piedalās sarunās, pauž savu viedokli un uzklaut citu viedokli	1.1.5. Ierosina un uztur dialogu, paužot savu viedokli un uzklaut citus. Piedaloties diskusijā, pamana viedokļu atšķirības, ir tolerants pret citu viedokli	1.1.5. Strukturē dialogu un saziņas gaitu. Virza un vada izvērstu sarunu. Piedalās diskusijā, spēj saprasties ar atšķirīgu viedokļu pautējiem. Veido saziņas situācijai atbilstošu monologu
1.1.6. Pamana un skaidro atšķirības mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturā un apjomā atkarībā no saziņas veida mutvārdos vai rakstu formā	1.1.6. Pielāgo mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturu, uzbūvi un apjomu atkarībā no saziņas veida mutvārdos vai rakstu formā, arī e-saziņā. Lieto piemērotu teksta žanru un vizuālos līdzekļus	1.1.6. Variē un pielāgo mutvārdu tekstu un rakstu darbu saturu, uzbūvi un apjomu atkarībā no saziņas veida mutvārdos vai rakstu formā, arī e-saziņā. Daudzveidīgās saziņas situācijās lieto piemērotu teksta žanru un vizuālos līdzekļus
1.1.7. Pamana un nosauc saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu	1.1.7. Pamana un raksturo saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu	1.1.7. Raksturo saziņas dalībnieku, savas un literāro tēlu emocijas,

emocijas ikdienas runas situācijās un tekstos	emocijas. Pamato savu viedokli ar konkrētiem piemēriem, balstoties personiskajā un citu pieredzē	iemeslus, kas tās ir radījuši. Analizē un lieto verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus, lai paustu emocijas. Pamato savu viedokli
1.1.8. Pamana valodas un saziņas atšķirības formālās un neformālās saziņas situācijās. Ievēro šīs atšķirības, iesaistoties saziņā	1.1.8. Saziņā pamana citu un ievēro savu runātāja un rakstītāja kultūru formālās un neformālās saziņas situācijās. Spēj sazināties ar dažādu kultūru cilvēkiem	1.1.8. Ievēro runātāja un rakstītāja kultūru daudzveidīgās saziņas situācijās, arī digitālajā vidē. Spēj piedalīties saziņā un sadarboties ar dažādu kultūru cilvēkiem. Pielāgo savu runu klausītājiem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, piemēram, izvēloties piemērotu runas tempu, leksiku un vienkāršas sintaktiskās konstrukcijas
1.1.9. Atrod informāciju tekstā, arī tabulās, shēmās, diagrammās, domu kartēs. Vērtē to pēc vienkāršiem kritērijiem: zināma/nezināma, interesanta/garlaicīga, ticama/mazticama. Salīdzina ar personisko pieredzi	1.1.9. Apkopo informāciju no tematiski saistītiem avotiem atbilstoši mērķim. Nošķir nepieciešamo no liekā, svarīgo no mazsvarīgā, vērtē informācijas ticamību. Sakārto to noteiktā secībā vai veidā	1.1.9. Salīdzina vairākus informācijas avotus, izvēlas ticamākos, pamato savu izvēli. Integrē un interpretē informāciju no dažādiem avotiem. Izvēlas mērķim atbilstošu informācijas apstrādes un strukturēšanas veidu. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību, cēloņus un sekas
2. Valoda un teksti mums palīdz izziņāt un saprast pašiem sevi, apkārtējo vidi un kultūru. Teksta radīšana ir jēgpilns process, kura laikā autors izmanto savu un citu pieredzi, rada jaunu informāciju, plāno, veido, pilnveido un prezentē tekstu		
2.1. Teksts un tekstveide		
2.1.1. Izmanto teksta virsrakstu un galvenos vārdus, nosaka teksta tematu un galveno domu, salīdzina ar citu viedokli un secina par kopīgo un atšķirīgo	2.1.1. Izmanto teksta virsrakstu, svarīgākos teikumus un atslēgvārdus, nosaka teksta tematu, galveno domu un nolūku. Salīdzina ar citu viedokli un veido secinājumus	2.1.1. Izmanto atslēgvārdu noteikšanas paņēmienus un zināšanas par teksta vizuālā noformējuma grafiskajiem līdzekļiem, lai interpretētu un novērtētu tekstu un tā galveno domu. Salīdzina ar citu viedokli un veido secinājumus
2.1.2. Stāsta par dzirdēta vai lasīta teksta notikumiem, īsi raksturo personas, sasaistot stāstījumu ar personīgo pieredzi	2.1.2. Raksturo un salīdzina dzirdēta vai lasīta teksta notikumus un personas, veido secinājumus. Sasaista stāstījumu ar personisko un citu pieredzi, nosaka valodas īpatnības	2.1.2. Detalizēti pamato viedokli par teksta nolūku un noskaņu, personu rīcību un izjūtām, notikumu cēloņiem un sekām. Raksturo autora individuālo valodas stilu un tā ietekmi uz adresātu. Pamatojumā izmanto argumentētus izteikumus un atbilstošu terminoloģiju
2.1.3. Pirms teksta veidošanas izplāno tā saturu, strukturē domas un idejas, arī vienkāršos grafiskos attēlos. Pārrunā šo procesu un paveikto ar citiem. Veido stāstījumu un raksta vēstījumu	2.1.3. Pirms teksta veidošanas veic piezīmes un plāno savu tekstu, reflektē par šo posmu, izvērtē to un pārrunā savas iecerēs ar citiem. Veido stāstījumu. Raksta vēstījumu un aprakstu	2.1.3. Patstāvīgi izvirza mērķi un organizē teksta plānošanas procesu, izvēloties sev piemērotu ideju un domu pieraksta veidu. Reflektē un izvērtē to, apspriežoties par teksta saturu un uzbūvi ar citiem. Raksta pārspriedumu un argumentēto eseju
2.1.4. Nosaka vienkārša teksta uzbūves galvenās daļas (ievadu, galveno daļu, nobeigumu). Raksta pēc parauga nelielus, ar personisko pieredzi un fantāziju saistītus tekstus, noformējot tos atbilstoši teksta adresātam un žanram	2.1.4. Nosaka teksta uzbūvi, pamana tās atšķirības dažādos tekstos, arī e-vidē. Raksta pēc parauga un patstāvīgi ar personisko pieredzi un fantāziju saistītus tekstus, ievērojot to uzbūvi, atbilstīgi saziņas adresātam, nolūkam un teksta žanram	2.1.4. Novērtē teksta uzbūvi un savdabīgas struktūras elementus, piemēram, neierastu teksta daļu kārtību, citu tekstu iekļāvumu, komentārus, attēlus. Raksta ar personisko pieredzi un izdomu, fantāziju saistītus tekstus, ievērojot teksta uzbūvi un izmantojot žanra prasībām, adresātam un saziņas veidam piemērotus valodas līdzekļus
2.1.5. Raksta pēc parauga ielūgumu un apsveikumu, arī digitālajā formā	2.1.5. Raksta patstāvīgi ielūgumu un apsveikumu, pēc parauga un patstāvīgi – privātās un lietīšķās vēstules, iesniegumu, paskaidrojumu, arī digitālajā formā un e-vidē	2.1.5. Raksta patstāvīgi ielūgumu, apsveikumu, lietīšķo vēstuli, iesniegumu, paskaidrojumu, dzīvesgaitas aprakstu (CV), motivācijas vēstuli, arī digitālajā formā un e-vidē
2.1.6. Izmanto burtus un citas rakstzīmes sava teksta veidošanā un radošā noformēšanā	2.1.6. Skaidro daudzveidīgu rakstzīmju, tai skaitā digitālo zīmju, lietojumu tekstā. Izmanto tās savu tekstu veidošanā atbilstoši teksta	2.1.6. Izmanto rakstzīmju sistēmu atbilstoši saziņas situācijai un savam individuālajam stilam. Salīdzina, novērtē dažādus rakstīšanas stilus,

	nolūkam un adresātam	veidojot sev piemērotāko
2.1.7. Ņemot vērā pedagoga un klasesbiedru ieteikumus, labo un pilnveido savu tekstu	2.1.7. Veido un pilnveido savu tekstu. Sniedz un iegūst atgriezenisko saiti par teksta kvalitāti, prot strādāt individuāli un sadarboties teksta rediģēšanas laikā. Reflektē par šo procesu, lai uzlabotu savu tekstu	2.1.7. Rediģē savu tekstu. Sniedz un saņem konstruktīvu atgriezenisko saiti. Izmanto dažādus paņēmienus teksta uzlabošanai, piemēram, jautājumu formulēšanu, diskusijas, nepieciešamo avotu un resursu izmantošanu, laika plānojumu
2.1.8. Veido saprotamu, skaidri uztveramu, ar personisko pieredzi saistītu mutvārdu runu. Reaģē uz klausītāju jautājumiem	2.1.8. Pamana mutvārdu runas atšķirības formālās un neformālās runas situācijās. Mērķtiecīgi plāno un veido saturīgu, loģisku mutvārdu runu, ievērojot tās uzbūvi un atbilstmi saziņas nolūkam un teksta žanram. Iesaistās dialogā ar klausītājiem	2.1.8. Salīdzina runas atšķirības formālās un neformālās saziņas situācijās, formulē secinājumus. Mērķtiecīgi plāno un veido strukturētu un saturīgu mutvārdu runu. Izmanto tādus runas labošanas paņēmienus kā stilistiski neveikli izteikto domu pārfrāzēšana, neprecīzi izvēlēto jēdzienu aizstāšana ar precīzākiem jēdzieniem un terminiem, ilustrējošu piemēru minēšana. Rosina klausītājus uz diskusiju
3. Valodas ir sistēmiskas. Skaņas un rakstzīmes veido vārdus, vārdi veido teikumus un izteikumus. Radoši darbojoties ar skaņām, vārdiem un teikumiem, mēs veidojam izpratni par valodu un tās uzbūvi		
3.1. Valodas struktūra		
3.1.1. Aprakstoši skaidro vārda nozīmi tekstā vai dara to, izmantojot sinonīmus un antonīmus. Saskata un skaidro viennozīmīgus un daudznozīmīgus vārdus. Lieto vārdnīcu	3.1.1. Skaidro daudznozīmīgu vārdu un frazeoloģismu nozīmi kontekstā. Izmanto sinonīmus un daudznozīmīgus vārdus, kā arī frazeoloģismus, veidojot tekstus. Iesaistās sarunā un pamato netradicionālu vārdu izvēli	3.1.1. Motivēti izvēlas un lieto savā tekstā daudzveidīgu vārdu krājumu un frazeoloģismus, lai izteiktu savas domas un panāktu noteiktu ietekmi uz adresātu. Iesaistās sarunās par valodas jautājumiem, lietojot atbilstošu terminoloģiju
3.1.2. Saklausa un skaidro ģimenē vai tuvākajā apkārtnē lietotos, no literārās valodas atšķirīgos vārdus, piemēram, sarunvalodas vārdus, izlokšņu vārdus, citu valodu ietekmē radušos vārdus	3.1.2. Saklausa un skaidro ģimenē un tuvākajā apkārtnē lietotos, no literārās valodas atšķirīgos vārdus, piemēram, sarunvalodas vārdus, aizguvumus, izlokšņu vārdus vai vārdus, kas rada emocionālu ekspresiju. Pamato to lietojumu saziņā	3.1.2. Saklausa dažādus runātās valodas variantus un nosaka to atšķirības no literārās valodas. Analizē, izprot un lieto formālajai vai neformālajai situācijai atbilstošu leksiku, izvēloties precīzākus vārdus, arī ar stilistisku vai emocionālu ekspresiju. Pamato savu izvēli
3.1.3. Saprotami izrunā visas latviešu valodas skaņas un skaņu savienojumus. Nošķir patskaņus, divskaņus un līdzskaņus	3.1.3. Runā ievēro pareizrūnas normas, loģiskās pauzes un intonāciju. Pamato skaņu un vārdu nozīmi valodā iztēles un emociju attīstīšanai, piemēram, valodas spēlēs un dežjā	3.1.3. Pamato intonācijas, pauzes, žestu un mīmikas nozīmi runā. Prasmīgi izmanto šīs zināšanas savos mutvārdu tekstos un citu runas vērtēšanā. Analizē un izprot valodas spēles ikdienas valodā, arī plašsaziņas līdzekļos un sociālajos tīklos
3.1.4. Ievēro skaņu un burtu atbilstmi vārdu izrunā un rakstībā. Pareizi raksta vārdus ar dubultajiem līdzskaņiem. Īpašvārdu rakstībā lieto lielos sākumburtus	3.1.4. Ievēro vārdu izrunas un rakstības atšķirības. Pareizi raksta atvasinātus vārdus, salikteņus un īpašvārdus, attīstot ieradumu izmantot drukātos un digitālos palīglīdzekļus vārdu pareizrakstības pārbaudei	3.1.4. Raksta vārdus atbilstoši latviešu valodas ortogrāfijas normām. Ja nepieciešams, izmanto vārdu pareizrakstības pārbaudes līdzekļus savas valodas pilnveidei. Pamato noteikta avota izvēli
3.1.5. Saskata jaunu vārdu darināšanas iespējas, darina vārdus sava teksta veidošanas vajadzībām	3.1.5. Saskata galvenos vārddarināšanas paņēmienus. Darina vārdus, analizējot un secinot, kādas ir latviešu valodas vārddarināšanas iespējas	3.1.5. Izmanto latviešu valodas vārddarināšanas paņēmienus atbilstoši sava teksta iecerēm un savam individuālajam stilam, veidojot arī jaunvārdus. Pamato vārddarināšanas nozīmi terminoloģijas apgūvē, teksta bagātināšanā un noteikta efekta radīšanā
3.1.6. Nosaka lietvārdu, īpašības vārdu, darbības vārdu un skaitļa vārdu piederību vārdšķīrai. Skaidro šo patstāvīgo vārdu nozīmi saviem vārdiem	3.1.6. Nosaka visu patstāvīgo vārdu piederību vārdšķīrai. Izvēlas precīzākos no tiem sava teksta radīšanā un teikumu savstarpējā sasaistē	3.1.6. Apzināti izvēlas un lieto dažādu vārdšķīru vārdus un to gramatiskās formas noteikta mērķa un efekta radīšanai runā vai rakstveida tekstā. Nosaka vārdu piederību vārdšķīrai un vārdu gramatiskās formas
3.1.7. Saviem vārdiem skaidro	3.1.7. Izmanto sava teksta veidošanā	3.1.7. Zina un atdala ar pieturzīmēm

teikuma virslocekļu nozīmi, izmantojot paša radītus piemērus. Izmanto teksta veidošanā stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus, sakārtojot vārdus loģiskā secībā	vienkāršus un saliktus teikumus, tiešās runas teikumus, uzrunu, vienlīdzīgus teikuma locekļus	savrupinājumus un iespraudumus. Veido tekstu, izmantojot daudzveidīgas sintaktiskās konstrukcijas atbilstoši savām iecerēm un teksta adresātam
3.1.8. Lieto atbilstošas teikuma beigu pieturzīmes	3.1.8. Lieto atbilstošas pieturzīmes vienkāršos un saliktos teikumos	3.1.8. Veidojot tekstu, ievēro latviešu valodas interpunkcijas normas, pamato interpunkcijas zīmju lietojumu savā un citu tekstā. Skaidro neierastu interpunkcijas zīmju lietojumu literāros darbos un informatīvos tekstos

II. Mācību saturs valodu jomā. Svešvaloda

1. Mēs sazināties klausoties, runājot, lasot un rakstot, lai uzzinātu un sniegtu informāciju, paustu emocijas un veidotu attiecības. Katrai saziņas situācijai ir konteksts, kas nosaka teksta saturu, formu un ietekmē noteiktu valodas līdzekļu izvēli. Dzimtā valoda ir citu valodu apguves pamats, savukārt citas valodas palīdz labāk saprast dzimto valodu		
1.1. Saziņa kontekstā		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1.1. Izmanto apgūtās saziņas stratēģijas, lai noskaidrotu nezināmo mācību situācijās	1.1.1. Lieto apgūstamo valodu citās mācību jomās, lai atrastu nepieciešamo informāciju dažādos avotos, izmanto dažādas domāšanas stratēģijas (piemēram, salīdzināšanu)	1.1.1. Apzināti izmanto daudzveidīgas domāšanas stratēģijas (piemēram, nosakot cēloņu un sekū sakarības) valodu apgūvē un izziņai citās mācību jomās, meklējot un salīdzinot nepieciešamo informāciju dažādās valodās un avotos
1.1.2. Stāsta par sevi, savu ģimeni, draugiem, savu dzīvesvietu. Formulē vienkāršus izteikumus par citu aprakstītu darbības laiku, vietu un dalībniekiem	1.1.2. Stāsta par savām interesēm, zināmām darbībām (reālām un izdomātām), apraksta tuvāko apkārtni, pamana tajā dažādas valodas un kultūras, formulē vienkāršus secinājumus, izmantojot paraugus	1.1.2. Stāsta par apkārtējo pasauli, savām interesēm, nākotnes nodomiem, ceļojumiem, kultūras pasākumiem. Formulē secinājumus un loģiskus spriedumus par kopīgo un atšķirīgo dažādās valodās un kultūrās, izmantojot savu pieredzi
1.1.3. Uztver un izmanto sev nepieciešamo informāciju vienkāršos stāstos un aprakstos, atbild uz jautājumiem	1.1.3. Saskata notikumu secību īsos stāstos un vienkāršos aprakstos. Uztver galveno domu, parāda savu izpratni (piemēram, atbildot uz iepriekš paredzamiem jautājumiem)	1.1.3. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību tekstā, tabulās. Uztver un formulē galveno domu, paskaidro teksta nolūku (piemēram, paziņojumos un sludinājumos)
1.1.4. Atbilstoši uzvedības un saskarsmes normām parāda vai pavēsta, ka saprot vai nesaprot dzirdēto/lasīto (piemēram, ar žestiem vai iegaumētām frāzēm)	1.1.4. Atbilstoši uzvedības un saskarsmes normām pavēsta, ka saprot vai nesaprot dzirdēto/lasīto, lūdz paskaidrot vai atkārtot	1.1.4. Atbilstoši uzvedības un saskarsmes normām pavēsta, ka saprot dzirdēto/lasīto (piemēram, formulējot sarunas biedra teikto saviem vārdiem), bet, ja nesaprot teikto, lūdz sarunu partneri to paskaidrot vai precizēt
1.1.5. Iepazīstas ar dažādām emocijām, izmanto emocijzīmes un vārdus, lai izteiktu savu attieksmi	1.1.5. Pauž savu attieksmi vienkāršos teikumos	1.1.5. Pauž savu attieksmi un paskaidro to
1.1.6. Ar pedagoga palīdzību vērtē un plāno savu valodu prasmju apguvi, piemēram, izmantojot Eiropas Valodu portfeli, ievēro pedagoga ieteikumus	1.1.6. Izvērtē savus sasniegumus valodu apgūvē, nosaka valodas apguves stiprās un vājās puses. Plāno savu valodu prasmju apguvi, piemēram, izmantojot Eiropas Valodu portfeli	1.1.6. Patstāvīgi novērtē savus valodu apguves līmeņus un mērķtiecīgi plāno savu valodu prasmju apguvi
1.1.7. Iesaistās īsās sarunās, uzklaua citu viedokļus, izrāda savu piekrišanu vai nepiekrišanu saziņas situācijai atbilstošā formā	1.1.7. Iesaistās īsās sarunās par tematiem, kas interesē. Uzklaua citu viedokļus, saskata līdzīgu un atšķirīgu, izsaka savu piekrišanu vai nepiekrišanu saziņas situācijai atbilstošā formā	1.1.7. Iesaistās sarunās par sev interesējošiem vai zināmiem tematiem. Noskaidro citu attieksmi un uzklaua citu viedokļus, salīdzina tos ar saviem uzskatiem un sniedz atgriezenisko saiti, arī virtuālajā vidē
1.1.8. Pamana citu attieksmi, piemēram, patiku/nepatiku, pauž savas domas un emocijas, izmantojot skaņas, žestus un iegaumētas frāzes	1.1.8. Novēro citu attieksmi, pauž savas domas un emocijas atbilstoši saziņas situācijai un tās paskaidro, izmantojot vienkāršas frāzes un neverbālus saziņas līdzekļus	1.1.8. Analizē citu attieksmi, pauž savas domas un emocijas jaunā kontekstā, izmantojot verbālus un neverbālus saziņas līdzekļus
1.1.9. Atpazīst un lieto vienkāršas	1.1.9. Atpazīst un lieto pieklājības	1.1.9. Atpazīst un lieto pieklājības

ikdienas pieklājības frāzes sasveicinoties, atvadoties, pateicoties	frāzes ikdienas saziņas situācijās (piemēram, apsveicot svētkos)	frāzes dažādās saziņas situācijās (piemēram, uzrunājot pieaugušos)
1.1.10. Uztver vienkāršu, skaidri izteiktu informāciju (instrukcijas, virsrakstus), atrod nepieciešamo informāciju digitālā tekstā (piemēram, reklāmā)	1.1.10. Izmanto virtuālo vidi informācijas meklēšanā un uzkrāšanā par sev tuviem tematiem, lietojot balstvārdus. Sazinās un sadarbojas, izmantojot dažādus meklētājriķus mācību mērķiem	1.1.10. Patstāvīgi izvēlas tekstus virtuālajā vidē par sev interesējošām tēmām, izvērtē iegūtās informācijas ticamību, atsaucas uz informācijas avotu. Sazinās un sadarbojas, izmantojot dažādus rīkus un paņēmienus informācijas iegūšanai, mācībām, izklaidei
1.1.11. Uz dod vienkāršus jautājumus un sadarbojas ar citiem skolēniem un pedagogu, lai noskaidrotu sev nepieciešamo informāciju	1.1.11. Uz dod dažādus jautājumus un sadarbojas ar citiem, lai noskaidrotu informāciju par citiem cilvēkiem, viņu darbībām un motivāciju	1.1.11. Līdzdarbojas projektos un sadarbojas ar citiem kopēja mērķa sasniegšanai starpkultūru situācijās
2. Valoda un teksti mums palīdz izzināt un saprast pašiem sevi, apkārtējo vidi un kultūru. Teksta radīšana ir jēgpilns process, kura laikā autors izmanto savu un citu pieredzi, rada jaunu informāciju, plāno, veido, pilnveido un prezentē tekstu		
2.1. Teksts un tekstveide		
2.1.1. Kopā ar citiem skolēniem un pedagogu izvēlas tekstus lasīšanai, atbilstoši paraugam veido un nolasa/norunā dialogus	2.1.1. Kopā ar citiem skolēniem veido dialogus, īsus tekstus un dramatisējumus par starpkultūru jautājumiem, sagatavo priekšnesumu, veido audio/video ierakstus	2.1.1. Apspiež un analizē sabiedrībā aktuālas tēmas, veido diskusijas, intervijas, iestudējumus, veido audio/video ierakstus
2.1.2. Klausās un/vai lasa vienkāršus, īsus tekstus (piemēram, jautājumus, stāstījumus, dialogus), atlasa informāciju un veido ilustrācijas	2.1.2. Klausās vai lasa vienkāršus tekstus, meklē un izvēlas sev nepieciešamo informāciju dažādos tekstos (piemēram, sludinājumos, aprakstos, intervijās)	2.1.2. Klausās vai lasa tekstus (piemēram, diskusijas, ziņu ierakstus, vēstules, brošūras) par dažādām tēmām, salīdzina tekstu veidus un izmanto iegūto informāciju mācību vajadzībām
2.1.3. Izmanto vizuālo materiālu un ķermeņa valodu, lai iegūtu un sniegtu nepieciešamo informāciju. Meklē un salīdzina grafiskus apzīmējumus digitālā tekstā, piemēram, krāsa, burtu lielums	2.1.3. Izmanto vienkāršus grafikus un ilustrācijas, virsrakstus, lai iegūtu sev nepieciešamo informāciju, izvēloties dažādus informācijas avotus. Uztver un veido digitālu tekstu, izmantojot attēlus un skaņu ierakstus	2.1.3. Izmanto vienkāršus grafikus un ilustrācijas, virsrakstus, lai iegūtu un sakārtotu sev nepieciešamo informāciju, izvēloties drošus informācijas avotus. Veido digitālu tekstu, izmantojot grafiskos apzīmējumus. Pārveido digitālu tekstu no viena veida citā, piemēram, tabulas, shēmas, skaņu ierakstus vai attēlus
2.1.4. Apspiež, vai informācija tīmeklī ir patiesa vai nepatiesa	2.1.4. Atbilstoši noteiktiem kritērijiem apspriež informācijas ticamību tīmeklī (piemēram, sociālajos tīklos)	2.1.4. Izvērtē informācijas ticamību tīmeklī, piemēram, ziņu portālos un sociālajos tīklos, un pārbauda avotus. Atbildīgi apmainās ar informāciju (ieraksti emuārā, komentāri forumā)
2.1.5. Nosaka teksta veidu, piemēram, dzeja vai proza	2.1.5. Nosaka dažādu tekstu veidus un mērķus (piemēram, izglītojošs, informatīvs, reklāmraksts). Atšķir sarunvalodu no literārās valodas	2.1.5. Nosaka un izprot dažādu tekstu uzbūves principus un mērķus (piemēram, daiļliteratūra, publicistika, zinātniskā literatūra), to stilistisko nokrāsu (piemēram, lietišķs, humoristisks) un formalitātes līmeni
2.1.6. Veido domu karti, sarakstu, izmantojot apgūtos vārdus, frāzes, informāciju un ilustrācijas mācību grāmatā	2.1.6. Veido domu karti, sarakstu, balstvārdus, rindkopas, īsi apraksta izdomātus vai reālus notikumus, pagātnē paveikto vai personiski pieredzēto	2.1.6. Raksta stāstus par dažādām tēmām, izmantojot apgūtos teksta organizēšanas paņēmienus (piemēram, domu karti, shēmas), veido sava teksta melnrakstu, to uzlabo un papildina. Apraksta pieredzētos notikumus, to dalībniekus un viņu lomas, atklājot savu attieksmi un emocijas
2.1.7. Norunā īsu, paša radītu tekstu, piemēram, dzejoli, stāstījumu par sevi, savu ģimeni	2.1.7. Veido savu tekstu par tuvāko apkārtni, ikdienas darbībām, interesēm, izmantojot informāciju no vairākiem avotiem un ievērojot autortiesības, un to publisko	2.1.7. Apkopo vairākus tekstus un tos radoši izmanto sava teksta veidošanā, ievērojot autortiesības, un to publisko. Atbild uz jautājumiem
2.1.8. Ar pedagoga atbalstu apgūst mācīšanās stratēģijas (piemēram,	2.1.8. Ar pedagoga atbalstu izmanto mācīšanās stratēģijas un rīkus	2.1.8. Uzņemas atbildību par savas runas un rakstu pratības pilnveidi.

sadarbība, plānošana) un rīkus svešvalodu apguvei (piemēram, Eiropas Valodu portfeli, e-grāmatu, video un audio ierakstus)	svešvalodu apguvei (piemēram, Eiropas Valodu portfeli, e-grāmatu, video un audio ierakstus, interaktīvos valodas testus)	Patstāvīgi izvēlas un izmanto mācīšanās stratēģijas atbilstoši saziņas situācijai un mācību mērķiem
3. Valodas ir sistēmiskas. Skaņas un rakstzīmes veido vārdus, vārdi veido teikumus un izteikumus. Radoši darbojoties ar skaņām, vārdiem un teikumiem, mēs veidojam izpratni par valodu un tās uzbūvi		
3.1. Valodas struktūra (teikums, vārds, burts, skaņa, simbols)		
3.1.1. Izmanto mācību grāmatas un bilžu vārdnīcas savas valodas sistēmas (gramatisko struktūru un vārdu krājuma) attīstīšanai	3.1.1. Izmanto vārdnīcas, lasāmgrāmatas, paraugus/piemērus mācību grāmatā savas valodas sistēmas (gramatisko struktūru un vārdu krājuma) attīstīšanai	3.1.1. Patstāvīgi izvēlas un izmanto dažādus tekstus, skaidrojošās vārdnīcas un citus avotus savas valodas sistēmas attīstīšanai
3.1.2. Atpazīst valodu pēc skaņas, ritma, intonācijas, žestu lietojuma apgūstamajā valodā un atdarina tos saziņā. Salīdzina ar savu valodu/kultūru	3.1.2. Salīdzina dažādas intonācijas, uzsvarus un žestus apgūstamajā valodā ar savu valodu/kultūru. Izmanto tos saziņā	3.1.2. Pēta un apspriež apgūstamajai valodai raksturīgo ķermeņa valodu un intonāciju empātijas izteikšanai un citu attieksmes noskaidrošanai. Salīdzina to ar savu valodu/kultūru. Novērtē runātāja izrunas īpatnības
3.1.3. Salīdzina skaņas un burtus dzimtajā un apgūstamajā valodā un meklē līdzīgo un atšķirīgo	3.1.3. Salīdzina internacionālistus un īpašvārdus dzimtajā un apgūstamajā valodā un meklē līdzīgo un atšķirīgo	3.1.3. Salīdzina valodas sistēmu aprakstošos terminus dzimtajā un apgūstamajā valodā, analizē līdzīgo un atšķirīgo
3.1.4. No vārdu daļām (morfēmām) darina vārdus	3.1.4. No vārdu daļām (morfēmām) darina vārdus, salīdzina to nozīmi ar zināmajiem vārdiem. Meklē līdzīgus vārdus un izmanto tos (piemēram, veidojot savu vārdnīcu)	3.1.4. No vārdiem un vārdu daļām (morfēmām) veido salikteņus un tos radoši lieto savā tekstā. Meklē un izmanto sinonīmus un antonīmus, noskaidro nozīmju atšķirības
3.1.5. Meklē līdzīgus vārdus (piemēram, vārdus, kas sākas ar lielo burtu) un atzīmē tos (pasvītro, iekrāso)	3.1.5. Atpazīst vārdšķiras (lietvārds, vietniekvārds, darbības vārds)	3.1.5. Atpazīst vārdus pēc to uzbūves, vārdšķiras un teikumu veidus un klasificē tos pēc pazīmēm. Skaidro atšķirības to lietojumā
3.1.6. Pasvītro vai pāraksta vārdus, noskaidro un/vai pārbauda to nozīmi (ar pedagoga palīdzību)	3.1.6. Pieraksta vārdus un frāzes, ko saprot, izsaka minējumus par to, ko nesaprot	3.1.6. Pieraksta vārdus un frāzes, ko saprot, izsaka minējumus par to, ko nesaprot, noskaidro nesaprastā nozīmi
3.1.7. Savieno un atdala vārdus vai vārdu grupas un teikumus ar saikli "un", lai veidotu stāstījumu. Sadala tekstu teikumos, izmantojot pieturzīmes. Runā lieto pauzes, lai atdalītu domas	3.1.7. Savieno vārdus vai vārdu grupas ar saistītāmvārdiem, piemēram, "un", "bet", "tāpēc ka", lai secīgi izklāstītu vienkāršu stāstu vai kaut ko aprakstītu. Lieto pauzes un interpunkciju, lai atdalītu domas	3.1.7. Savieno vārdus, vārdu grupas un teikumus, prasmīgi izmantojot dažādus saistītāmvārdus, piemēram, "jo", "kad", "kas", "kur", lai veidotu loģiski saistītu tekstu. Apzināti lieto dažāda garuma pauzes runā un izvēlas atbilstošu interpunkciju savu domu izteikšanai rakstos
3.1.8. Raksta vienkāršus, īsus teikumus ar atbilstošu vārdu kārtību, izmantojot paraugus un/vai pedagoga palīdzību	3.1.8. Raksta vienkāršus teikumus, izmantojot apgūtos teikumu struktūras paraugus un atbilstošu vārdu kārtību	3.1.8. Veido dažādu veidu teikumus, radoši izmantojot apgūtos teikumu struktūras paraugus, atbilstošu vārdu kārtību vienkāršos un saliktos teikumos
3.1.9. Ar pedagoga palīdzību uzlabo savu tekstu	3.1.9. Uzlabo pareizrakstību un valodas lietojumu savā tekstā, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas	3.1.9. Izvērtē un redīgē savus un citu tekstus (piemēram, piedāvā sinonīmus), izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
4. Svešvalodu apgūvē skolēns pilnveido savas svešvalodu prasmes un pakāpeniski pāriet no viena valodas apguves līmeņa uz nākamo		
4.1. Beidzot 3. klasi, skolēns spēj saprast un lietot vienkāršus izteikumus un elementāras frāzes, lai nodrošinātu konkrētas vajadzības. Prot iepazīstināt ar sevi un citiem, uzdot personiskus jautājumus un atbildēt uz tiem, piemēram, par savu dzīvesvietu, pazīstamiem cilvēkiem, par lietām, kas pieder. Spēj elementārā līmenī sazināties, ja otrs runā lēnām, skaidri, un ir gatavs palīdzēt otram (valodas apguves līmenis A1).	4.1. Beidzot 6. klasi, skolēns spēj saprast atsevišķus teikumus un bieži lietotus izteicienus par aktuāliem sadzīves jautājumiem (piemēram, informāciju par sevi un ģimeni, iepirkšanos, tuvāko apkārtni, darba iespējām). Spēj sazināties situācijās, kurās notiek vienkārša informācijas apmaiņa par zināmiem jautājumiem. Spēj vienkāršos vārdos pastāstīt par sevi, tuvāko apkārtni, izteikt savas vajadzības (valodas apguves līmenis A2).	4.1. Beidzot 9. klasi, skolēns spēj saprast svarīgāko skaidros izteikumus literārā valodā par zināmiem tematiem tekstos, kas saistīti ar darbu, skolu, brīvo laiku. Spēj gandrīz vienmēr tikt galā situācijās, kādas var rasties, ceļojot pa vietām, kur runā apgūstamajā valodā. Spēj izveidot vienkāršu, saistītu tekstu par tuviem vai personīgi interesējošiem tematiem. Spēj aprakstīt pieredzēto, notikumus, sapņus, cerības un centienus, īsi pamatot un paskaidrot savus

<p>Atsevišķi valodas prasmes elementi var būt dažādos līmeņos</p>	<p>Apgūstot otro svešvalodu no 4. klases, beidzot 6. klasi, skolēns var sasniegt vismaz valodas apguves līmeni A1. Atsevišķi valodas prasmes elementi var būt dažādos līmeņos</p>	<p>uzskatus, plānus (valodas apguves līmenis B1). Apgūstot otro svešvalodu no 4. klases, beidzot 9. klasi, atkarībā no izmantotā stundu skaita skolēns var sasniegt valodas apguves līmeni A2–B1. Atsevišķi valodas prasmes elementi var būt dažādos līmeņos</p>
---	---	--

Sasniedzamie rezultāti sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Katrs cilvēks ir unikāls un vērtīgs		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1. Nosauc savas emocijas, rakstura īpašības, vēlmes, vajadzības un stiprās puses. Nosauc vērtības, kuras pastāv ģimenē. Pazīstamās situācijās pauž emocijas sociāli pieņemamos veidos, patstāvīgi demonstrē situācijai atbilstošu uzvedību	1.1. Paskaidro, kā paša domas un emocijas, arī augot un attīstoties, ietekmē uzvedību. Nosauc, kādas vērtības, tikumi un ieradumi ir paša rīcības pamatā. Pauž emocijas atbilstoši situācijai sociāli pieņemamā veidā. Nosauc savas intereses, stiprās puses un rakstura īpašības vai personības iezīmes, kuras vēl jāattīsta	1.1. Skaidro gribas, rakstura, motivācijas, pozitīva pašvērtējuma, emociju, domu un uzvedības pārvaldīšanas lomu garīgajā un fiziskajā veselībā un savstarpējās attiecībās. Pieņemot lēmumus, apsver savas un citu cilvēku vajadzības, vēlmes un intereses. Patstāvīgi lieto stresa pārvaldīšanas paņēmienus un spēj atbalstīt citus
1.2. Pauž savus uzskatus par sadzīves situācijām, ņemot vērā savas un citu cilvēku vajadzības un vēlmes	1.2. Paskaidro dažādu vērtību, tikumu, ieradumu un sabiedrībā atzīto uzvedības normu ietekmi uz cilvēka uzvedību, uzklasa atšķirīgus viedokļus	1.2. Uzklasa atšķirīgus viedokļus un argumentēti pamato savus uzskatus. Skaidro, ka dažādas vērtības var būt savstarpējā pretrunā. Savā uzvedībā ievēro vispārpieņemtās vērtības un sabiedrībā atzītās uzvedības normas
1.3. Izmantojot vienkāršu situāciju piemērus, pamato, kāpēc cilvēka dzīvība, veselība un cieņa ir vērtība. Pazīstamās situācijās demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību	1.3. Balstoties uz dažādiem informācijas avotiem un saviem novērojumiem, salīdzina cilvēku uzvedības normas, uzskatus un tikumus pagātnē un mūsdienās. Demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību	1.3. Atpazīst un piedāvā risinājumus situācijās, kurās tiek apdraudēta cilvēku fiziskā un emocionālā drošība, diskutē par dzīvības vērtības morālajiem un ētiskajiem aspektiem. Demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību neviennozīmīgās situācijās
1.4. Skaidro, kā zināšanas un jaunas prasmes palīdz cilvēkam sevi pilnveidot un piepildīt savas vēlmes un vajadzības ikdienā. Izvirza īstermiņa mērķus savu interešu attīstīšanai, jaunu zināšanu un prasmju apgūšanai. Ar skolotāja atbalstu plāno laiku mācībām un darbam	1.4. Apkopo informāciju, lai izprastu nodarbošanās veidu mainību. Analizēot savas stiprās puses un attīstības jomas, prognozē sev nākotnē piemērotas darbības jomas. Izvirza sev īstermiņa mērķus, izmantojot gan savu, gan nozīmīgu citu cilvēku pieredzi. Patstāvīgi plāno laiku mācībām un darbam	1.4. Izvēlas savām vajadzībām un interesēm atbilstošas aktivitātes un nosaka šo izvēļu ieguvumus un alternatīvās izmaksas. Skaidro, kas būtu jāveic īstermiņā, lai varētu virzīties uz ilgtermiņa mērķiem, arī tad, ja šie mērķi vēl ir neskaidri. Plāno savu izaugsmi saistībā ar mācībām un vaļaspriekiem, balstoties uz savu stipro pušu un grūtību jomu apzināšanos
1.5. Ar piemēriem ilustrē savu piederību latviešu vai citai Latvijas kultūrai. No sava redzējuma stāsta par Latvijas iedzīvotāju dzīvesveida pazīmēm	1.5. Raksturo Latvijas sabiedrību un tās kultūras un vēsturisko mantojumu, balstoties uz savu pieredzi un iepazīstot vēstures avotus un plašsaziņas līdzekļos pieejamo informāciju	1.5. Salīdzina dažādu cilvēku pieredzētos notikumus ar atbilstošā laika Latvijas, Baltijas reģiona un Eiropas notikumiem. Skaidro, kas veido nacionālo (piederība Latvijai) un eiropisko identitāti
1.6. Veido stāstījumu par cilvēkiem, kuru rakstura īpašības, zināšanas un prasmes ir pašam nozīmīgas, pamato savu izvēli	1.6. Iepazīst un izvērtē nozīmīgas Latvijas personības, lai izdarītu secinājumus par šo personu paveikto un īpašībām, kas nodrošinājušas panākumus	1.6. Salīdzina vēsturiski nozīmīgas Latvijas un pasaules personības dažādos laikos, lai izdarītu secinājumus par šo personu paveikto un īpašībām, kas nodrošinājušas panākumus. Spriež, ka jebkuram indivīdam ar savu darbību ir un būs iespēja ietekmēt vēstures notikumus
2. Cilvēki veido attiecības ar citiem cilvēkiem		
2.1. Uzvedībā pauž iekļautību pret	2.1. Izrāda iniciatīvu līdzdarboties	2.1. Salīdzina cilvēku rīcības morālos

<p>citiem cilvēkiem un cieņu pret dzīvās dabas daudzveidību. Ievēro un izprot cilvēku un viņa vajadzību dažādību. Apsver savas rīcības ietekmi uz apkārtni, apkārtējo vidi un dabu. Sadarbojas viendabīgās grupās, lai sasniegtu kopīgu rezultātu, ievērojot grupas noteikumus un atpazīstot noteikumu pārkāpumus</p>	<p>ģimenē, vienaudžu vidē dažādos kontekstos. Pamato savu ieguldījumu un atbildību dažādās situācijās, ieskaitot problēmsituācijas. Veido un uztur savstarpēji apmierinošas attiecības ar citiem cilvēkiem, arī līdzgaitniekiem ar dažādām speciālām vajadzībām. Pamato, kāpēc pašam un citiem šādas attiecības ir svarīgas</p>	<p>un tiesiskos aspektus atbilstoši taisnīguma, godīguma, atbildības un brīvprātības kritērijiem dažādās kultūrās un sabiedrībās. Veido un uztur cieņpilnas attiecības ar dažādiem cilvēkiem. Pieņemot lēmumus, respektē citu vajadzības, intereses un vērtības</p>
<p>2.2. Raksturo tuvākajā kopienā pārstāvētas sociālās grupas, izmantojot dažādus pedagoga piedāvātus informācijas avotus</p>	<p>2.2. Analizējot dažādus informācijas avotus, saskata kopīgās un atšķirīgās iezīmes, mērķus, izvirzītos ideālus, intereses un darbības piemērus, lai secinātu, kādu ietekmi uz sabiedrību vēsturiski ir radījusi un rada dažādu grupu darbība</p>	<p>2.2. Secina, kādas vērtības, mērķi un intereses ir dažādām sociālajām grupām, lai atpazītu savas sociālās lomas vietējā kopienā un veicinātu sociāli atbildīgu un konstruktīvu sadarbību, balstoties uz visiem nozīmīgām vērtībām</p>
<p>2.3. Atšķir labvēlīgas un nelabvēlīgas attiecības ar cilvēkiem (bēmiem un pieaugušajiem). Skaidro, kā būtu jārikojas nedrošās situācijās, kad tiek apdraudēts pats vai apkārtnē</p>	<p>2.3. Atpazīst konfliktu cēloņus un izmanto dažādus konfliktu risināšanas paņēmienus. Skaidro morālo vērtību un tikumu nozīmīgumu labu attiecību un labas savstarpējās sadarbības veidošanā un uzturēšanā. Atbilstoši pauž savas emocijas, uzskatus un uzvedību arī pretrunīgās situācijās</p>	<p>2.3. Skaidro, kā cilvēku līdztiesības un vienlīdzības principu ievērošana veicina cilvēku savstarpējo attiecību veidošanu un uzturēšanu. Balstoties uz pieredzi un novērojumiem, piedāvā uzvedības principus, kas palīdz mazināt nevienlīdzību, emocionālo un fizisko vardarbību, kā arī draudus un konfliktus. Skaidro radikalizācijas draudu esību, atpazīst radikalizācijas pazīmes vienaudžu vai citu cilvēku uzvedībā</p>
<p>2.4. Attiecībās ģimenē, ar draugiem un vienaudžiem pamatoti aizstāv savu viedokli un spēj pieņemt atšķirīgu viedokli</p>	<p>2.4. Ģimenē, attiecībās ar draugiem un vienaudžiem vērtē savstarpējo attiecību emocionālos, lietišķos un morālos aspektus, lai īsti raksturotu labvēlīgu attiecību pazīmes un novērtētu savas attiecības ar citiem cilvēkiem pēc šīm pazīmēm</p>	<p>2.4. Pamato viedokli par ģimenes un laulības nozīmīgumu sabiedrības ilgtspējai, izvērtē laulības priekšrocības, salīdzinot ar neregistrētām attiecībām</p>
<p>2.5. Balstoties savā pieredzē, skaidro, kādi lēmumi ir paša individuāla ziņā un kādi prasa kopīgu līdzdalību. Piedalās lēmumu pieņemšanā. Spriež par iesaistīšanās un līdzdalības nozīmi un nepieciešamību</p>	<p>2.5. Izzina iespējas un motīvus piedalīties sabiedrības dzīvē, lēmumu pieņemšanā un izvēļu izdarīšanā. Gūst daudzveidīgu, kolektīvi nozīmīgu lēmumu pieņemšanas pieredzi klasē un skolā. Izmantojot dažādus informācijas avotus, secina par sociālās līdzdalības nozīmi un nepieciešamību</p>	<p>2.5. Sadarbojoties grupā, gūst pilsoniskās un politiskās līdzdalības pieredzi, iesaistoties vietējai kopienai nozīmīgu jautājumu risināšanā vai lēmumu pieņemšanā. Spriež par dažādiem līdzdalības veidiem, to piedāvātajām iespējām un to, kurš no veidiem visefektīvāk ļauj ietekmēt lēmumu pieņemšanu un vajadzību apmierināšanu sabiedrībā un kurš ir visefektīvākais veids, lai līdzdarbotos sabiedriski nozīmīgos procesos</p>
<p>2.6. Skaidro savstarpējā atbalsta nepieciešamību un izpausmes sabiedrībā un piedalās tā nodrošināšanā</p>	<p>2.6. Analizē piemērus par sociālās palīdzības (apgādības, jo īpaši labdarības) izpausmēm sabiedrībā mūsdienās un vēsturē, lai izmantotu pieredzi savu ierosmju izvirzīšanā un īstenošanā</p>	<p>2.6. Veido rīcības plānu un īsteno sabiedriskas aktivitātes savā dzīvesvietā vai reģionā, kas ir vērstas uz kopīgā sabiedriskā labuma īstenošanu, lai pievērstu plašākas auditorijas uzmanību sabiedrībā aktuāliem jautājumiem, piemēram, sabiedriskā drošība un veselība</p>
<p>3. Mūsdienu sabiedrības pašorganizācijas forma ir demokrātiska valsts. Demokrātiskas valstis savstarpējo attiecību regulēšanai veido starpvalstu organizācijas</p>		
<p>3.1. Izsaka savas domas, kāpēc sabiedrības pastāvēšanai vajag noteikumus, un apspriež iespējas tos pilnveidot. Nosauc un ievēro noteikumus</p>	<p>3.1. Izvirza idejas, kāpēc likumi rada gan iespējas, gan ierobežojumus, tomēr veicina cilvēku labklājību. Skaidro, ka cilvēki vienojas veidot dažādas institūcijas, lai nodrošinātu cilvēku un organizāciju (sabiedrības locekļu) attiecību regulēšanu. Stāsta, ka valsts institūcijas izdod cilvēku un organizāciju darbību regulējošus normatīvos aktus un rūpējas, lai tos ievērotu</p>	<p>3.1. Pauž viedokli, kāpēc mūsdienu sabiedrībā nepieciešama demokrātiska valsts. Analizē valsts pamatlikumu (Satversmi) un skaidro likumdošanas varas, izpildvaras, tiesu varas un plašsaziņas līdzekļu ("ceturtais varas") lomu un funkcijas mūsdienu demokrātiskā sabiedrībā. Izsaka savas domas par pilsonisko un nevalstisko iniciatīvu leģitīmajām iespējām un to lomu demokrātiskā</p>

		sabiedrībā
3.2. Ikdienu dzīves situācijās atšķir grupas locekļu tiesības un pienākumus. Vienojas, ko drīkst un ko nedrīkst darīt, lai veidotu drošu vidi sev un citiem	3.2. Izzina Bēnu tiesību aizsardzības likumā noteiktās bērnu tiesības un pienākumus, lai izvērtētu to izpaušmes dzīvē. Veido priekšlikumu plānu, kuras bērnu tiesības un kuras pienākumus vajadzētu vairāk izmantot un ievērot	3.2. Skaidro normatīvo aktu hierarhiju. Pamato viedokli par cilvēktiesību fundamentālo lomu mūsdienu tiesiskuma izpratnē. Atbilstoši noteiktiem kritērijiem atpazīst vardarbīgās ideoloģijas un skaidro to neatbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, cilvēktiesību un vispārējām demokrātiskās sabiedrības normām. Atpazīst cilvēktiesību pārkāpumus, lai sekmētu to novēršanu ikdienā
3.3. Skaidro, kāpēc ir jāiegūst tiesības, lai lietu citu personu veidotu saturu. Veidojot dokumentu, atsaucas uz izmantotajiem informācijas avotiem	3.3. Salīdzina dažādus programmatūras licenču tipus, skaidrojot jēdzienus "autortiesības" un "intelektuālais īpašums", to nozīmi un ievērošanu, radot savus risinājumus. Veidojot dokumentus, kuros izmantota citos resursos atrastā informācija, norāda tās avotu	3.3. Ievēro intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzības noteikumus un izvērtē šo noteikumu neievērošanas sekas. Veidojot dokumentus, kuros ir citēta vai apkopota citos resursos atrastā informācija, veido korektas atsauces uz tās avotu
3.4. Stāsta par skolas pašpārvaldes vadību, skaidro, kāpēc vajadzīgas amatpersonas	3.4. Iepazīstot skolas un vietējās pašvaldības pārvaldi, nosaka pārvaldes institūciju funkcijas un savas iespējas sadarboties ar tām	3.4. Salīdzina valsts pārvaldes struktūru Latvijā un citās valstīs dažādos vēstures periodos, lai izvērtētu daudzveidīgas varas un valsts pārvaldes formas. Skaidro dažādu politisko režīmu darbību un to ietekmi uz indivīdu un sabiedrību. Izprot demokrātiskās sabiedrības un valsts vērtības un demokrātiskus valsts pārvaldes principus. Pamato savu viedokli par ārējiem un iekšējiem faktoriem, kas var apdraudēt vai vājināt demokrātisku valsti
3.5. Atpazīst Latvijas valsts simbolus un ievēro ar tiem saistītos rituālus, apzinoties savu piederību Latvijas valstij. Stāsta par to, kas ir patriotisms un kā tas var izpausties	3.5. Izmantojot Latvijas iedzīvotāju vēsturiskajā pieredzē balstītus faktus, veido argumentus par neatkarīgas Latvijas valsts nepieciešamību. Skaidro patriotisma nozīmīgumu	3.5. Izvērtē politiskos veidojumus Latvijas teritorijā dažādos vēstures periodos un to mantojuma nozīmi Latvijas valstiskuma tapšanā. Skaidro Latvijas valstiskuma idejas attīstību un valsts izveidošanos. Pauž viedokli par pilsonību, pilsoņu tiesībām un pienākumiem, to aktualitāti
3.6. Izvērtējot dažādas ikdienišķas situācijas, izsaka domas, kāpēc cilvēkiem ir svarīgi lepoties ar savu valsti	3.6. Stāsta par Latvijas kaimiņvalstīm un Eiropas Savienības valstīm. Pamato, kādēļ valstīm ir jāuztur labas attiecības ar citām valstīm. Skaidro, kāpēc valsts ir aizsargājama	3.6. Skaidro, kādas var būt lojalitātes un patriotisma izpaušmes mūsdienu (Latvijas) sabiedrībā. Spriež par pilsoņa pamatpienākumiem pret valsti, tai skaitā aizstāvēt valsti, skaidro NBS lomu un uzdevumus. Pamato viedokli par ieguvumiem un izaicinājumiem, veidojot starpvalstu attiecības, globālā, starptautiskā vidē, Eiropas Savienībā un tādās starptautiskās organizācijās kā ANO un NATO
4. Uzņēmējspēju attīstīšana sekmē sabiedrībā izmantojamo resursu apvienošanu kopējam un individuālajam labumam		
4.1. Skaidro, kā jaunas prasmes, zināšanas un uzņēmība palīdz sasniegt mērķus un īstenot savas intereses un iespējas darba tirgū	4.1. Izmantojot pedagoga dotos piemērus, plāno savu darbību ilglaicīgu mērķu sasniegšanai. Spriež, kā cilvēku spējas un zināšanas rada pievienoto vērtību. Prognozē, kā izglītība var ietekmēt dzīves labklājību nākotnē	4.1. Izmantojot dažādus informācijas avotus, izvērtē iegūtās izglītības (līmeņa) nozīmi dažādās sabiedrībās. Skaidro darba ražīguma ietekmi uz ekonomisko situāciju un indivīda un sabiedrības labklājību. Analizē faktorus, kas ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas un darbaspēka pietiekamību nākotnē. Skaidro, kā rodas bezdarbs un kāda ir tā ietekme individuālā un valsts līmenī
4.2. Salīdzina uzņēmumus savā novadā un pilsētā, meklē informāciju	4.2. Analizējot pašvaldības publiski pieejamo informāciju, noskaidro, kādi	4.2. Balstoties uz konkrētiem piemēriem, analizē uzņēmēja lomu

par veiksmīgiem sava novada uzņēmumiem un stāsta par tiem	uzņēmumi un kādās darbības jomās ir izplatīti vietējā pašvaldībā, un izvirza savus pieņēmumus, kāpēc tieši šīs jomas ir pārstāvētas. Analizē, kā darba dalīšana un darbības jomas ietekmē produktu un pakalpojumu radīšanu. Stāsta, kā specializācija izpaužas tuvākajā apkārtnē	resursu organizēšanā, lai radītu jaunu preci vai pakalpojumu, analizē dažādas uzņēmējdarbības formas un to priekšrocības. Analizē reģiona vai valsts konkurētspējas priekšrocības noteiktu nozaru attīstībā un produktu ražošanā, skaidro, kā valstu līmenī specializācija veicina labklājības līmeņa pieaugumu. Vērtē starptautiskās tirdzniecības lomu mūsdienās
4.3. Gūst pieredzi, piedaloties vietējas nozīmes uzņēmējdarbības pasākumos, veic aprēķinus par ienākumiem, izdevumiem un peļņu	4.3. Gūst pieredzi, piedaloties vietējas nozīmes uzņēmējdarbības pasākumos un izstrādājot biznesa idejas. Analizē radīto produktu pieprasījuma un piedāvājuma situāciju tirgū, skaidro, kā veidojas cena. Secina par uzņēmumu konkurētspēju, nosaka uzņēmuma radītā produkta pievienoto vērtību	4.3. Vietējas nozīmes uzņēmējdarbības pasākumos gūst praktisku uzņēmējdarbības pieredzi, analizē sava mācību uzņēmuma darbību, nosakot tā peļņu, ražīgumu, kā arī izstrādā priekšlikumus uzņēmuma konkurētspējas uzlabošanai. Analizē cenu veidojošos faktorus. Skaidro un salīdzina, kā notiek resursu sadale un kā darbojas tirgus mehānisms dažādās ekonomiskajās sistēmās. Analizē vēsturiskās saimniekošanas formas un tehnoloģiju pilnveides ietekmi uz sabiedrības attīstību
5. Cilvēki apzinās alternatīvas, plānojot pieejamo resursu izlietojumu		
5.1. Skaidro, ka, savietojot vajadzības ar pieejamiem resursiem, cilvēki izdara izvēles. Ar pedagoga palīdzību sastāda budžetu, pamato savu izvēli apdomīgā naudas izlietojumam. Spriež par izdarīto izvēļu sekām	5.1. Izmantojot dažādus informācijas avotus, modelē iespējamās situāciju scenārijus, kas saistīti ar dažādām vajadzībām un resursu ierobežotību. Skaidro cilvēkiem pieejamo resursu izlietojumu noteiktā laikposmā, secina un plāno resursu sadalījumu, lai īstenotu vajadzības	5.1. Argumentē, kādēļ ierobežoto resursu dēļ vajadzību apmierināšanai izvēles jāveic ne tikai mājsaimniecībām, bet arī uzņēmējam un valstij gan lokālā, gan globālā mērogā. Pamato savu viedokli par intelektuālā īpašuma aizsardzības nozīmīgumu
5.2. Vērtē situācijas, kurās tiek iegūta un tērēta nauda, un to, kā nauda palīdz situācijā, kad pārdevējam vajag pārdot saražoto un pircējam nopirkt nepieciešamo preci	5.2. Vērtē savu patēriņu, pieņem lēmumu un rīkojas kā atbildīgs patērētājs. Izmantojot dažādus avotus, novērtē noteiktas sabiedrības grupas budžetu un to, kādas funkcijas veic nauda. Salīdzina dažādus norēķinu veidus dažādos laikos, secina, kādas ir katra norēķinu veida priekšrocības un trūkumi pagātnē un mūsdienās	5.2. Analizē valsts budžeta veidošanas pamatprincipus Latvijā. Spriež, kādi nodokļi veido valsts budžetu, un pamato nepieciešamību tos maksāt. Raksturo kopējo ienākumu veidošanos tautsaimniecībā, diskutē, kādi faktori nodrošina virzību uz augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanu. Skaidro inflācijas ietekmi un centrālo banku darbību, īstenojot monetāro politiku Latvijā un eirosistēmā
5.3. Izstrādā un praktiski īsteno ideju, kā iespējams atkārtoti izmantot dažādas lietas. Balstoties uz savu pieredzi, citiem skaidro resursu taupīšanas nozīmi un nepieciešamību	5.3. Piedāvā priekšlikumus, kā sabiedrībā mainīt paradumus, lai taupītu pieejamos resursus tuvākajā kopienā un valstī. Izmantojot dažādus informācijas avotus, izdara secinājumus un pamato resursu taupīšanas nozīmi un nepieciešamību	5.3. Vērtē cilvēku saimnieciskās un politiskās darbības radītās sekas vidē lokālā un globālā mērogā, veido argumentētus ieteikumus ilgtspējīgai attīstībai
5.4. Saviem vārdiem pastāsta par aizņemšanās un aizdošanas būtību, izmantojot pedagoga piedāvātās situācijas	5.4. Izmantojot pedagoga dotos piemērus, vērtē banku sniegtos pakalpojumus, uzdevumus un nozīmi sabiedrībā. Spriež par vajadzību veidot uzkrājumus nākotnei	5.4. Pieņem atbildīgus lēmumus, izvērtējot dažādu finanšu institūciju piedāvāto pakalpojumu izdevīgumu. Analizē sakarības starp nepieciešamajiem finanšu resursiem un iedzīvotāju vajadzībām un vērtībām, kas nosaka noguldījumu un aizņēmumu iespējamību
6. Apzinoties un iepazīstot kultūru daudzveidību un globalizācijas procesus, izprotot dažādu kultūru atšķirības un konfliktus, rodas cieņa starpkultūru komunikācijā		
6.1. Atpazīst un stāsta par tuvākajā	6.1. Raksturo Latvijas kultūras	6.1. Analizē Latvijas kultūrvides

kopienā pārstāvēto kultūru raksturīgākajām tradīcijām, svētkiem un simboliem. Radoši darbojoties, veido apkopojumu par tiem	savdabību, iekšējo daudzveidību un saikni ar Eiropas un pasaules kultūru. Analizē nozīmīgākās tautas tradīcijas kā vērtību izpausmes formu	vēsturisko veidošanos un īpatnības, izvērtē un piedāvā rīcības modeļus, lai veicinātu iekļaujošas sabiedrības veidošanos. Analizē reliģiskos priekšstatus dažādos vēstures laikmetos, nosaka līdzīgo un atšķirīgo. Spriež par reliģiju vietu un nozīmi sabiedrības dzīvē, skaidro kristietības lomu Latvijas kultūrā. Spriež par eksistenciāliem jautājumiem un kristīgām ētiskām vērtībām pagātnē un mūsdienās
6.2. Vērtē savu rīcību attiecībā ar dažādu kultūras grupu pārstāvjiem	6.2. Skaidro stereotipu un aizspriedumu būtību un apzinās to ietekmi uz cilvēku savstarpējām attiecībām, piedāvā rīcības iespējas to negatīvās ietekmes mazināšanai	6.2. Gūst daudzveidīgu pieredzi iedziļināties un diskutēt par dažādiem pretrunīgiem sabiedriskiem, politiskiem un vēstures jautājumiem, ievērojot pieklājību, toleranci un pašcieņu, veidojot izpratni par cilvēcīgumu un taisnīgumu
6.3. Atpazīst vēsturiskos kultūras izmaiņu piemērus savā apkārtnē	6.3. Analizē Latvijai nozīmīgu kultūras parādību vēsturisko izcelsmi un pamato nepieciešamību tās saglabāt, vērtē izcilu kultūras un zinātnes personību lomu to attīstībā	6.3. Nosaka kultūras liecību piederību noteiktām sabiedrībām un vēsturiskiem laikmetiem, vērtē dažādus faktoros, kas ietekmē vēsturisko kultūras attīstību
6.4. Atpazīst tradīcijas, kas ir ienākušas Latvijā no citām kultūrām, lai secinātu, kā mijiedarbojas dažādas kultūras	6.4. Analizējot dažādus informācijas avotus, skaidro, kāpēc Latvijā ir izveidojusies etniskā, lingvistiskā un reliģiskā daudzveidība. Atrod un raksturo šīs daudzveidības ietekmi uz mūsdienu sabiedrību	6.4. Izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus, izvērtē Latvijas, Eiropas un pasaules dažādu laiku sabiedrību kultūras, to mainību, pēctecību un zinātnes galvenos sasniegumus, lai secinātu par to nozīmi cilvēces attīstībā, saskatītu to piemērus saglabātajā kultūras mantojumā un atpazītu katra laikmeta kultūrai raksturīgās liecības, piemēram, zīmes un simbolus. Gūst starpkultūru mijiedarbības pieredzi, lai skaidrotu dažādu kultūras atšķirību cēloņus un izpausmes
6.5. Apmeklē skolas un pašvaldības kultūras pasākumus un valsts svētku svinību norises un līdzdarbojas tajās, atpazīst sava novada/pilsētas nozīmīgākos kultūrvēsturiskos objektus	6.5. Līdzdarbojas skolas, pašvaldības kultūras pasākumos un valsts svētku svinību norisēs. Piedalās un īsteno dažādas aktivitātes, lai iepazītu, popularizētu un aizsargātu sava novada/pilsētas un Latvijas kultūras un vēsturiskās vērtības	6.5. Dažādos veidos iesaistās skolas, pašvaldības kultūras pasākumos un valsts svētku svinību norisēs. Gan reālā, gan digitālā vidē ierosina un pamato kultūras pasākumu idejas, līdzdarbojas to īstenošanā, aicina piedalīties citus
7. Laika gaitā sabiedrība daudzveidīgu cēloņu ietekmē piedzīvo pārmaiņas		
7.1. Secīgi sakārto ģimenes notikumus, lai saskatītu, kādas pārmaiņas laikā gaitā ir notikušas	7.1. Hronoloģiskā secībā kārtoti nozīmīgākos sava novada un Latvijas vēstures notikumus, lai secinātu, ka viens notikums ietekmē citu notikumu norisi (cēloņsakarības). Salīdzina dažādas pārmaiņas sabiedrībā un tehnoloģijās, lai secinātu, kādas līdzības un atšķirības ir novērojamas sabiedrībā pagātnē un mūsdienās	7.1. Skaidro tuvākajā apkaimē laika gaitā notikušās pārmaiņas, lai secinātu, ka ikkatra indivīda piedzīvotie notikumi pagātnē ir saistīti ar notikumiem Latvijā un pasaulē. Analizē pārmaiņas ietekmējošus faktoros. Saskata, atklāj un analizē cēloņsakarības vēstures procesos un izmanto tās sabiedrisko procesu skaidrošanai
7.2. Saskaņā ar paraugu veido vēsturisko liecību aprakstu	7.2. Izmanto muzejos un savā apkārtnē atrodamos vēstures avotus, lai veidotu savu vēsturisko vēstījumu, pamato, kāpēc šīs pagātnes liecības jā saglabā	7.2. Veido savas un vērtē citu, tai skaitā vēsturnieku un sadzīvē izplatītās vēsturiskās rekonstrukcijas, pamatojoties uz faktiem un atklājot atšķirīgo viedokļu cēloņus
7.3. Atpazīst piemērus savā personiskajā un citu cilvēku pieredzē, kas apliecina laika pastāvēšanu (gadalaiku maiņa, cilvēka mūžs)	7.3. Skaidro, kā dažādi faktori – norises ekonomikā, sabiedrības pārvaldīšanas veids, dominējošās vērtības, dabas apstākļi – ietekmē pārmaiņu norisi sabiedrībā, lai	7.3. Raksturo iedzīvotāju izvietojuma izmaiņas pasaulē un Latvijā, analizējot teritorijas apdzīvotību un apdzīvojumu ietekmējošos faktoros

	secinātu, ka pārmaiņām ir daudzveidīgi cēloņi un sekas	
8. Informācijas avoti, kas atspoguļo norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir izvērtējami kritiski		
8.1. Raksturo dažādu plašsaziņas līdzekļu sniegtās informācijas izmantošanas iespējas, atrod un atlasa faktus	8.1. Kritiski izvērtē un izmanto dažādu plašsaziņas līdzekļu un vēstures avotu sniegto informāciju. Salīdzina dažādos informācijas avotos atrodamos faktus, meklē līdzības un atšķirības	8.1. Analizē un skaidro plašsaziņas līdzekļu iespējas atspoguļot un ietekmēt cilvēku politiskos, sabiedriskos, estētiskos priekšstatus un uzskatus, manipulēt ar personisko un kultūras identitātes izpratni, priekšstatiem par kultūras mantojumu un vērtībām
8.2. Izvērtējot dažādu informāciju un vēstījumus, atpazīst un grupē faktus un viedokļus	8.2. Salīdzina dažādos plašsaziņas līdzekļos izmantoto argumentāciju, lai noteiktu tajos pausto viedokļu pamatotību, izprot atšķirību starp realitāti un tās atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos	8.2. No dažādiem informācijas avotiem, tai skaitā plašsaziņas līdzekļiem, iegūst un analizē viedokļus par vietējiem un globāliem procesiem, lai veidotu argumentētus spriedumus par sabiedriskiem procesiem pagātnē un mūsdienās
8.3. Atpazīst sev noderīgu un nozīmīgu informāciju un pieredzi vēstures stāstos un rekonstrukcijās	8.3. Atpazīst un vērtē dažādas ikdienišķas situācijas, kuru skaidrošanai tiek izmantoti sabiedrības vēsturiskajā pieredzē balstīti argumenti	8.3. Izvērtē, kādu informāciju (ticamu, apšaubāmu) iespējams iegūt no dažādiem vēstures avotiem, lai to izmantotu argumentācijā. Skaidro, kādi faktori ietekmē vēstures avotu ticamību. Nosaka avotu ticamību, izmantojot piedāvātos kritērijus. Analizē dažādu sabiedrības grupu izteiktos vēstures norišu vērtējumus un pārmaiņas sabiedrības grupu vēsturiskajā atmiņā, meklējot vērtējumos un vēsturiskajā atmiņā kopīgo un izprotot atšķirību cēloņus
	8.4. Izmantojot dažādus avotus un vēstījumus, meklē piemērus, kā organizācijas un cilvēki veido savu digitālo identitāti, lai secinātu, kādu informāciju tā ietver. Atbildīgi lieto sociālos medijus	8.4. Izmantojot dažādus avotus, savu un citu pieredzi, secina, kādi ir pārdomāti veidotas digitālās identitātes kritēriji, atbildīgi un apzināti veido savu digitālo identitāti

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Sasniedzamie rezultāti kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Katram mākslas veidam ir tam raksturīgi izteiksmes līdzekļi		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1. Stāsta par īpašo un neparasto mākslā (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains)	1.1. Raksturo mākslas (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains) izteiksmes līdzekļus un novērtē iespējas ar tiem radoši izpausties	1.1. Sava radošā darba prezentācijā un aprakstā izmanto informācijas avotus un atsauces uz tiem, lai pamatotu izvēlēto mākslas veidu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains) un tā izteiksmes līdzekļus
1.2. Atšķir vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus (līnija, laukums, forma, krāsa, ritms, apjoms, telpa). Eksperimentē ar katru no tiem un kombinē tos. Stāsta par savu pieredzi	1.2. Atpazīst un nosauc vairāku vizuālās mākslas veidu izteiksmes līdzekļus (līnija, laukums, forma, krāsa, tonis, gaisma, virsmas īpatnības, ritms, apjoms, telpa, mērogs, virziens) un kompozīcijas izveides paņēmienus (fomāts, līdzsvars, kontrasts, ritms, proporcijas). Kombinē tos, pamatojot savas izvēles ietekmi uz gala rezultātu	1.2. Raksturo dažādu vizuālās mākslas veidu (glezniecība, grafika, tēlniecība, arhitektūra, dizains un audiovizuālā māksla) vizuālos izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus un paredz to ietekmi uz gala rezultātu. Kombinē tos atbilstoši radošā darba mērķim un idejai un izvērtē ietekmi uz mākslas darbu
1.3. Saskata mākslas darbos zīmes (piemēram, vienkāršākās etnogrāfiskās zīmes un informatīvās zīmes) un plaši lietotus simbolus reālajā un digitālajā vidē, skaidro to nozīmi, līdzīgo un atšķirīgo. Lieto zīmes un simbolus radošā darbā, izmantojot tiem atbilstošus vizuālus izteiksmes līdzekļus, kuru izvēli pamato	1.3. Radošā darbā gan brīvi kombinē, gan mērķtiecīgi lieto zīmes un simbolus (piemēram, etnogrāfiskās zīmes, informatīvās zīmes un simbolus) ar atbilstošiem izteiksmes līdzekļiem un kompozīcijas principiem. Salīdzina un izvērtē abas pieejas	1.3. Veido radošu darbu ar idejai atbilstošu kompozīciju. Sintezējot vairākus vizuālās mākslas veidus, mērķtiecīgi izmanto, pārveido un kombinē zīmes un simbolus
1.4. Saklusa, atšķir, dziedot un muzicējot kopā ar visiem lieto mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodija, dinamika, temps, skaņas nokrāsa, reģistrs). Eksperimentējot ar tiem (piemēram, lēnu tempu nomaina ar ātru, augstu reģistru ar zemu), stāsta par izmaiņu radīto noskaņu	1.4. Klausās, atpazīst un daudzveidīgā muzikālā darbībā lieto mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodija, dinamika, temps, tembrs, reģistrs, skaņveides paņēmieni). Vērtē, kā skaņdarba vai dziesmas raksturs mainās, tos variējot	1.4. Atpazīst skaņdarbā un nošu rakstā apgūtajiem mūzikas stilēm raksturīgos mūzikas izteiksmes līdzekļus, mērķtiecīgi tos izmanto muzikāli radošajā darbībā. Pēta nošu pieraksta paraugus, izzina, kā veidojies un attīstījies nošu raksts. Pieraksta savu muzikālo sacerējumu, izvērtē to pēc kopīgi izstrādātiem kritērijiem
1.5. Dzied unisonā pēc dzirdes jebkurā tonalitātē. Dzied unisonā pēc notīm vienkāršas melodijas ar pakāpju nosaukumiem un ar nošu nosaukumiem Do mažorā un la minorā. Saklusa un atšķir noturīgās un nenoturīgās pakāpes skaņkārtā, skaidro tonikas trijskaņa uzdevumu mūzikā	1.5. Dzied kopā ar visiem unisonā un kanonā dziesmas pēc dzirdes jebkurā tonalitātē, dzied ar pakāpju nosaukumiem un pēc notīm vienkāršas melodijas tonalitātēs ar vienu zīmi. Skaidro toņa, pustoņa, alterācijas zīmju (diēzs, bemols, bekars) nozīmi mūzikā. Saklusa atšķirības starp vienkāršajiem intervāliem un saskaņām (disonanses, konsonanses), skaņkārtu, trijskani (mažors, minors), skaidro to nozīmi mūzikas tēla veidošanā. Instrumentspēlē (metalofons, ksilofons) lieto burtu	1.5. Dzied kopā ar visiem un grupā unisonā un kanonā dziesmas pēc dzirdes jebkurā tonalitātē, dzied un spēlē pēc notīm vienkāršas melodijas tonalitātēs līdz divām zīmēm. Saskata un saklusa atšķirības starp konsonansēm un disonansēm, raksturo to nozīmi mūzikas tēla veidošanā. Veido vienkāršus dziesmu pavadījumus, izmantojot I, IV, V pakāpes trijskaņus. Iestudē priekšnesumu, ietverot apgūtās dziesmas, skandēšanas partitūras, un izvērtē repertuāra atbilstību priekšnesuma iecerei

	apzīmējumus	
1.6. Skandē un dzied, spēlē ritma instrumentus, veido vienkāršus ritma pavadījumus, izmantojot dažāda ilguma ritma vienības 2/4, 3/4 un 4/4 taktsmērā.	1.6. Skandē un dzied, grupē un veido skanošo žestu un ritma pavadījumus, izmantojot apgūtās ritma vienības un ritma grupas, un punktētos ritmus radošos vingrinājumos iepriekš apgūtajos taktsmēros un 3/8 un 6/8 taktsmērā, skaidro to ietekmi uz mūzikas raksturu un noskaņu	1.6. Saklausa un kombinē apgūtās ritma struktūras dažādos taktsmēros, lieto radošos vingrinājumus muzicēšanas procesā, skaidro ritma līdzekļu atbilstību apgūtajiem mūzikas žanriem un stilēm
1.7. Skatuviskā darbībā izmanto kustības un runu cilvēka un dažādu citu tēlu darbības un rīcības atdarināšanai, pauž savu viedokli par gūto pieredzi	1.7. Izmanto savu ķermeni un balsi monologa, dialoga un etīžu veidošanā, balstoties uz personisko pieredzi un viedokli. Savu un citu veikumu izvērtē pēc iepriekš veidotiem kritērijiem	1.7. Piedzīvo un vērtē teātri kā starpdisciplināru mākslu, kurā izteiksmes līdzeklis ir pats aktieris. Izvērtē, vai darbs ir procesā veidota izrāde, improvizācijas teātra izrāde vai atbilstoši scenārijam veidots priekšnesums. Pamato savu viedokli
1.8. Skaidri un apzināti lasa mācībām un savām interesēm atbilstošus folkloras un literāros darbus, nosaka literārā darba kompozīcijas galvenās daļas	1.8. Raksturo un mācās vērtēt savas cittautu folkloras un literārā darba kompozīcijas elementus. Pauž savu viedokli par literāru darbu un mācās izprast tā māksliniecisko kvalitāti salīdzinājumā ar citiem mākslas darbiem	1.8. Analizē un vērtē savas un cittautu folkloras un literārā darba kompozīciju un izteiksmes veidu. Vērtē literārā darba māksliniecisko kvalitāti salīdzinājumā ar citiem tekstiem un mākslas darbiem
1.9. Saskata vienkāršus tēlainās izteiksmes līdzekļus, piemēram, salīdzinājumus, stāsta par literārā darba notikumiem, īsi raksturo tēlus un to rīcību	1.9. Pazīst, izvēlas un lieto valodas un tēlainās izteiksmes līdzekļus (pārestā nozīme, deminutīvs, alegorija, personifikācija, epitets, metafora), kuri nepieciešami literārā darba izveidē. Vērtē lietojumu, salīdzina un pamato ietekmi uz tekstu	1.9. Saskata literārā darbā izmantotos tēlainās izteiksmes līdzekļus (simbols, asonanse, aliterācija), interpretē to nozīmi tekstā. Vērtē literārā teksta valodas savdabību
1.10. Saskata un salīdzina dzejas, prozas un dramaturģijas teksta atšķirīgo veidojumu	1.10. Salīdzina dažādu folkloras (dziesmu folkloras, vēstījfolklora, brahiloģismi) un literatūras veidu un žanru (fabula, dzejolis, literārā pasaka, stāsts, pasaku luga) pazīmes latviešu un cittautu literāros darbos	1.10. Argumentēti pamato dažādu folkloras un literatūras veidu (lirika, epika, liroepika, drāma) un žanru (novele, romāns, dzejolis, miniatūra, komēdija, drāma, eposs, poēma, balāde, dzejproza) pazīmes latviešu un cittautu literāros darbos
2. Ideju, emociju un viedokļa paušanā nepieciešama drosmē, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas		
2.1. Īsteno radošas idejas dažādiem sev aktuāliem nolūkiem, pamatojot to personisko aktualitāti	2.1. Īsteno radošas un mākslinieciskas idejas dažādiem sev aktuāliem mērķiem, iedvesmojoties no notikumiem sabiedrībā vai personiskajā dzīvē, no vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, teātra mākslas, literārajiem darbiem, arhitektūras un dizaina vai dabas norisēm. Fiksē tos (pieraksta, skicē, fotografē, ieraksta vai filmē). Izmanto radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā	2.1. Īsteno radošas un mākslinieciskas idejas sabiedrībai un sev aktuāliem mērķiem. Izmanto daudzveidīgus radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā. Idejas realizēšanai izmanto tekstu, skaņu, attēlu, kustību un dažādas tehnoloģijas
2.2. Stāsta par ideju radīšanas procesā gūtajiem atklājumiem, prieku, gandarījumu un ieguldījumu kopīgajā darbā. Pārrunā grūtības. Sarunājas un uzklausa citus	2.2. Raksturo savu ideju radīšanas procesu, uzdrīkstēšanos, izvēles, ieguldījumu, gandarījumu, grūtību pārvarēšanu	2.2. Analizē ideju radīšanas procesu, izvērtē savu ieguldījumu, pieredzi un grupas darbību. Prezentējot ideju, atbildīgi un cieņpilni izturas pret auditoriju
2.3. Uzstājas auditorijas priekšā individuālā priekšnesumā. Stāsta par uzstāšanās laikā piedzīvoto, vērtē savu sniegumu	2.3. Uzstājas auditorijas priekšā individuālā priekšnesumā, atpazīst uztraukumu un bailes un ar pedagoga palīdzību meklē tam risinājumu. Vērtē savu un citu sniegumu	2.3. Publiskās uzstāšanās laikā mērķtiecīgi izmanto apgūtās prasmes (runa, kustība, iztēle). Izvērtē savu un citu snieguma kvalitāti atbilstoši ieceres mērķim. Izvērtē savu izaugsmi
3. Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskas inovācijas		
3.1. Individuāli, pāri vai grupā vienojas par idejas īstenošanas soļiem un eksperimentējot veido radošu darbu (piemēram, raksta nelielus radošus darbus rakstos vai mutvārdos apgūto žanru un tēlainās	3.1. Diskutē, apspriež idejas, individuāli, pāri vai grupā veido radošu darbu (piemēram, raksta ritmizētus literārus tekstus, dialogus, monologus, sižetiskus vēstījumus, tēlainus aprakstus, fantāzijas vai	3.1. Sekojot paša plānotiem radošā procesa soļiem, daudzveidīgi izmanto mākslinieciskos un tēlainās izteiksmes līdzekļus atbilstoši ieceres mērķim, apvieno audiālos un vizuālos, divdimensiju un trīsdimensiju mākslas

izteiksmes līdzekļu apjomā. Izzinot un pētot skaņu avotus, eksperimentē ar skaņu rīkiem, sacer vienkāršas melodijas ar folkloras tekstiem brīvā formā, rada un ieraksta skaņu gleznas). Izvērtē darbu atbilstoši noteiktiem kritērijiem	literārās pasakas žanra eksperimentus, sacer skaņdarbu, izmantojot kādu no apgūtajām mūzikas formām, veido skaņu partitūras, rada skaņu stāstus), eksperimentējot un kombinējot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus atbilstoši radošā darba ieceres mērķim	veidus radoša darba izveidē (piemēram, eksperimentējot raksta dzejas, prozas vai dramaturģijas tekstu, sacer skaņdarbu literāram tekstam vai animācijas filmai, veido iestudējumu un tā noformējumu), mērķtiecīgi izmanto digitālās tehnoloģijas. Atbildīgi izvērtē savu un citu paveikto atbilstoši kopīgi veidotiem kritērijiem
3.2. Atpazīst un radošā darbā izmanto dažādu mākslas veidu dažādus materiālus, tehnikas un paņēmienus (piemēram, veido sižetus un tēlus leļļu un objektu teātra tehnikā, zīmē, veido, glezno, darina kolāžas, fotogrāfē)	3.2. Dalās pieredzē, eksperimentē un kombinē dažādus materiālus, tehnikas, paņēmienus un tehnoloģijas radošam darbam (piemēram, izgatavo skaņu rīkus, realizē skatuvisku priekšnesumu, zīmē, glezno, veido, fotogrāfē, filmē, veido animācijas). Pamato savu izvēli	3.2. Sadarbojas un atbildīgi īsteno radošā darba ideju. Uzklauša citu viedokli, diskutē un patstāvīgi pieņem lēmumus par idejas īstenošanai atbilstošu materiālu, tehnikas, paņēmieni un tehnoloģiju izvēli
3.3. Interpretē viena mākslas veida darbu ar cita mākslas veida izteiksmes līdzekļiem vecumposmam atbilstošā apjomā, piemēram, ilustrē literāru vai folkloras darbu, dziesmu vai skaņdarbu ar vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļiem, stāsta cits citam, kādus tēlus var radīt	3.3. Izmanto dažādu mākslas veidu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris) iespējas savu emociju, vērtību un ideju paušanai. Interpretē mākslas darbu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris) vecumposmam atbilstošā apjomā ar citu mākslas veidu izteiksmes līdzekļiem. Salīdzina, kā atšķiras viena un tā paša sižeta atspoguļojums dažādos mākslas veidos	3.3. Radošajā darbā izmanto savu estētisko pieredzi. Interpretē mākslas darbu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris) vecumposmam atbilstošā apjomā, izvēloties un izmantojot citu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus, argumentē savu izvēli
3.4. Stāsta par radošā darba gaitu, savu tehnisko un valodisko meistarību un izvērtē savu sniegumu atbilstoši iecerei. Atbildīgi izturas pret savu un citu veidotiem darbiem	3.4. Demonstrē, eksponē, atskaņo, raksta un lasa sadarbībā paveikto. Novērtē savu un klasesbiedru veidotus darbus kā autordarbus. Izmantojot citu autoru darbus vai idejas, atsaucas uz tiem, norādot avotus	3.4. Analizē atklājuma, līdzpārdzīvojamā, radīšanas prieka, uzdrīkstēšanās un problēmu risināšanas pieredzi radošajā procesā un sadarbībā. Ievēro autortiesības regulējošas normas
3.5. Izzina un atbilstoši noteiktiem kritērijiem novērtē mākslas (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, dizains un arhitektūra) darbu personisko nozīmību. Pauž savus uzskatus un uzklauša atšķirīgus uzskatus	3.5. Pēta un atbilstoši paša veidotiem kritērijiem vērtē iespēju nozīmīgākajos pasaules un Latvijas mākslas (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains) darbos un kultūrtelpā paust identitāti. Izvēlas darbus, kas kļuvuši personiski nozīmīgi, to izpētē iedvesmojas savam radošajam darbam	3.5. Analizē sabiedrībā aktuālu procesu izpausmes dažādos laikmetīgās mākslas veidos, komentē personiski nozīmīgo
3.6. Apliecina savu piederību noteiktai kultūrai, piedaloties tautas tradīciju pasākumos. Skaidro to personisko nozīmību	3.6. Raksturo un vērtē materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma (piemēram, mutvārdu tradīcijas un izpausmes, rituāli, Dziesmu un deju svētki) nozīmi identitātes saglabāšanā	3.6. Pēta un analizē materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma (piemēram, mutvārdu tradīcijas un izpausmes, rituāli, Dziesmu un deju svētki) nozīmi. Pamato savu unikālo piederību noteiktai kultūrai un dzīvesvidei. Novērtē sevi kā kultūras mantojuma veidotāju
3.7. Sadarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā tuvākajā apkaimē, iesaistoties kopīgā darbībā, īstenojot idejas publiskajā telpā (skolā un ārpus tās)	3.7. Sadarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā tuvākajā apkaimē, kopīgi īstenojot sociāli, ekonomiski vai ekoloģiski nozīmīgas mākslas idejas publiskajā telpā. Izsaka savu identitāti mākslā, ietekmējot apkārtējās vides veidošanu un veicinot dažādu sociālu grupu un kultūru saprašanu	3.7. Sadarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā un popularizēšanā. Iesaistās mācību, dzīves un atpūtas vides izveidē, novērš trūkumus. Pamato nepieciešamību radīt, apzinās radošo procesu kā autora pašizpausmes un uzņēmības rezultātu
3.8. Klausās un atšķir latviešu tautas tradicionālos mūzikas instrumentus (kokli, trideksni, sietiņu, stabuli) pēc attēla un skanējuma. Grupās pēta un	3.8. Saklāusa, pēta un skaidro atšķirības starp Baltijas un citu tautu tradicionālajiem mūzikas instrumentiem. Stāsta par mūzikas	3.8. Klausās, pēta, atšķir pēc attēla, nosaukuma un tembra klasiskos un populārās mūzikas instrumentus, skaidro to lietojumu atbilstoši mūzikas

atklāj instrumentu skaņas veidošanās principus	instrumentu lomu tautas tradīcijās	stilam, laikmetam. Klausās un salīdzina viena un tā paša skaņdarba dažādas interpretācijas
3.9. Individuālā, pāru un grupu skatuviskā darbībā atdarina redzēto. Atspoguļo personisko pieredzi, atveidojot ikdienas dzīves notikumus un eksperimentējot ar veidiem, kā tos izpaust	3.9. Iejūtas lomā, darbojas tēlā, sadarbojas tēla ietvaros ar citu tēlu. Risina problēmas un konfliktus skatuviskā darbībā tēla ietvaros. Izsaka viedokli par gūto pieredzi un raksturo emocijas	3.9. Veido lomu, skatuvisku tēlu un priekšnesuma saturu, mērķtiecīgi izmantojot savu ķermeni, runu un iztēli. Analizē un izvērtē sava un citu veikuma atbilstību mērķim
4. Mākslas darbi rodas noteikta laikmeta un kultūras mijiedarbībā. Tie veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni un spēj radīt pāmaiņas sabiedrībā		
4.1. Apmeklē kultūras notikumus (piemēram, izstādes, izrādes, filmas, koncertus, literārus pasākumus), vēro pilsētvidi, stāsta par saviem iespaidiem, uzklasa atšķirīgus uzskatus. Kultūras notikuma apmeklējuma laikā mācās ievērot atbilstošu uzvedības modeli	4.1. Apmeklē kultūras notikumus (piemēram, izstādes, izrādes, filmas, koncertus, literārus pasākumus), veidojot savu kultūras pieredzi. Izvērtē to personisko nozīmību un aktualitāti, pauž un pamato savu viedokli un pieņem atšķirīgus viedokļus. Kultūras notikuma apmeklējuma laikā ievēro atbilstošu uzvedības modeli	4.1. Izvēlas savām interesēm atbilstošus kultūras notikumus. Mutiski un rakstiski vērtē savu kultūras pieredzi, paužot savu attieksmi pret dzīves un kultūras vērtībām, ko rosinājuši oriģināldarbi
4.2. Aprakstoši stāsta par mākslas darbā uztveramo (piemēram, objekti, tēli, sižets, tēmas) un par to, ko iespējams iztēloties (piemēram, noskaņa, pārdzīvojums, asociācijas)	4.2. Individuāli novērtē mākslas darba iedarbību uz dažādiem uztveres veidiem (piemēram, valodiskais, vizuālais, audiālais, kinestētiskais). Interpretē mākslas darbā (vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, literatūra, teātris, arhitektūra un dizains) ietvertu informāciju un idejas un iztēlē uztveramo, pauž savu viedokli, emocionālo attieksmi un estētisko vērtējumu	4.2. Analizē un apraksta mākslas darbu formu un estētisko aspektu. Interpretē darbus to veselumā (saturs un forma)
4.3. Novērtē neparasto, dabisko, krāšņo, senlaicīgo kā vērtības dzīvē. Saviem vārdiem skaidro tuvākās apkārtnes mākslas, dizaina un arhitektūras piemēru nozīmi personiskajā un sabiedriskajā vidē	4.3. Saskata un novērtē autora pašizpaušmes, cilvēka pārdzīvojumu un savstarpējo attiecību, kultūras un apkārtējās vides atspoguļojumu mākslas darbos (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains). Raksturo un vērtē mākslas darbā aktualizētās problēmas un vērtības, saistot tās ar personisko pieredzi un pasaulē notiekošo	4.3. Analizē un diskutē par mākslas darbā (literatūra, vizuālā māksla, mūzika, teātris) ietvertām individuālām un sabiedrībai kopumā svarīgām vērtībām
4.4. Klausās, skatās, vēro, saviem vārdiem skaidro mākslas darba (piemēram, dziesma, skaņdarbs, vizuālās un audiovizuālās mākslas darbs) galvenās pazīmes	4.4. Lasa, klausās, skatās un vēro mācīšanās mērķim atbilstošus dažādu mākslas veidu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris) darbus. Izsaka savu viedokli par lasīto, saklausīto, redzēto un raksturo dažādu žanru un stilu darbus mūzikā un vizuālajā mākslā. Mācās atšķirt un izvēlēties augstvērtīgus mākslas darbus	4.4. Lasa, klausās, skatās, vēro mācīšanās mērķim atbilstošus dažādu mākslas veidu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris), žanru, stilu un virzienu darbus, paplašinot savu ētisko un estētisko pieredzi. Analizē un diskutē par pazīmēm un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem atbilstoši žanram, stilam un virzienam mūzikā un vizuālajā mākslā. Mācās atšķirt un izvēlēties augstvērtīgus mākslas darbus
	4.5. Raksturo tēlus, salīdzina tēlu un savas vērtības un intereses. Iepazīstina ar sev zināmu populāru mākslas darbu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains) un tēlu daudzveidību, pamatojot interpretēto popularitāti sabiedrībā	4.5. Analizē mākslas darbu (literatūra, vizuālā un audiovizuālā māksla, mūzika, teātris, arhitektūra un dizains) un tēlu nozīmi dažādu ideoloģiju un politikas izpaušmēs. Vērtē mākslas darba, tā autora ietekmi un atbildību sabiedrības uzskatu veidošanā. Analizē autoru un viņu darbu popularitāti noteiktā laikā

Sasniedzamie rezultāti dabaszinātņu mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Visumā matērija sastāv no ļoti mazām daļiņām		
1.1. Matērijas uzbūve, daudzveidība		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
<p>1.1.1. Pastāsta saviem vārdiem, ka objektiem (ķermeņiem) ir noteikta uzbūve un ka tie ir daļāmi.</p> <p>1.1.2. Grupē materiālus un maisījumus pēc pazīmēm (ciets, šķidrums, gāzveida, krāsa, smarža, šķīst, nešķīst ūdenī), ievērojot drošības noteikumus</p>	<p>1.1.1. Novēro eksperimentā (piemēram, smaržas izplatīšanos telpā, vielas sajaukšanos ar ūdeni, šķidruma izžūšanu) netiešu apliecinājumu, ka matērija sadalās sīkās, neredzamās daļiņās.</p> <p>1.1.2. Grupē ikdienā sastopamus maisījumus (viendabīgs, nevienābīgs) pēc pazīmēm, izmantojot savus novērojumus, eksperimentējot un ievērojot drošības noteikumus</p>	<p>1.1.1. Skaidro matērijas uzbūvi (no atomiem, molekulām, joniem) un to veidojošo daļiņu savstarpējo mijiedarbību (atomos, molekulās, kristāliskās un amorfās vielās). Attēlo atoma uzbūvi (kodols: protoni, neitroni, elektronapvalks) ķīmisko elementu periodiskās tabulas 1.–3. perioda elementiem. Skaidro siltuma pānesi, elektrovadītspēju, vielu magnētiskās īpašības kā daļiņu kustības apliecinājumu.</p> <p>1.1.2. Klasificē vielas pēc to sastāva – neorganiskās vielas (metāli, nemetāli, oksīdi, skābes, bāzes, sāļi), organiskās vielas (ogļūdeņraži, spirti, organiskās skābes).</p> <p>1.1.3. Pamato vielu maisījumu sadalīšanas (iztvaicēšana, destilēšana, filtrēšana) iespēju, eksperimentējot atbilstoši drošības noteikumiem un izmantojot informācijas avotus</p>
1.2. Vielu stāvokļi		
<p>1.2.1. Pastāsta par ūdens pārvērtībām dabā (kušana, vārīšanās) saistībā ar temperatūras maiņu, veicot eksperimentus pedagoga vadībā un ievērojot drošības noteikumus</p>	<p>1.2.1. Attēlo vielas agregātstāvokļa maiņu kušanas, vārīšanās, sasalšanas, kondensēšanās procesā un tilpuma maiņu (izplešanās, saraušanās), parādot, kā, mainoties attālumiem starp vielu veidojošajām daļiņām temperatūras ietekmē, mainās vielas agregātstāvoklis</p>	<p>1.2.1. Salīdzina vielu agregātstāvokļus, attēlojot vielu veidojošo daļiņu izvietojumu un skaidro grafikā vielas agregātstāvokļu maiņu un temperatūras atkarību no siltuma pievadīšanas ilguma</p>
1.3. Matērijas īpašības		
<p>1.3.1. Salīdzina dažādu vienāda tilpuma ķermeņu masu, nosakot, kurš ir vieglāks vai smagāks.</p> <p>1.3.2. Veicot eksperimentus, pamato materiālu izvēli (metāls, plastmasa, koks, akmens, papīrs, māls, āda, audums, stikls) konkrētu priekšmetu izgatavošanai, salīdzinot materiālu īpašības (cietība, elastība, ūdens caurlaidība)</p>	<p>1.3.1. Vārdos formulē sakarības par vielu blīvumu, eksperimentējot ar dažādu un vienādu ķermeņu masu un tilpumu.</p> <p>1.3.2. Pamato, kādus priekšmetus var izgatavot no materiāla (metāls, plastmasa, koks, akmens, papīrs, māls, āda, audums, stikls) vai iegūt jaunu materiālu (piemēram, kompozītmateriālu), izmantojot dažādus informācijas avotus un eksperimentā pārbaudītās īpašības (blīvums, ūdens necaurlaidība), siltumvadītspēju, elektrovadītspēju</p>	<p>1.3.1. Izsaka blīvumu kā matemātisku sakarību starp masu un tilpumu, nosaka to eksperimentāli un atrod dažādos informācijas avotos.</p> <p>1.3.2. Pamato vielu un to maisījumu izmantošanas iespējas noteiktam mērķim saistībā ar to fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām (metālu un sakausējumu izmantošana, skābju un bāzu izmantošana).</p> <p>1.3.3. Apraksta vielu pēc tās raksturīgajām fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām, secina par vielu raksturīgajām, līdzīgajām un atšķirīgajām ķīmiskajām īpašībām saistībā ar to sastāvu, parāda saistību starp vielu klasēm (metāli, nemetāli, oksīdi, skābes, bāzes un sāļi), veicot</p>

		eksperimentus
1.4. Procesi ar vielām		
1.4.1. Guvis pieredzi veikt eksperimentus (vielas, kuras jaucas un kuras nejaucas ar ūdeni, šķīst ūdenī) pedagoga vadībā, ievērojot drošības noteikumus. 1.4.2. Nosauc ikdienā sastopamus vielu pārvērtību piemērus (piemēram, koksni sasmalcina un sadedzina, cukuru sasmalcina un karsē)	1.4.1. Apraksta vielas šķīšanas procesu, lietojot jēdzienus "izšķīdusī viela", "šķīdinātājs", "šķīdums", eksperimentējot un salīdzinot dažādu vielu šķīšanu ūdenī. 1.4.2. Apraksta, veicot eksperimentus atbilstoši drošības noteikumiem vai novērojot ikdienā vielu pārvērtības, kas var notikt atkārtoti (viela nemainās), piemēram, ūdens sasalst, un pārvērtības, kuras notiek tikai vienu reizi (viela mainās), piemēram, koksne sadeg	1.4.1. Salīdzina vielas šķīdību dažādās temperatūrās, lietojot jēdzienus "piesātināts šķīdums", "nepiesātināts šķīdums", "šķīdība", "kristalizācija", izmantojot grafikus un citu informāciju no dažādiem avotiem. 1.4.2. Saskata fizikālo un ķīmisko pārvērtību pazīmes, eksperimentējot atbilstoši drošības noteikumiem vai novērojumos ikdienā. Klasificē pārvērtības, izmantojot to pazīmes. 1.4.3. Skaidro ķīmisko pārvērtību (piemēram, degšana, neitralizācija) būtību saistībā ar vielas sastāva izmaiņām un vielas masas nezūdamību. Prognozē vielu savstarpējo iedarbību (vienkāršu vielu un oglekļa degšana, metālu reakcijas ar sēru, hloru un skābi, skābju reakcijas ar bāzēm, oksīdu reakcijas ar ūdeni, metālu oksīdu reakcijas ar ūdeņradi, karbonātu reakcijas ar skābi), izmantojot ķīmisko elementu periodisko tabulu, šķīdības tabulu, metālu aktivitātes rindu, pierakstot tās ar ķīmisko reakciju vienādojumiem
2. Objekti var attālināti iedarboties cits uz citu		
2.1. Starojums – skaņas viļņi un elektromagnētiskie viļņi		
2.1.1. Nosauc piemērus, kur praktiski izmanto vai/un novēro dabīgus un mākslīgus gaismas avotus, atstarošanu. 2.1.2. Skaidro ar ikdienas piemēriem, ka vide (piem., pagrabs, mežs, biezi mūri) un attālums ietekmē starojuma uztveršanu, eksperimentējot ar dažādu tehnoloģiju tālvadības ierīcēm, mobilajiem telefoniem, novērojot	2.1.1. Skaidro ar ikdienas piemēriem gaismas izplatīšanos (ēna), atstarošanu (plakanais spogulis) un laušanu (lupa, varavīksne), eksperimentējot un vērojot demonstrējumus. 2.1.2. Skaidro saviem vārdiem, ka skaņu var pastiprināt, tā var atstaroties (atbalss) un skaņas īpašības (augsta, zema, skaļa, klusa) ir atkarīgas no svārstībām	2.1.1. Izmantojot gaismas stara modeli, salīdzina gaismas un citu elektromagnētisko viļņu izplatīšanos, atstarošanu, laušanu un izmantošanu tehnoloģijās (piemēram, brilles, bezvadu ierīces, radio, mikroviļņu krāsns), eksperimentējot un vērojot demonstrējumus. 2.1.2. Saskata un skaidro kopīgās īpašības mehāniskajiem (skaņas) un elektromagnētiskajiem viļņiem (rašanās, izplatīšanās, absorbcija, uztveršana, ietekme uz cilvēku, pielietojums), eksperimentējot, vērojot demonstrējumus, izmantojot dažādus informācijas avotus. 2.1.3. Saista skaņas raksturlielumus (periods, frekvence, amplitūda) ar subjektīvo skaņas uztveršanu (augstums, skaļums)
2.2. Fizikālie lauki – magnētiskais lauks, gravitācijas lauks un elektriskais lauks		
2.2.1. Skaidro, izmantojot piemērus, ka Zeme pievelk visus priekšmetus. 2.2.2. Guvis pieredzi, veicot eksperimentus par magnētu savstarpējo iedarbību un iedarbību ar materiāliem, kurus magnēti pievelk	2.2.1. Skaidro ar eksperimentā iegūtiem piemēriem magnētiskā lauka ietekmi uz kompasu un kompasu praktisko lietojumu.	2.2.1. Saskata elektriskā, magnētiskā un gravitācijas lauka kopīgās īpašības (darbības virziens, pievilksnās/atgrūšanās mijiedarbība, lauka intensitātes atkarība dažādos attālumos no lauka avota), vērojot demonstrējumus un simulācijas, attēlo magnētisko un elektrisko lauku
3. Objekta kustības maiņai ir nepieciešama kopējā spēka iedarbība		
3.1. Kustība		
3.1.1. Salīdzina savstarpēji divu priekšmetu kustību, izmantojot jēdzienus "ātrāks", "lēnāks", "lielāks	3.1.1. Veido jēdzienu "ātrums", salīdzinot vienā laika vienībā veiktos attālumus. eksperimentējot un izsakot	3.1.1. Analizē vienmērīgu un nevienmērīgu kustību, izmantojot kustības raksturlielumu (celš. vidējais

ātrums", "mazāks ātrums", novērojot un eksperimentējot	to ar vārdisku un matemātisku sakarību. 3.1.2. Skaidro saviem vārdiem, ka kustības laikā ātrums var mainīties, un aprēķina vidējo ātrumu eksperimentējot un novērojot	ātrums, momentānais ātrums, laiks) grafisko attēlojumu. 3.1.2. Salīdzina vienmērīgu un nevienmērīgu kustību, kā arī taisnlīnijas, līklīnijas un svārstību kustību, eksperimentējot un vērojot demonstrējumus
3.2. Spēku darbība		
3.2.1. Skaidro, ka, pieliekot spēku (grūžot, velkot, metot vai ceļot), var mainīties objekta kustība un/vai tas var deformēties, veicot eksperimentus. 3.2.2. Veicot eksperimentus, skaidro, ka berze ir atkarīga no materiāla un virsmas	3.2.1. Skaidro, ka objekta kustības ātruma izmaiņas straujums (vai deformācijas lielums) ir atkarīgs no objekta masas un pieliktā spēka lieluma, eksperimentējot un izmantojot IKT, nosauc uz priekšmetu darbojošos spēkus, skaidrojot līdzsvaru, modelējot dažādas situācijas. 3.2.2. Skaidro ar piemēriem ikdienā izmantoto vienkāršo mehānismu (slīpās plaknes, sviras un trīsis) priekšrocības un izmantošanas iespējas, veicot eksperimentus. 3.2.3. Veicot eksperimentus, raksturo objektus, kas uzpeld vai nogrimst	3.2.1. Skaidro ķermeņu mijiedarbību, zīmējumā attēlojot spēkus (norādot darbības virzienu, lielumu, pielikšanas punktu) un kustības maiņu, izmantojot rezultējošā spēka un inerces jēdzienus. Nosaka berzes spēku, ķermeņa smaguma spēku un svaru. 3.2.2. Eksperimentējot un veicot nepieciešamos aprēķinus, skaidro peldēšanas (piemēram, kuģu un zemūdeņu) vai lidošanas (piemēram, gaisa balons) nosacījumus. 3.2.3. Nosaka spiediena atkarību no ķermeņa smaguma spēka un atbalsta laukuma, eksperimentējot un lietojot aprēķinus. Skaidro spiediena (mehāniskā gāzēs un šķidrumos) praktisko lietojumu, eksperimentējot, vērojot demonstrējumus, izmantojot dažādus informācijas avotus
3.3. Drošība		
3.3.1. Nosauc drošas kustības piemērus skolā un ceļā uz skolu, eksperimentējot (berze, inerce) un sadarbojoties izveido ieteikumus drošai kustībai	3.3.1. Skaidro saviem vārdiem, ka priekšmeta apstāšanās ietekmē tā masa, ātrums, ceļa segums un citi apstākļi, izmantojot informāciju no piedāvātajiem avotiem par transportlīdzekļu bremzēšanu	3.3.1. Izvērtē riska faktoros transportlīdzekļu kustībā, eksperimentējot, vērojot demonstrējumus, izmantojot dažādus informācijas avotus
4. Enerģija Visumā nezūd un nerodas, enerģija var tikt uzkrāta dažādās formās un noteiktos procesos tā pāriet no vienas formas citā		
4.1. Mehāniskā enerģija		
4.1.1. Izmantojot piemērus un eksperimentējot, raksturo, ka krītoša objekta izraisītās sekas ir atkarīgas no objekta masas un augstuma, no kura objekts krīt	4.1.1. Izmantojot piemērus un eksperimentējot, skaidro, ka kustībā esoša objekta izraisītās sekas ir atkarīgas no objekta masas un ātruma	4.1.1. Skaidro, ka mehānisko enerģiju var uzkrāt, paceļot ķermeni virs zemes, iekustinot ķermeni vai atgriezeniski to deformējot. 4.1.2. Skaidro enerģijas (kinētiskā, potenciālā, pilnā mehāniskā enerģija) izmaiņu kustībā, izmantojot kinētiskās un potenciālās enerģijas noteikšanas matemātiskās sakarības, stabīlveida diagrammas, eksperimentējot, vērojot demonstrējumus, izmantojot dažādus informācijas avotus
4.2. Iekšējā enerģija		
4.2.1. Skaidro saviem vārdiem eksperimentā iegūtos novērojumus, ka objektu uzsildīšanai vai vielas agregātstāvokļa izmaiņai ir nepieciešama enerģija	4.2.1. Eksperimentē un, izmantojot piemērus, skaidro, ka, iedarbojoties mehāniski (berzējot) vai sildot priekšmetu vai vielu, var mainīt to temperatūru vai agregātstāvokli. Skaidro, ka ķermeņu uzsildīšanas ātrums ir atkarīgs no sākuma temperatūras, virsmas laukuma un masas	4.2.1. Izmantojot piemērus, skaidro, ka vielas uzsildīšanas ātrums vienādos sildīšanas apstākļos dažādām vielām atšķiras un ka, sadegot vienādam daudzumam kurināmo materiālu, iegūst atšķirīgu siltuma daudzumu. 4.2.2. Skaidro siltuma procesus (sasilšana, atdzišana) un nosaka matemātiskās sakarības siltuma daudzuma noteikšanai, kā arī skaidro ar piemēriem, ka procesos (kušana, sacietēšana, iztvaikošana, kondensēšanās) vielas temperatūra nemainās, eksperimentējot, vērojot

		demonstrējumu, izmantojot informāciju no fizikālo lielumu tabulām un siltuma procesu grafikiem
	4.2.2. Nosauc piemērus, kā procesi un parādības ir aprakstāmi ar enerģijas apmaiņu (piemēram, augu augšana, ķermeņu atdzišana, laikapstākļi)	4.2.3. Skaidro, kā ķīmiskajās reakcijās enerģija vai nu rodas, vai tiek patērēta, ka vielās ir uzkrāta enerģija, kas, daļiņām pārgrupējoties, tiek izdalīta vai uzņemta. Enerģijas izdalīšanos var būt nepieciešams aktivizēt
4.2.2. Skaidro saviem vārdiem novērojumus – lai elektroierīce darbotos (piemēram, spuldzīte spīdētu, telefons darbotos), ir nepieciešams elektroenerģijas avots. 4.2.3. Nosauc ikdienā lietotos elektroenerģijas avotus un ievēro drošības noteikumus, darbojoties ar elektroenerģijas avotiem, atpazīst un ievēro brīdinājuma zīmes	4.2.3. Skaidro, ka elektriskā enerģija ir lādētu daļiņu pievilkšanās, kas pārtop kustībā, noslēdzot ķēdi. Praktiski pārbauda un raksturo – lai elektroierīce darbotos, tai ir jābūt pieslēgtai pie elektroenerģijas avota noslēgtā ķēdē. Atpazīst elektrību raksturojošā lieluma apzīmējumus (spriegums voltos). 4.2.4. Nosauc konkrētus piemērus elektrības un siltuma vadītājiem un izolatoriem, to lietošanas iespējām, izmantojot eksperimentā iegūtos novērojumus par materiālu elektrovadītspēju un siltumvadītspēju	4.2.4. Skaidro elektriskos procesus, izmantojot matemātiskas sakarības starp elektriskajiem raksturlielumiem (strāvas stiprums, spriegums, elektriskā pretestība), eksperimentējot un vizualizējot virknes un paralēlo slēgumu
4.3. Enerģijas plūsma (enerģijas nezūdamības likums)		
	4.3.1. Apraksta, izmantojot piemēru, ka no elektroenerģijas var iegūt citus enerģijas veidus (siltuma enerģiju, mehānisko enerģiju)	4.3.1. Skaidro pilnās mehāniskās enerģijas izmaiņu kustībā, izmantojot berzes pāreju siltumā, eksperimentējot, vērojot demonstrējumus, izmantojot dažādus informācijas avotus
4.3.2. Nosauc piemērus, ka viena veida enerģija pārvēršas cita veida enerģijā (piemēram, dabasgāzes, degvielas, koka, cita kurināmā, Saules – siltumenerģijā, Saules, ūdens – elektroenerģijā), izmantojot IKT vai vērojot demonstrējumu	4.3.2. Skaidro konkrētā piemērā, ka enerģiju (elektroenerģiju, siltumenerģiju, gaismu, enerģiju dzīvībai organismiem) var iegūt no dažādiem dabas resursiem un tā pāriet no viena veida citā, izmantojot informāciju no dažādiem avotiem, sadarbojoties	4.3.2. Skaidro, ka ķermenis ar augstāku temperatūru uzsilda apkārt esošos ķermeņus, ar kuriem tas atrodas kontaktā, līdz to temperatūra izlīdzinās. Skaidro citus enerģijas pārnese mehānismus ar elektromagnētisko starojumu un konvekciju. Izvērtē dažādu elektroenerģijas iegūšanas veidu priekšrocības un trūkumus (piemēram, termo-, hidro-, kodol-, Saules un vēja elektrostacijas)
4.3.3. Lieto un pamato nepieciešamību veikt vienkāršas darbības (piemēram, izslēdzot gaismu telpā, to atstājot) enerģijas taupīšanai ikdienā	4.3.3. Lieto efektīvākos enerģijas taupīšanas paņēmienus un izvēlas piemērotākos, pamatojot savu izvēli	4.3.3. Izvēlas enerģijas taupīšanas paņēmienus ikdienas situācijās, piedāvājot risinājumus efektīvai elektroenerģijas un siltumenerģijas izmantošanai
4.4. Darbs		
4.4.1. Nosauc piemērus, ka darba veikšanai ir nepieciešama enerģija. Jo tālāk jāaizvelk vai augstāk jāpaceļ priekšmets, jo lielāka enerģija ir jāpatērē	4.4.1. Apraksta pēc praktiski pārbaudītā, ka vienu un to pašu darbu var paveikt, ilgāk strādājot ar mazāku jaudu vai īsākā laikā, izmantojot jaudīgāku ierīci	4.4.1. Atrod likumsakarības starp darbu, enerģiju un jaudu, salīdzinot dažādās enerģijas izpausmes (mehāniskā, elektriskā, siltums), lietojot fizikālos jēdzienus, lielumus, apzīmējumus un matemātiskās sakarības, izmantojot dažādus informācijas avotus, eksperimentējot
5. Zemes sistēmu mijiedarbība ietekmē Zemes virsmas un klimata veidošanos		
5.1. Litosfēra		
5.1.1. Apraksta tuvākajā apkārtnē atrodamos iežus pēc vienkāršām pazīmēm (krāsa, cietība) un, veicot lauka darbu, nosaka, ka augsne ir veidota no iežu daļām	5.1.1. Atpazīst Latvijā sastopamos iežus (kaļķakmens, granīts, smilts, smilšakmens, māls) un saskata to izmantošanas piemērus saimniecībā un sadzīvē (celtniecībā, ceļu būvē, sadzīves priekšmetu izgatavošanā), veicot lauka darbu.	5.1.1. Skaidro iežu (magmatiskie, metamorfie, nogulumieži) veidošanos dabas procesu (erozija, dēdēšana, tektonisko plātņu kustība) darbības rezultātā, modelējot iežu apriti un izmantojot informācijas avotus. 5.1.2. Skaidro, kā dabas procesi

	<p>5.1.2. Apraksta Zemes uzbūvi (Zemes garoza, mantija, kodols) un reljefa formas (kalni/ielejas, augstienes, zemienes/līdzenumi), veidojot un izmantojot vienkāršus modeļus.</p> <p>5.1.3. Skaidro dabas procesu (vēja un ūdens darbība, temperatūras izmaiņas) un cilvēka darbības (ceļu un upju dambju būvniecība, tīrumu iekopšana, derīgo izrakteņu ieguve) ietekmi uz Zemes virsmas izmaiņām Latvijā (upju un jūru krastu noskalošana, noslīdeņu veidošanās, karjeru veidošana, teritorijas veģetācijas izmaiņas), izmantojot lauka darba laikā veiktos novērojumus un salīdzinot atšķirīgu gadu kartogrāfiskos materiālus (satelīta attēli, aerofotogrāfijas)</p>	<p>ietekmējuši ģeoloģisko apdraudējumu (vulkāni, zemestrīces), Zemes virsmas (kalnu grēdas, līdzenumi, zemienes, Latvijas reljefa lielformas un vidējformas) un Pasaules okeāna (dziļvagās, vidusokeāniskās grēdas) reljefa formu veidošanos un izvietojumu, izmantojot informācijas avotus, kartogrāfiskos materiālus, lietojot digitālo karšu servisu un tiešsaistes datubāzes, veidojot uzskates modeļus un veicot lauka darbu (Latvijas reljefa formu apsekojumi).</p> <p>5.1.3. Skaidro augsnes veidošanos un izmaiņas dabas procesu mijiedarbības rezultātā, augšņu tipu un tiem raksturīgā augāja izvietojumu Latvijā, izmantojot augšņu horizontu modeļus, kartogrāfiskos materiālus un veicot lauka darbu</p>
5.2. Hidrosfēra		
<p>5.2.1. Apraksta tuvākajā apkārtnē sastopamās Zemes virsmas formas (paugurs, līdzenums), ūdenstilpes (ezers, upe, jūra, dīķis, kanāls), saskatot dabā apsekotajos piemēros līdzības (piemēram, visiem pauguriem ir virsotnes, visām ūdenstilpēm ir krasti) un atšķirības (pauguru augstums, cilvēka veidota un dabiski veidojusies ūdenstilpe) un modelējot</p>	<p>5.2.1. Grupē hidrosfēras daļas pēc dažādām pazīmēm (saldūdeņi/sāļūdeņi, iekšējie ūdeņi/okeāni un jūras, pazemes/virszemes ūdeņi) un apraksta to savstarpējās saistības piemērus, ūdens apjomu un izvietojumu uz Zemes, izmantojot ūdens aprites modeli, kartogrāfiskos materiālus un informācijas avotus pieejamos datus</p>	<p>5.2.1. Raksturo ūdens apriti un iztvaikošanas/nokrišņu attiecības ģeogrāfiskās atšķirības uz Zemes, veicot ūdens bilances aprēķinus, modelējot un izmantojot kartogrāfiskos materiālus.</p> <p>5.2.2. Skaidro hidrosfēras daļu (upes, ezeri, jūras, pazemes ūdeņi) veidošanās apstākļus un raksturo to izvietojumu pasaulē un Latvijā, izmantojot kartogrāfiskos materiālus, informācijas avotus un veicot lauka darbu.</p> <p>5.2.3. Skaidro un apraksta Pasaules okeāna cirkulācijas likumsakarības un to nozīmi klimata atšķirību veidošanā uz Zemes, izmantojot kartogrāfiskos materiālus, informācijas avotus (klimatogrammas) un datus (ūdens temperatūras un sāļuma atšķirības)</p>
5.3. Atmosfēra		
<p>5.3.1. Apraksta laikapstākļu (temperatūra, nokrišņu veids un daudzums, vēja ātrums un virziens) diennakts un sezonālās atšķirības tuvākajā apkārtnē un izvēlas laikapstākļiem atbilstošu apģērbu, veicot sistemātiskus laikapstākļu novērojumus un izmantojot meteoroloģiskās prognozes</p>	<p>5.3.1. Apraksta atmosfēras uzbūvi (slāņi) un sastāvu (gaiss kā dažādu gāzu maisījums) un skaidro atmosfēras procesus (vēja veidošanās), veicot lauka darbu un izmantojot modeļus, kartogrāfiskos materiālus un informācijas avotus.</p> <p>5.3.2. Skaidro siltuma joslu (aukstā, mērenā, karstā) izvietojumu uz Zemes un sezonālo atšķirību (Ziemeļu puslodē vasara – Dienvidu puslodē ziema) likumsakarības, izmantojot Zemes un Saules mijiedarbības modeli</p>	<p>5.3.1. Skaidro klimata ģeogrāfisko atšķirību (klimata joslas, kontinentāls un okeāniskais klimats) cēloņus (teritorijas ģeogrāfiskais novietojums un saules staru krišanas leņķis, reljefs, atmosfēras cirkulācija, sauszemes un ūdens nevienmērīga sasilšana un atdzišana) pasaulē un Latvijā, izmantojot kartogrāfiskos materiālus, informācijas avotus (mācību materiāli, datu tabulas, klimatogrammas)</p>
5.4. Dabas resursi		
<p>5.4.1. Nosauc dabas resursu vai to sastāvdaļu (tai skaitā gaiss, ūdens, mežs, nafta) izmantošanas piemērus savas ģimenes ikdienā un apraksta to aizvietošanas un saudzēšanas iespējas</p>	<p>5.4.1. Grupē dabas resursus (atjaunojamie un neatjaunojamie) un apraksta to saglabāšanas, atkārtotas izmantošanas un pārstrādāšanas iespējas, izmantojot informācijas avotus un veiktos novērojumus</p>	<p>5.4.1. Apraksta dabas resursu un pasaules nozīmes derīgo izrakteņu izvietojumu un pieejamības likumsakarības pasaulē un Latvijā, to racionālas izmantošanas piemērus un atjaunošanas iespējas, apkopojot informāciju no avotiem un kartogrāfiskajiem materiāliem</p>

5.5. Dabas apdraudējumi		
5.5.1. Apraksta dabas apdraudējumu (negaiss, vētra, stipra snigšana, plūdi, karstums) piemērus un drošas rīcības principus iespējamo risku mazināšanai, izmantojot informācijas avotus	5.5.1. Apraksta dabas apdraudējumu (noslīdeņi, nogrūvumi, plūdi, krasta noskalošana) cēloņus un radītās sekas, un dažādus iespējamus risinājumus seku mazināšanai, izmantojot informācijas avotus un lauka darba laikā veiktos novērojumus	5.5.1. Skaidro dabas apdraudējumu (zemestrīces, vulkānu izvirdumi, cunami, mežu ugunsgrēki, pārtuksnešošanās, viesuļvētras) cēloņus, radītās sekas, izvietojumu, prognozēšanas, monitoringa un seku mazināšanas tehnoloģiskās iespējas, izmantojot informācijas avotus un kartogrāfiskos materiālus. 5.5.2. Skaidro dabas parādību (zemestrīces, vulkānu izvirdumi, plūdi, viesuļvētras) zinātniskās izpētes un tehnoloģisko sasniegumu nozīmi dabas apdraudējumu iespējamās norises vietas/laika prognozēšanā un vides problēmu risināšanā, izmantojot kartogrāfiskos materiālus un informācijas avotus
6. Mūsu Saules sistēma ir ļoti maza daļa (viens no miljardiem galaktiku) Visumā		
6.1. Visuma elementi		
	6.1.1. Nosauc Visuma elementus (piemēram, Polārzcvaigzne) un zvaigznājus (piemēram, Lielie Greizie Rati, Mazie Greizie Rati), izmantojot zvaigžņu kartes un novērojumus	6.1.1. Ilustrē Visuma mērogu un tā struktūru hierarhiju (planētas ap zvaigznēm, galaktikas, galaktiku kopas), skaidro, kā iegūstama informācija par Visuma uzbūves elementiem un to īpašībām. 6.1.2. Skaidro, kas ir galaktika, individuāli vai grupā strukturē informāciju par galaktiku daudzveidību
6.2. Saules sistēma		
6.2.1. Skaidro saviem vārdiem, ka zvaigznes ir Visuma objekti, kas izstaro gaismu un siltumu, izmantojot Zemei tuvākās zvaigznes – Saules – novērojumus, IKT	6.2.1. Nosauc Saules sistēmas elementus (visas planētas, Sauli) un saskata to savstarpējo saistību, modelējot, novērojot un izmantojot IKT	6.2.1. Skaidro Saules sistēmas uzbūvi un ķermeņu kustību, salīdzina Sauli ar citām zvaigznēm (izmērs, temperatūra, krāsa, izstarotā enerģija), izmantojot shematisko zvaigžņu evolūcijas attēlojumu, skaidro būtiskākās pārmaiņas Saulē tās evolūcijas gaitā
6.3. Planēta Zeme		
6.3.1. Apraksta Mēness fāžu maiņu, dienas un nakts miju, dienas garuma izmaiņas, novērojot un modelējot Saules, Zemes un Mēness savstarpējo kustību	6.3.1. Apraksta Mēness un Saules aptumsuma veidošanos, plūdmaiņas un gadalaiku maiņas uz Zemes likumsakarības, novērojot un modelējot Saules, Zemes un Mēness savstarpējo kustību	6.3.1. Skaidro Zemes sistēmu (litosfēra, hidrosfēra, atmosfēra, biosfēra) veidošanās gaitu un apraksta (dzīvie organismi, klimats, dabas procesi) Zemes attīstības posmus, atsaucoties uz mūsdienu zinātnes aktuālām hipotēzēm un teorijām un izmantojot informācijas avotus (ģeohronoloģiskā tabula)
7. Organismu dzīvības procesus nodrošina šūnas, kuru dzīves ilgums ir ierobežots		
7.1. Dzīvības procesi, dzīvības uzturēšana		
7.1.1. Novērojot augus un dzīvniekus tuvākajā apkārtnē, saskata atšķirību starp dzīvo un nedzīvo dabā, nosaucot piemērus dzīvības procesiem (kustība, vairošanās, reaģēšana uz stimulu). 7.1.2. Ar faktiem pamato, ka dzīvnieku un augu dzīvības uzturēšanu nodrošina ūdens un gaisa uzņemšana, barības uzņemšana vai ražošana, atkritumu izvadīšana, temperatūras uzturēšana	7.1.1. Skaidro saviem vārdiem dzīvības procesu norisi (barošanās, augšana un attīstība, vairošanās, izvadīšana), novērojot dzīvniekus to dabiskajā vidē, izmantojot IKT un pavairojot un audzējot augus	7.1.1. Salīdzina dažādu dzīvo organismu valstu (dzīvnieku, augu, sēņu) dzīvības procesu norisi (elpošana, vielu izvadīšana, barošanās, vairošanās, vielu transports, organisma regulācija, reaģēšana uz kairinājumu), modelējot, eksperimentējot, izmantojot dažādus informācijas avotus
7.2. Organismu uzbūve		
7.2.1. Nosaka augus, dzīvniekus un	7.2.1. Eksperimentējot, vizualizējot,	7.2.1. Skaidro augu un dzīvnieku

<p>to daļas, izmantojot augu un dzīvnieku modeļus, zīmējumus, organismus, informācijas avotus, tai skaitā digitālos (biežāk sastopamos augus un dzīvniekus no tuvējās apkārtnes, piemēram, ozols, bērzs, pienene, alnis, vilks, ezis, suns, kaķis, čūska, muša, balodis, slieka).</p> <p>7.2.2. Apraksta saviem vārdiem, kādus uzdevumus paša organismā veic dažādi orgāni</p>	<p>izmantojot dažādus informācijas avotus, novērojot ar mikroskopu augu šūnas, skaidro, ka dzīvnieku un auga daļās – orgānos – ir dažādas šūnas (atšķirīga forma, krāsa un izvietojums), kas ietekmē orgānos notiekošos procesus.</p> <p>7.2.2. Atrod saistību starp dažādu dzīvnieku orgānu sistēmām (elpošanas, gremošanas, asinsrites un balsta un kustību) un to nozīmi dzīvības uzturēšanā, izmantojot pedagoga piedāvātus informācijas avotus, modeļus.</p> <p>7.2.3. Apraksta principu, kā darbojas paša organisma sistēmas (elpošanas, gremošanas, asinsrites un balsta un kustību)</p>	<p>valsts dzīvības procesu (augšana, attīstība, vairošanās, vielu uzņemšana un izvadīšana) saistību ar organisma (audi, orgāni, orgānu sistēmas) un šūnu (kodols, plazmatiskā membrāna, citoplazma, šūnapvalks, vakuola, hloroplasts) uzbūvi, veidojot vizuālus materiālus, modeļus, eksperimentējot, novērojot ar mikroskopu.</p> <p>7.2.2. Salīdzina dažādu dzīvnieku (mugurkaulnieki, posmkāji, tārpji, gliemji) orgānu sistēmas (elpošanas, gremošanas, asinsrites un balsta un kustību), izmantojot dažādus informācijas avotus, modeļus.</p> <p>7.2.3. Atrod likumsakarības starp cilvēkā notiekošajiem procesiem, eksperimentējot (asinsspiediens, pulss, elpošanas biežums, plaušu dzīvības tilpums) un izmantojot dažādus informācijas avotus</p>
<p>7.3. Dzīves cikls</p>		
<p>7.3.1. Skaidro saviem vārdiem, ka dzīvnie organismi laika gaitā aug, attīstās un mainās, attēlojot vizuāli, modelējot.</p> <p>7.3.2. Skaidro saviem vārdiem pārmaiņas, kas notiek ar cilvēku, tam augot un attīstoties</p>	<p>7.3.1. Eksperimentējot skaidro auga attīstības ciklu (auga dīgšana no sēklas, augšana, ziedēšana, apputeksnēšanās, augļa attīstība, sēklas attīstība) un vārdes un tauriņa attīstības ciklu, novērojot un lietojot jēdzienus "ola", "kāpurs", "kurkulis", "kūniņa", "pieaudzis dzīvnieks".</p> <p>7.3.2. Skaidro saviem vārdiem cilvēka attīstību pusaudžu vecumā, ķermeņa izmaiņas pubertātes laikā, pieņem sava ķermeņa īpatnības, skaidro personīgās higiēnas nozīmi</p>	<p>7.3.1. Novērojot un izmantojot dažādus informācijas avotus, salīdzina dzīvnieku (tauriņa, sienāža, putna, zivs, rāpuļa, abinieka, zīdītāja) attīstības ciklu stadijas.</p> <p>7.3.2. Skaidro cilvēka attīstības ciklu un faktorus, kas to ietekmē, analizē rīcību reproduktīvās veselības jomā (dzimumdzīves atlikšana, kontracepcijas nozīme), izmantojot dažādus informācijas avotus un izvērtējot to ticamību</p>
<p>7.4. Organizācijas līmeņi</p>		
<p>7.4.1. Skaidro, ka organisms sastāv no orgāniem, kas veic noteiktus uzdevumus, novērojot un izmantojot IKT</p>	<p>7.4.1. Skaidro organismu dzīvības organizācijas līmeņu (šūna, orgāns, orgānu sistēma, organisms) pakārtotību, novērojot un izmantojot IKT</p>	<p>7.4.1. Skaidro organismu dzīvības organizācijas līmeņu (molekula, šūna, audi, orgāns, orgānu sistēma, organisms) pakārtotību, modelējot, novērojot un izmantojot dažādu veidu informāciju.</p> <p>7.4.2. Salīdzina un attēlo bioloģiskajā zīmējumā šūnas un audus, izmantojot mikroskopu, aplūkojot gatavus un veidotos mikropreparātus</p>
<p>7.5. Veselīgs dzīvesveids</p>		
<p>7.5.1. Veido ieradumu rūpēties par sava organisma veselību (personīgā higiēna, atbilstošs uzturs, pietiekama fiziskā aktivitāte, miegs) un attīstīšanu, pamato savu veikto darbību nozīmi</p>	<p>7.5.1. Rīkojas atbildīgi pret savu un citu veselību, veidojot ieteikumus par dzīvesveida (personīgā higiēna, veselīgs uzturs, fiziskās aktivitātes, dienas režīms, reproduktīvā veselība), kā arī atkarību izraisošo vielu lietošanas ietekmi uz cilvēka veselību, izmantojot dažādu informāciju</p>	<p>7.5.1. Rīkojas atbildīgi pret savu un citu veselību, veidojot ieteikumus un secinot par dzīvesveida (uzturs, fiziskās aktivitātes, kaitīgie ieradumi), dienas režīma un vides apstākļu ietekmi uz organisma veselību, izmantojot daudzveidīgos informācijas avotus atspoguļoto informāciju un izvērtējot tās ticamību</p>
<p>8. Organismi bieži ir atkarīgi no citiem organismiem vai konkurē ar tiem par enerģiju un materiāliem</p>		
<p>8.1. Barības ķēde</p>		
<p>8.1.1. Eksperimentē un skaidro saviem vārdiem, ka zaļie augi no Saules gaismas var ražot arī barības vielas, kas tiem nepieciešamas, un arī uzglabāt tās.</p> <p>8.1.2. Novērojot un izmantojot piedāvātus informācijas avotus,</p>	<p>8.1.1. Izveido barības ķēdi (līdz 5 posmiem), izmantojot dotos informācijas avotus un mācību spēles. Ar piemēriem skaidro, kā dabā veidojas un darbojas barības ķēdes (augēdājs, gaļēdājs, visēdājs)</p>	<p>8.1.1. Veido barības ķēdes un tīklus, izmantojot dažādus informācijas avotus, novērojumus, veicot lauka darbu. Skaidro organismu mijiedarbības veidus (simbioze, neitrālisms, plēsonība, konkurence, parazitisms) un enerģijas plūsmu</p>

<p>skaidro saviem vārdiem, ka dzīvnieki iegūst enerģiju, apēdot augus vai citus dzīvniekus, izveidojot barības ķēdi (līdz 3 posmiem)</p>		<p>ekosistēmās. 8.1.2. Skaidro organismu savstarpējo saistību ekosistēmā, grupējot tos pēc enerģijas un vielu iegūšanas veida (ražotāji, patērētāji, noārdītāji), izmantojot dažādus informācijas avotus, novērojumus, modelējot</p>
<p>8.2. Ekosistēma</p>		
<p>8.2.1. Attēlo ar piemēriem, kas var augt un dzīvot tuvākajā apkārtnē, pļavā, mežā un purvā, novērojot, izmantojot piedāvātos informācijas avotus, lauka darbā iegūtos novērojumus, IKT</p>	<p>8.2.1. Salīdzina cilvēku veidotās (pilsēta, parks) un dabiskās (mežs, purvs, pļava) ekosistēmas pēc sugu daudzveidības (augi, dzīvnieki, sēnes) un dabas apstākļiem (temperatūra, mitrums, augsnes slāņu biežums un krāsa, iežu daļiņu izmērs), veicot novērojumus, lauka darbu un modelējot</p>	<p>8.2.1. Salīdzina Latvijai raksturīgās ekosistēmas pēc sugu daudzveidības (augi, sēnes, gliemji, posmkāji, mugurkaulnieki), dabas apstākļiem (temperatūra, nokrišņu daudzums un režīms, augsnes tips, apgaismojums), izvietojuma, veicot lauka darbu un modelējot. 8.2.2. Raksturo biomas un to izvietojumu uz Zemes (ieskaitot augstumjoslojumu), salīdzinot to novietojumu, raksturīgos vides apstākļus (nokrišņu daudzums un režīms, temperatūra, augšņu tips, augstums virs jūras līmeņa) un dzīvo organismu daudzveidību, izmantojot kartogrāfiskos materiālus un informācijas avotus (klimatogrammas)</p>
	<p>8.2.2. Parāda saistību starp organismu, sugu un ekosistēmu, novērojot un izmantojot IKT</p>	<p>8.2.3. Skaidro pakārtotību organismu dzīvības organizācijas līmeņiem (organisms, suga, ekosistēma, bioma, biosfēra), modelējot, novērojot un izmantojot dažāda veida informāciju</p>
<p>9. Ģenētiskā informācija tiek nodota no vienas organismu paaudzes nākamajai</p>		
<p>9.1. Nosauc ārējo pazīmju pārmantošanas piemērus augiem un dzīvniekiem, vērojot dažādu dzīvnieku un augu attēlus, ģimenes fotoattēlus</p>	<p>9.1. Grupē un skaidro ar piemēriem, ka ir iedzimstošās un neiedzimstošās pazīmes, novērojot un izmantojot savas vai citas ģimenes fotoattēlus. 9.2. Skaidro ar piemēriem (piemēram, augļu koku, suņu šķirņu) selekcijas mērķus un nepieciešamību jaunas šķirnes iegūšanai ar vēlamajām īpašībām, izmantojot dažādus informācijas avotus</p>	<p>9.1. Prognozē pazīmju iedzimšanu, analizējot attēlus un izstrādājot ciltskoku vienai pazīmei. 9.2. Skaidro organismu ģenētiskās modificēšanas mērķus, izmantojot dažādus informācijas avotus. 9.3. Skaidro pazīmju pārmantošanu (bezdzimumvairošanās, dzimumvairošanās), izmantojot ģenētikas jēdzienus (šūna, kodols, hromosomas, gēni, DNS). Pamato, kāpēc bezdzimumvairošanās procesā rodas pēcnācēji ar identisku iedzimtības informāciju un dzimumvairošanās procesā rodas pēcnācēji ar atšķirīgu iedzimtības informāciju</p>
<p>10. Esošo un izmirušo organismu daudzveidība ir evolūcijas rezultāts</p>		
<p>10.1. Attēlo vai modelē dzīvnieka ārējās pazīmes (forma, krāsa, barības iegūšanas veids, ķermeņa daļas), lai piemēros parādītu dzīvnieku pielāgotību videi. 10.2. Atpazīst raksturīgākos tuvākajā apkārtnē esošos augus un dzīvniekus, izmantojot zīmējumu un shēmu atgādnēs. 10.3. Izmantojot vienkāršus informācijas avotus un eksperimentējot, ar piemēriem skaidro, kādu augu augšanai un attīstībai Latvijā ir piemēroti apstākļi</p>	<p>10.1. Modelē dzīvnieku (zīdītāju, rāpuļu, abinieku, putnu, posmkāju) un augu pielāgotību (barības iegūšana, vairošanās, dzīvošana) noteiktai ekosistēmai. 10.2. Skaidro, ka uz Zemes ir liela augu un dzīvnieku dažādība, izmantojot IKT un pētīt fosilijas vai to attēlus. 10.3. Nosaka Latvijas klimatiskajiem apstākļiem raksturīgos augus un dzīvniekus, izmantojot noteicējus un sistematikas shēmas, novērojot un veicot lauka darbu</p>	<p>10.1. Skaidro, ka mūsdienu dzīvo organismu (mugurkaulnieku, posmkāju, augu) daudzveidības un pielāgotības dzīves videi pamatā ir evolūcija, izmantojot filoģenētiskās, sistematikas un evolūcijas shēmas, dažādus informācijas avotus, novērojot, modelējot. 10.2. Skaidro dažādu faktoru (temperatūra, gaisa sastāvs, ūdens, gaisma, barības pieejamība) ietekmi uz dzīvo organismu izdzīvošanu un attīstību, izmantojot dažādus informācijas avotus, modelējot, eksperimentējot.</p>

		10.3. Nosaka organisma sistemātisko piederību (Latvijā sastopamos augus un dzīvniekus) atkarībā no pētījuma mērķa, lietojot organismu noteicējus, klasifikācijas shēmas, novērojot un veicot lauka darbu
11. Zinātnes uzdevums ir atrast dabā notiekošo parādību cēloņus		
11.1. Secināšana, cēloņsakarību saskatīšana		
11.1.1. Apraksta vienkāršas sakarības, izmantojot pedagoga palīdzību un praktiski iegūtos datus, atbild uz pētījuma jautājumu	11.1.1. Saskata izmaiņas dabā, formulē cēloņsakarības, tai skaitā eksperimenta datus, izdara secinājumus par izvirzīto pētījuma jautājumu	11.1.1. Nosauc piemērus cēloņsakarībām dabā. Izmanto pētījuma datus/rezultātus likumsakarību atklāšanai un pamatošanai, secināšanai, izvirza priekšlikumus nākamajiem pētījumiem
11.2. Mērīšana. Ko mēra, ar ko mēra un kā mēra		
11.2.1. Lieto mērinstrumentu (sākumpunkts, skata leņķis, mērvienība, skalas virziens), nosaka garumu ar lineālu, mērlenti (m, cm, mm), temperatūru ar termometru (°C), tilpumu ar mērtrauku (l, ml), masu ar svariem (kg, g), tai skaitā ar digitālām mērierīcēm. Izmantojot piemērus, skaidro, ka mērīšana ir salīdzināšana ar etalonu, mērvienību, tam tiek izmantota skala	11.2.1. Izvēlas mērapjomam un uzdevumam atbilstošu mērierīci, mēra temperatūru ar sensoru, laiku ar hronometru (h, min, s), masu ar svariem (mg), nosaka debespuses un azimutu ar kompasu, saprotot iedaļas vērtību arī tad, ja tā ir atšķirīga (piemēram, 2 ml). Skaidro, kas notiek vienkāršos mērinstrumentos (piemēram, šķidruma termometrs) mērīšanas laikā. Ar piemēriem parāda, kurus lielumus var izmērīt tieši, kuru iegūšanai papildus jāizmanto aprēķini. Ilustrē ar piemēriem, ka mērīšanas precizitāti ietekmē dažādi faktori	11.2.1. Pamato mērinstrumenta, tai skaitā digitālā, izvēli (piemēram, strāvas stipruma un sprieguma, atmosfēras spiediena, plaušu dzīvības tilpuma, asinsspiediena, apgaismojuma, spēka, skaņas intensitātes līmeņa, gāzes koncentrācijas, šķīduma vides pH), pierakstot mērījumu rezultātus, izmantojot pieņemtus apzīmējumus, nosaukumus, mērvienības. Ar praktiskiem piemēriem skaidro, kā veidojas mērinstrumenta skala, un mērinstrumentu kalibrēšanas nepieciešamību. Saista mērinstrumenta lietošanas ierobežojumus (piemēram, mērapjoms) ar mērinstrumenta uzbūvi (piemēram, šķidruma sasalšanas temperatūra)
11.3. Plānošana. Pētījuma jautājums, hipotēze un prognozēšana, eksperimenta plānošana		
11.3.1. Vienkāršā, pazīstamā, interesējošā situācijā, kur notiek lielumu maiņa, formulē, ko grib izpētīt, – jautā un/vai prognozē. Pedagoga rosināts, stāsta, kuru jautājumu atbildēšanai nepieciešams eksperiments, kurus ir/nav iespējams eksperimentāli pārbaudīt. 11.3.2. Ar pedagoga palīdzību plāno vienkāršu eksperimentu, lauka darbu, lai pārbaudītu prognozi/atbildētu uz pētījuma jautājumu un iegūtu datus, izvēloties un mainot vienu lielumu un sekojot (mērot) otra lieluma izmaiņām	11.3.1. Izvirza pētījuma jautājumu, prognozējot lielumu maiņu aprakstoši (vārdiski) situācijās, kuras iespējams eksperimentāli pārbaudīt. 11.3.2. Plāno vienkāršu eksperimentu, lauka darbu, ievērojot drošības noteikumus, paredzot, kā noteiks lielumus, kā lielumus mērīs. Ar pedagoga palīdzību izvēlas piemērotāko metodi un datu reģistrēšanas veidu atkarībā no pētāmā objekta	11.3.1. Pētot vienu un vienu maisījumu sastāvu un īpašības, dzīvus organismus, teritoriju, dabas objektus, parādības vai procesus, veido pētījuma jautājumu un/vai hipotēzi par kvalitatīvām un kvantitatīvām sakarībām starp atkarīgo, neatkarīgo un fiksētajiem lielumiem. 11.3.2. Mērķtiecīgi plāno eksperimentu datu iegūšanai, paredzot, kā lielumus (kvantitatīvos/kvalitatīvos) mērīs, mainīs, izvēloties mērījumu skaitu, atbilstošas vielas, aprakstot un attēlojot izmantotos objektus, ierīces, iekārtas un piederumus vielas sintēzes un analīzes veikšanai, procesu analīzei, paredzot drošības noteikumu ievērošanu. Ar piemēriem skaidro eksperimenta nozīmi pierādījumu iegūšanai. 11.3.3. Plāno lauka darbu, lai aprakstītu likumsakarības un izmaiņas dabā, ģeogrāfiskos procesus, parādības, izvēloties piemērotāko metodi (parauglūkuma metode, fotografēšana, atseguma zīmēšana, kartēšana) un datu reģistrēšanas veidu atkarībā no pētāmā objekta
11.4. Tehnika un prasmes ar ieradumu tās veikt (drošība)		
11.4.1. Izmanto ikdienā pieejamus piederumus, traukus, vienkāršas	11.4.1. Pēc parauga izmanto vienkāršus piederumus, traukus	11.4.1. Lieto eksperimentam un lauka darbam vajadzīgos traukus,

ierīces, veicot vienkāršus eksperimentus, ievērojot drošības noteikumus un bīstamo vielu marķējumu. Veido ieradumu sakārtot darba vietu	(piemēram, nosakot ledus kušanas temperatūru, saslēdzot elektriskās ķēdes), veido vienkāršu iekārtu, piemēram, cietas vielas atdalīšanai no šķidrums, izmantojot ikdienā pieejamas ierīces un materiālus. Veido ieradumu ievērot drošības noteikumus	piederumus, saliekot nepieciešamās iekārtas (piemēram, gāzu iegūšanai un uzkrāšanai, maisījumu sadalīšanai), izmantojot aprakstu. Skaidro drošības noteikumu jēgu un rīkojas atbilstoši savai un apkārtējo drošībai, pētot vidi dabaszinātņu laboratorijās un sadzīvē
11.5. Eksperimenta metodes. Vielu analīze		
11.5.1. Guvīs pieredzi novērot materiālu un vielu īpašības (piemēram, krāsa, smarža)	11.5.1. Apraksta paša veiktā eksperimentā novērotās vielu īpašības (piemēram, cietība, elastība, kušanas temperatūra). 11.5.2. Veic vienkāršus eksperimentus pēc darba gaitas apraksta (piemēram, eksperimentāli pierāda, ka traukā ir gaiss). Izmanto piederumus un vielas atbilstoši izvīzītajam pētāmajam jautājumam, ievērojot darba drošības noteikumus	11.5.1. Novēro eksperimentos ķīmisko reakciju raksturīgās pazīmes, tās izmanto vielu pierādīšanai un apraksta vielai raksturīgās fizikālās īpašības (krāsa, agregātstāvoklis, smarža, blīvums), nosaka faktorus, kas ietekmē reakcijas ātrumu, veicot eksperimentus atbilstoši drošības noteikumiem. 11.5.2. Eksperimentāli nosaka un aprēķina izšķīdušās vielas masas daļu, izmantojot sev piemērotāko matemātisko stratēģiju. Pagatavo šķīdumu ar noteiktu izšķīdušās vielas masas daļu, aprēķinot nepieciešamo vielas masu un šķīdinātāja tilpumu, ievērojot drošības noteikumus
11.6. Eksperimenta metodes. Vielu sintēze		
		11.6.1. Veic vielas sintēzi (piemēram, kalcija karbonātu) pēc apraksta. Aprēķina vielas daudzumu, masu, tilpumu un reakcijas produkta un izejvielas masu vai tilpumu (gāzēm) pēc ķīmiskās reakcijas vienādojuma, izmantojot sev piemērotāko matemātisko stratēģiju
11.7. Eksperimenta metodes. Lauka darbs		
11.7.1. Ar pedagoga palīdzību veic vienkāršu lauka darbu tuvākajā apkārtnē (skola, dzīvesvieta), lai novērotu augus un dzīvniekus, laikapstākļus, zemes virsmas atšķirības, ūdenstilpes un aprakstītu iežus un augšņu paraugus, saudzīgi izturoties pret vidi	11.7.1. Saskaņā ar darba gaitas aprakstu veic lauka darbu tuvākajā apkārtnē (pilsēta, novads), lai zīmētu apkārtnes plānu, noteiktu vēja virzienu un mērītu tā ātrumu, novērotu Zemes virsmas izmaiņas (nogrūvumi, noslīdeņi, upju un jūras krastu izmaiņas), aprakstītu ekosistēmas (augi, dzīvnieki un sēnes, vides apstākļi), iežu izmantošanas piemērus sadzīvē, lietojot parauglūkuma metodi, modelējot barības ķēdes, saudzīgi izturoties pret vidi	11.7.1. Saudzīgi izturoties pret vidi, veic lauka darbu, lai skaidrotu dabā notiekošos procesus (enerģijas plūsmas ekosistēmā, augsnes veidošanās, ūdens un ledāja erozija, sanešu uzkrāšanās), to ietekmi uz Zemes virsmas izmaiņām un dabas objektu (veģetācijas tipi, upes, ezeri, reljefa formas) izvietojumu Latvijā, novērojot ekosistēmas (organismu daudzveidība, vides apstākļi), lietojot parauglūkuma metodi, modelējot barības tīklus, zīmējot augšņu profilus un atsegumu šķērsgrizumus, aprakstot ūdenstilpes (upes straumes ātrumu, upes slīpumu un kritumu, veidošanās apstākļus) un reljefu, lietojot digitālas lietotnes ar iebūvētu ģeogrāfiskās pozicionēšanas sistēmu, lai iegūtu datus par savas atrašanās vietas ģeoloģiju
11.8. Eksperimenta metodes. Mikroskopēšana		
11.8.1. Ar pedagoga palīdzību novēro vienkāršus objektus ar lupu, mikroskopu un stāsta par novēroto	11.8.1. Salīdzina šūnu formu, krāsu, izmantojot mikroskopu un lietojot gatavus mikropreparātus	11.8.1. Novēro (šūnas, audus) un skaidro novēroto, uzbūves saistību ar veicamajām funkcijām, izmantojot mikroskopu ar atbilstošu palielinājumu, lietojot gatavus vai pašu veidotus mikropreparātus
11.9. Novērošana un datu reģistrēšana		
11.9.1. Novēro objektus dabā un veic eksperimentu, pieraksta lauka darba un eksperimenta laikā veiktos	11.9.1. Veicot lauka darbu un eksperimentu, novēro objektus un to izmaiņas. Novēroto – iegūtos datus	11.9.1. Reģistrē lauka darba un eksperimenta laikā veiktos novērojumus un iegūtos datus,

novērojumus un datus (skaitu, īpašības), izmantojot pedagoga doto/ieteikto apkopojuma veidu, piemēram, tabulu, fotoattēlu	(lielumu kvantitatīvās un kvalitatīvās izmaiņas) – reģistrē ar pedagoga palīdzību, izvēloties atbilstošu datu reģistrēšanas veidu	izvēloties piemērotāko datu reģistrēšanas veidu (zīmējums, bioloģiskais zīmējums, tabula, grafiks, kartoshēma, fotogrāfija) un tehnoloģisko rīku
11.10. Datu apstrāde un analīze		
11.10.1. Attēlo eksperimentā iegūtos vai citus datus uzskatāmā veidā, piemēram, diagrammā	11.10.1. Pēc parauga apstrādā lauka darba un eksperimenta laikā iegūtos datus vai citu iegūtus, pieejamus datus (piemēram, statistikas datus), veicot vienkāršus aprēķinus, izmantojot atbilstošas mērvienības, attēlojot datus uzskatāmā veidā	11.10.1. Analizē un apstrādā eksperimenta un lauka darbu laikā iegūtos datus vai citu iegūtus, pieejamus datus (piemēram, datus par vides kvalitāti), novērtējot to precizitāti un ticamību, izvēloties piemērotāko datu attēlojuma veidu (vārdiski, shematiski, vizuāli, grafiski, simboliski, statistiski, kartogrāfiski) un paņēmieni (IKT), izmantojot nepieciešamās mērvienības un to pārveidojumus, veicot vajadzīgos aprēķinus un salīdzinot ar citiem informācijas avotiem
11.11. Eksperimenta izvērtēšana, ticamības noteikšana, zinātniskums		
11.11.1. Pēc pedagoga dotiem kritērijiem novērtē eksperimenta gaitu un ar pedagoga palīdzību spriež par uzlabojumu nepieciešamību. Atbild uz jautājumiem par iegūto datu ticamību	11.11.1. Izvērtē eksperimenta un lauka darba gaitu pēc kritērijiem un piedāvā uzlabojumus. 11.11.2. Izvērtē iegūto datu ticamību, salīdzinot savus iegūtos datus ar citu skolēnu datiem un teorētiskajiem datiem	11.11.1. Izveidojies ieradums izvērtēt eksperimenta, lauka darba gaitu un piedāvāt uzlabojumus precizitātes un norises uzlabošanai
11.12. Sadarbība un komunikācija pētniecībā		
11.12.1. Iepazīstina ar eksperimenta un lauka darba rezultātiem, ar pedagoga palīdzību sagatavojot vienkāršu prezentāciju vai eksperimenta aprakstu. 11.12.2. Sadarbojas grupā vienkāršu pētniecības uzdevumu veikšanai	11.12.1. Pēc pedagoga dotā parauga sagatavojot prezentāciju, kartogrāfisku vai rakstisku materiālu, informē par eksperimenta un lauka darba rezultātiem un secinājumiem. 11.12.2. Sadarbojas grupā pētniecības uzdevumu veikšanai, sadalot pienākumus, uzņemoties atbildību par savu darba daļu	11.12.1. Informē par pētījuma, eksperimenta un lauka darba rezultātiem un secinājumiem, izmantojot dotos kritērijus un izvēloties piemērotāko rezultātu izplatīšanas veidu (piemēram, protokols, prezentācija, infografika, kartoshēma) plānotajai auditorijai, tehnoloģijas (IKT) un terminoloģiju. 11.12.2. Sadarbojas komandā vienota mērķa sasniegšanai, risinot vienkāršas dabaszinātniskas problēmas, veicot pētījumu, līdzdarbojoties dabaszinātņu projektos, daloties ar resursiem, uzņemoties kopīgu atbildību par rezultātu un apzinoties, ka, darot kopā, iespējams sasniegt vairāk
12.1. Skaidrojumi, teorijas un modeļi ir zinātniski, ja tie vislabāk atbilst konkrētajā laikā pieejamiem novērojumiem un faktiem		
12.1.1. Zinātniskais skaidrojums un argumentēšana		
12.1.1.1. Apraksta novērotās dabā notiekošās parādības (gadalaiku maiņa, laikapstākļi) un procesus (kušana, iztvaikošana), lietojot vienkāršus zinātniskus terminus. 12.1.1.2. Veido apgalvojumus, izmantojot faktus, lai atbildētu uz vienkāršiem dabaszinātniskiem jautājumiem, izmantojot pierādījumus no patstāvīgi veiktiem novērojumiem un mērījumiem	12.1.1.1. Skaidro procesus un parādības, izmantojot datus no vairākiem avotiem, lietojot zinātniskus terminus. 12.1.1.2. Veido apgalvojumu, vispārinot, izvērtējot faktus, atsaucoties uz savu un citu klasesbiedru veikto eksperimentu un novērojumu datu ticamību un kvalitāti (mērījumu skaits un precizitāte, novērojumu biežums, fiksēšana)	12.1.1.1. Skaidro procesus un parādības, izmantojot abstraktas idejas, jēdzienus, sakarības, matemātisko instrumentāriju (simbolus, grafikus), zinātnisku terminoloģiju. 12.1.1.2. Stāsta, kā zinātnē rodas atšķirīgi skaidrojumi, un piedāvā paša iegūto datu vairākas interpretācijas. 12.1.1.3. Veido strukturētus skaidrojumus, argumentus, pretargumentus par dabaszinātnēs aktuāliem jautājumiem (piemēram, klimata izmaiņas, piesārņojums, ģenētiski modificētie organismi, invazīvi augi, alternatīvie enerģijas avoti), izmantojot ticamus informācijas

		avotus, modeļus, atsaucoties uz zinātniskiem skaidrojumiem, teorijām, eksperimentiem, pētījumiem
12.2. Modelēšana		
12.2.1. Veido vienkāršus fiziskus modeļus (piemēram, Zemes virsmas formas, organismu daļas), kas attēlo dabā novērojamus objektus vai organismus. Skaidro, ka modeļi ļauj uzskatāmāk attēlot reālās pasaules objektus un iztēloties dabā notiekošos procesus	12.2.1. Veido modeļus, kas attēlo dabā notiekošos un tehnoloģiskos procesus, objektu un organismu uzbūves saistību ar funkcijām. Skaidro, ka modeļus (tai skaitā shēmas, formulas) ērti izmantot, skaidrojot netieši novērojamas parādības (Saules un Mēness aptumsumi), procesus (ūdens aprīte) un sistēmas (barības ķēde). Saskaņā modelēšanas procesa soļus	12.2.1. Veido daudzveidīgus modeļus (tai skaitā digitālus), lai skaidrotu procesus, parādības, sistēmas (piemēram, vielu un enerģijas aprīte iezū un ūdens ciklos, enerģijas plūsmā ekosistēmās, šūnas uzbūve un tās saistība ar veicamajām funkcijām, organismu uzbūves pielāgotība vides apstākļiem, ķermeņu uzsīšana, siltumvadīšana, termiskā izplešanās, kustības – vienmērīga, nevienmērīga – svārstību). Mērķtiecīgi ievēro modelēšanas procesa soļus. 12.2.2. Izmanto modeļus prognozēšanai, tos savstarpēji sasaistot (piemēram, atoma uzbūve un ķīmisko elementu periodiskais likums, sistēma, atmosfēras un okeāna cirkulācija). 12.2.3. Parāda konkrētā piemērā (heliocentriskais modelis), kā, laika gaitā attīstoties teorijām, dažādi modeļi tiek pārskatīti
12.3. Simbolu valoda dabaszinātnēs		
12.3.1. Pastāsta saviem vārdiem neliela, vienkārša dabaszinātniska teksta (vienlaidus teksta vai attēla) galveno domu	12.3.1. Saskaņā atslēgas vārdus vienkāršā dabaszinātniskā (2 veidu) tekstā. Strukturē tekstu, lieto apzīmējumus, shēmas, diagrammas	12.3.1. Saskaņā kompleksa dabaszinātniska teksta jēgu un pārveido izlasīto, lietojot simbolus, apzīmējumus, formulas, grafiskus attēlus un vienādojumus, izvēloties atbilstošāko stratēģiju
	12.3.2. Apraksta vielu pārvērtības, izmantojot ikdienā izmantoto vielu nosaukumus	12.3.2. Nosauc vielas, sastāda vielu formulas, modelē vienkāršo vielu un ķīmisko savienojumu (bināri savienojumi, tai skaitā oksīdi, skābes, bāzes, sāļi, organiskie savienojumi: metāns, butāns, etēns, etīns, etanols, metanols, etānskābe) kvalitatīvo un kvantitatīvo sastāvu. 12.3.3. Attēlo ķīmisko pārvērtību norisi (savienošanās, sadalīšanās, aizvietošanās, apmaiņas reakcijas) ar ķīmisko reakciju vienādojumiem, modeļiem un vārdiski, izvēloties piemērotāko stratēģiju
12.3.2. Skaidro, ka karte, plāns un globuss ir samazināts Zemes attēlojums, veidojot vienkāršu apkārtējās teritorijas (skolas vai dzīvesvietas apkārtnē) plānu, novērotos objektus, atzīmējot ar simboliem un nosaukumiem. 12.3.3. Nosaka ģeogrāfisko objektu (parki, pilsētas, ciemi, kalni, upes, ezeri) atrašanās vietu (pilsētā, valstī, kontinentā) kartē un uz globusa, lai atbildētu uz vienkāršiem jautājumiem	12.3.3. Veido teritorijas (piemēram, skola, dzīvesvieta) plānu, lai aprakstītu ģeogrāfisko objektu un parādību izvietošanu un parādītu lauka darba laikā apmeklētās vietas un iegūtos datus, izmantojot mērogu, debespuses, azimutu, apzīmējumus, krāsojumu. 12.3.4. Skaidro, kā kartes īpašības (objektivitāte, simbolizācija, mērogs, saturs, veids – digitālās un papīra) nosaka tās izmantošanas mērķi, izvēloties atbilstošā mēroga un tematikas kartes (fizioģeogrāfiskās kartes, klimata kartes – nokrišņi, janvāra un jūlija temperatūras, topogrāfiskās un orientēšanās kartes), lai aprakstītu teritorijai	12.3.4. Analizē kartogrāfiskās informācijas avotus, lai raksturotu ģeogrāfisko objektu un parādību novietojumu, izvietošanas likumsakarības un izmaiņas dažādā mēroga teritorijās. 12.3.5. Skaidro Zemes attēlojumu (globuss, kartes, plāns, aerofotogrāfijas, satelītatēli) izmantošanas iespējas dažādās situācijās (ceļojuma maršruts, pārgājiens, teritorijas ģeogrāfiskais raksturojums), salīdzinot veidošanas pieeju atšķirības (Ģeogrāfiskā informācijas sistēma – ĢIS, Globālā pozicionēšanas sistēma – GPS, Zemes tālzipēte, karšu projekcijas), detalizācijas pakāpi un

	<p>raksturīgos ģeogrāfiskos objektus, procesus, parādības un to novietojumu, plānotu maršrutus un pārvietotos</p>	<p>pamatelementus (kartēm – mērogs, virziens, leģenda, koordinātu tīkls, nosaukums).</p> <p>12.3.6. Veido kartogrāfisko materiālu (tai skaitā digitālu), izmantojot informācijas avotus (mācību materiāli, tiešsaistes resursi, brīvpieejas datubāzes – CSB, Eurostat) un lauka darbu laikā (ĢIS, GPS, novērojumi) iegūtos datus, lai attēlotu un aprakstītu ģeogrāfisko parādību telpiskās likumsakarības.</p> <p>12.3.7. Salīdzina dažādos laikos radītus teritoriju attēlojumus (satelītkartes, aerofotogrāfijas, plānus, topogrāfiskās kartes, tematiskās kartes), lai interpretētu teritorijās notikušās ģeogrāfisko objektu izmaiņas</p>
<p>13. Zinātnes pielietojumam bieži vien ir ētisks, politisks, ekonomisks un sociāls konteksts</p>		
<p>13.1. Dabaszinātņu sasniegumu attīstība</p>		
<p>13.1.1. Nosauc piemērus, kā dabaszinātņu sasniegumi ietekmē cilvēka ikdienu (saziņas līdzekļu, sadzīves tehnoloģiju attīstība), veselību</p>	<p>13.1.1. Saskata un novērtē zinātnes sasniegumu un tehnoloģiju attīstības, saimnieciskās darbības (ūdens, pārtikas, medicīnas resursu pieejamība, pārāpdzīvotība, atkritumu radīšana) ietekmi uz vidi un cilvēka veselību, izmantojot informācijas avotus</p>	<p>13.1.1. Pamato ar faktiem dabaszinātņu vēsturisko attīstību un sasniegumu (piemēram, transports, saziņa, datu saglabāšana, ģenētiski modificētie organismi, vakcinācija, roboti, vielas, modemie materiāli) ietekmi uz cilvēku labklājību un vidi, izmanto dažādus informācijas avotus, tos kritiski izvērtējot. Izvērtē zinātnes sasniegumu ētiskos, ekonomiskos un politiskos aspektus</p>
<p>13.2. Resursu izmantošana, ietekme uz vidi</p>		
<p>13.2.1. Nosauc cilvēka darbības piemēru tuvākajā apkārtnē (tai skaitā tīrumu iekopšana, karjeru rakšana, ceļu būvēšana, parku un dzīvojamo teritoriju ierīkošana, koku izciršana, transporta izmantošana) ietekmi uz vidi – resursu izsīkšanu, novērojot un veicot lauka darbu.</p> <p>13.2.2. Raksturo iespējas šķīrot un šķīro sadzīvē izmantojamus materiālus atbilstoši atkritumu šķīrošanas noteikumiem. Izsaka idejas resursu taupīšanai, saudzēšanai un atkārtotai izmantošanai, veidojot jaunus priekšmetus, par izejvielu izmantojot reiz jau radītus un lietotus materiālus</p>	<p>13.2.1. Skaidro dabas resursu racionālas izmantošanas (vēja enerģija, ūdens resursi, koksne) un ģeogrāfisko procesu ietekmi (krastu noskalošana, noslīdeņi) uz vidi, cilvēka dzīves apstākļiem, apkopojot informāciju no dažādiem avotiem.</p> <p>13.2.2. Mērķtiecīgi šķīro sadzīvē izmantojamus materiālus atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas noteikumiem un marķējumam uz iepakojuma (arī baterijas, zāles un citus bīstamos atkritumus) un pamato materiālu otrreizējo izmantošanu kā iespēju taupīt izejvielas un enerģiju</p>	<p>13.2.1. Piedāvā risinājumu piemērus cilvēka saimnieciskās un rūpnieciskās darbības ietekmes mazināšanai un resursu taupīšanas iespējas ilgtspējīgai attīstībai, veicot pētījumu, apkopojot informāciju no avotiem un veidojot informatīvus materiālus.</p> <p>13.2.2. Pamato sadzīvē izmantojamo materiālu (papīrs, metāls, plastmasa, stikls, bioloģiskie atkritumi) šķīrošanas un otrreizējās pārstrādes procesa posmu (šķīrošana, savākšana, pārstrāde) nepieciešamību un ekonomisko izdevīgumu jaunu resursu iegūšanai</p>
<p>13.3. Sociāli atbildīgu lēmumu pieņemšana</p>		
<p>13.3.1. Guvis pieredzi, līdzdarbojoties skolas vides sakopšanas projektos</p>	<p>13.3.1. Guvis pieredzi, līdzdarbojoties vides saglabāšanas projektos ārpus skolas. Ierosina nelielus projektus tuvākās apkārtnes sakopšanai, pamatojot to nepieciešamību</p>	<p>13.3.1. Iesaistās diskusijās un citās aktivitātēs sociāli atbildīgu lēmumu pieņemšanai, argumentējot, ka lēmumu pieņemšana pamatojas zinātnes atziņās, balstās vērtībās, ekonomiskos apsvērumos, cilvēces vajadzībās. Līdzdarbojas praktiskos pasākumos ilgtspējīgai attīstībai</p>

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs Jānis Reirs

Sasniedzamie rezultāti matemātikas mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Matemātikas valodu izmanto saziņai un zinātniskai jēdzienu, ideju, problēmu risinājumu aprakstīšanai		
1.1. Matemātisks teksts, pieņemtie simboli un apzīmējumi		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1.1. Lasa un veido matemātisku tekstu, demonstrējot izpratni par cipariem kā simboliem skaitļu pierakstam, par aritmētisko darbību zīmēm, vienādības un nevienādības zīmēm, piemēram, simbolu "=" lasa kā "vienāds ar", "tikpat"	1.1.1. Lasa un veido matemātisku tekstu, demonstrējot izpratni par simbolu lietojumu, pierakstot mērus, nevienādības (tai skaitā nestingrās), racionālus skaitļus, to aptuveno vērtību un moduli (absolūto vērtību); par simbolu "-", "+", ":" lietošanu dažādos kontekstos un dažādās nozīmēs. 1.1.2. Skaidro skaitļu pieraksta ar romiešu cipariem atšķirību no decimālās sistēmas, izmantojot konkrētus piemērus	1.1.1. Lieto pieņemtos simbolus, tai skaitā kopu, to elementu un darbību ar kopām attēlošanai, lasot un veidojot matemātisku komunikāciju
1.1.2. Lieto piktogrammas vai burtus, ja kāds no skaitļiem nav zināms vai nav konkrēts, skaidro šādus pierakstus, piemēram, $a \cdot 4 = a + a + a + a$, lieto garuma, masas, laika, naudas mērvienību apzīmējumus	1.1.3. Lasa, lieto burtu kā simbolu dažādās nozīmēs un skaidro tā lietojumu, piemēram, kā nezināmu lielumu, kā mērvienību, kā lieluma apzīmējumu formulā, kā apzīmējumu figūru attēlojumos	1.1.2. Pieraksta algebriskas izteiksmes, sakarības, izvēloties un lietojot burtu simbolus atbilstoši kontekstam. 1.1.3. Lasa, pieraksta šaurā leņķa trigonometriskās sakarības, demonstrējot izpratni par simbolu lietojumu
	1.1.4. Kombinētos plaknes figūru attēlos saskata un raksturo gan katru figūru atsevišķi, gan figūras, kas veidojas no tām	1.1.4. Lasa, veido zīmējumus (tai skaitā telpisku ķermeņu attēlus), ievērojot, ka ne vienmēr ir mērķtiecīgi vai ne vienmēr ir iespējams ievērot figūru patiesos izmērus, tīrības un/vai savstarpējo novietojumu 1.1.5. Izveidojies ieradums ģeometriskā zīmējumā lietot burtu simbolus, parādīt/apzīmēt vienāda garuma nogriežņus, vienādus leņķus, taisnu leņķi, lietojot pieņemtos apzīmējumus
1.2. Dažādi attēlojumi (reprezentācijas)		
1.2.1. Attēlo uzdevumā aprakstīto situāciju darbībā, ar priekšmetiem, matemātiskā zīmējumā, apkopo informāciju vienkāršās tabulās, stāsta, kā tas palīdz saprast uzdevumu	1.2.1. Veido vizualizāciju, kas palīdz atrisināt matemātisko problēmu, strukturē informāciju, piemēram, izmantojot koku diagrammas, Eilera-Venna diagrammas, saista dažādus uzdevumā aprakstītās situācijas attēlojumus, pāriet no viena uz citu	1.2.1. Veido situācijai atbilstošu, noderīgu attēlojumu, piemēram, skice vai precīzs zīmējums, visa figūra vai kāda tās daļa, izmanto grafiskos organizatorus risinājuma strukturēšanai
1.2.2. Naturālo skaitļu salīdzināšanu un darbības ar tiem modelē ar reāliem objektiem, ģeometriski, uz skaitļu taisnes, ar simta kvadrātu, skaidro matemātisku jēdzienu ar paša izvēlētu attēlojumu, tēlu, asociāciju u. tml. 1.2.3. Ģeometriskās figūrās, objektos nosaka parastās daļas, salīdzina tās	1.2.2. Izmanto dažādus attēlojumus, skaidrojot darbības ar racionāliem skaitļiem, racionālu skaitļu salīdzināšanu, piemēram, skaitļu taisne un ģeometriski objekti parasto daļu salīdzināšanai, saskaitīšanai, vērsti nogriežņi uz vienas taisnes darbībām ar dažādzīmju skaitļiem	1.2.2. Saista algebrisku un ģeometrisku objektu attēlojumus, piemēram, ģeometriski modelē matemātiskas izteiksmes, iracionālus skaitļus, kas pierakstīti kā kvadrātsakne no naturāla skaitļa

1.2.4. Naturālu skaitli, skaitlisku izteiksmi pieraksta dažādos veidos, saglabājot vienu un to pašu vērtību	1.2.3. Racionālu skaitli, skaitlisku izteiksmi, vienādību un nevienādību pieraksta dažādos veidos, saglabājot vienu un to pašu vērtību/saturu	1.2.3. Ar piemēriem skaidro, kā jebkuru skaitli, skaitlisku un algebrisku izteiksmi, vienādojumu, nevienādību, funkciju var attēlot dažādos veidos, saglabājot vienu un to pašu vērtību/saturu
2. Risināt problēmu matemātikai raksturīgi nozīmē saskatīt struktūras, sistēmas, sakarības, veidot vispārinājumus un tos pierādīt		
2.1. Spriešana (pēc analogijas, induktīva un deduktīva, lietojot matemātiskās loģikas elementus)		
2.1.1. Spriež, rīkojas pēc analogijas ar iepriekš apgūto, piemēram, veicot darbības ar lielākiem skaitļiem, nekā iepriekš aplūkots, pētot īpašības daudzstūriem ar lielāku virsotņu skaitu, nekā iepriekš aplūkots	2.1.1. Jaunā situācijā spriež, rīkojas pēc analogijas, piemēram, saskaitot, atņemot decimāldaļas, atbilstošo šķiru skaitu raksta vienu zem otra, izmanto mērinstrumentus ar dažādām skalām	2.1.1. Izvērtē iespējas spriest pēc analogijas, piemēram, veicot darbības ar monomiem, polinomiem
2.1.2. Formulē apgalvojumu pēc novērotā, veiktām praktiskām darbībām, aprēķiniem un/vai spriedumiem galvā, piemēram, secina, ka vairāku saskaitāmo secību var mainīt vietām, izsaka pieņēmumu par nākamo virknes locekli	2.1.2. Jaunā situācijā skaidro novēroto, saista to ar zināmo, piemēram, skaidro, kā aprēķināt skaitli, ja zināma tā daļas vērtība. 2.1.3. Veido un pārbauda vispārinājumus, aplūkojot atsevišķus gadījumus, piemēram, formulējot dalāmības pazīmes naturāliem skaitļiem, vai spriež vispārīgi, piemēram, salīdzinot vienas darbības burtu izteiksmes	2.1.2. Jaunā situācijā formulē vispārīgu apgalvojumu, piemēram, par figūru īpašībām, parametru ietekmi uz funkcijas grafika novietojumu koordinātu plaknē, pamatojoties uz konkrētiem piemēriem un vispārīgiem spriedumiem, arī lietojot digitālos rīkus
2.1.3. Veido objektu ar noteiktām īpašībām (ne vairāk kā divām), vienkāršās situācijās izspriež un nosaka objektu skaitu. 2.1.4. Nosaka objektu kopīgās, atšķirīgās īpašības, grupē objektus atbilstoši dotai pazīmei, pierakstīšanai izmantojot Eilera-Venna diagrammas	2.1.4. Nosaka objektu ar noteiktām īpašībām (ne vairāk kā divām) eksistenci, skaitu, demonstrējot izpratni par nolieguma, vārdu "eksistē", "katrs", saikļu "un", "vai", "vai nu, vai", jēdzienu "kopa", "apakškopa", "kopas elements" lietojumu	2.1.3. Spriež, secina par objektu un to kopu (tai skaitā sakārtotu un nesakārtotu izlašu) ar noteiktām īpašībām eksistenci, skaitu, lietojot darbības (apvienojums, šķēlums) ar kopām, to vizuālo interpretāciju
2.2. Matemātiskā modelēšana (reāla problēma → matemātiskais modelis → matemātiskais atrisinājums → reālās problēmas atrisinājums) un citi problēmrisināšanas paņēmieni		
2.2.1. Pēc norādēm individuāli vai grupā veic atsevišķus matemātiskās modelēšanas soļus jaunās situācijās	2.2.1. Jaunā situācijā individuāli vai sadarbojoties (arī ar pedagogu) veic matemātiskās modelēšanas soļus	2.2.1. Skaidro matemātiskās modelēšanas soļus, to mērķi, savstarpējo saistību konkrētos piemēros. 2.2.2. Nosauc matemātisku modeļu (izteiksme, vienādojums, funkcija, ģeometriskā figūra, shematisks attēls u. tml.) piemērus un raksturo to lietošanu problēmu risināšanā. 2.2.3. Jaunā situācijā individuāli vai grupā atrisina problēmu, veicot visus matemātiskās modelēšanas soļus (tai skaitā izmantojot digitālos rīkus)
2.2.2. Situācijas aprakstā nosaka, kas ir/nav zināms, ko var/nevar aprēķināt, kādus lielumus raksturo skaitļi, vai visi dotie lielumi nepieciešami, vai dotā informācija par lielumiem ir pietiekama	2.2.2. Situācijas aprakstu raksturo saviem vārdiem, demonstrējot izpratni par dotajiem lielumiem un sakarībām starp tiem. 2.2.3. Pēc norādēm formulē jautājumus situācijas precizēšanai, izpratnei	2.2.4. Patstāvīgi formulē jautājumus situācijas precizēšanai, izpratnei
2.2.3. Pedagoģa rosināts, izsaka savas domas par matemātiski iegūtā atrisinājuma atbilstību reālajam kontekstam	2.2.4. Izveidojies ieradums pārbaudīt iegūtā rezultāta atbilstību reālajam kontekstam	
2.2.4. Pedagoģa rosināts, meklē vairākus risinājumus	2.2.5. Komentē, salīdzina savu un citu skolēnu veidotos risinājumus	2.2.5. Izskata alternatīvas pieejas risinājumam un izvērtē risinājumu efektivitāti, apzinoties, ka iespējami dažādi risinājuma ceļi un dažkārt arī

		dažādi atrisinājumi
2.2.5. Pazīstamās un jaunās situācijās lieto paņēmieni "mēģinu un pārbaudu"	2.2.6. Pazīstamās un jaunās situācijās lieto paņēmienus "spriežu no beigām", piemēram, nosakot sākotnējo daudzumu situācijā, kas raksturota ar daļām, "sadalu problēmu daļās", piemēram, problēmsituācijā atsevišķi aplūko pozitīvus un negatīvus skaitļus	2.2.6. Pazīstamās un jaunās situācijās lieto paņēmienus "pāreju uz līdzīgu, vienkāršāku problēmu", piemēram, nosakot plaknes figūru skaitu, "apskatu kaut kādā ziņā "īpašu" lielumu", piemēram, izmanto kvadrātfunkcijas lielāko/mazāko vērtību
2.3. Apgalvojumi un to patiesuma pierādīšana		
2.3.1. Nosaka atsevišķa apgalvojuma patiesumu (lieto vārdus "pareizi/nepareizi", "tā ir/tā nav" u. tml.), paskaidrojot, kāpēc tā domā	2.3.1. Lieto jēdzienus "patiesi/aplams apgalvojums". 2.3.2. Pazīstamās situācijās formulē vispārīgam apgalvojumam atbilstošu atsevišķu apgalvojumu	2.3.1. Atšķir atsevišķu apgalvojumu no vispārīga apgalvojuma, ar piemēriem skaidro, ka atsevišķu apgalvojumu patiesums nenodrošina vispārīga apgalvojuma patiesumu. 2.3.2. Zina, kas ir aksioma un teorēma, skaidro, kas ir īpašība un pazīme
2.3.2. Atrod piemēru, kas parāda, ka apgalvojums ir aplams, ja matemātiskais konteksts ir pazīstams, bieži lietots, piemēram, vai tiesa, ka divu nepāra skaitļu summa ir nepāra skaitlis	2.3.3. Izveido pretpiemēru jaunā situācijā, saistot to ar zināmo, piemēram, izvērtē patiesumu apgalvojumam "taisnstūriem ar vienādu perimetru arī laukumi ir vienādi"	2.3.3. Izveido pretpiemēru, kas parāda, ka vispārīgs apgalvojums (Ja ..., tad ...; Katrs .. ir ...) nav patiesi
2.3.3. Pedagoģa rosināts, attēlo visus iespējamus gadījumus (veic pilno pārslasi), piemēram, pētot skaitļa sastāvu, veidojot figūras	2.3.4. Pazīstamās situācijās lieto pilno pārslasi, lai pamatotu apgalvojuma patiesumu, piemēram, pētot iespējamās kuba izklājumus	2.3.4. Pazīstamās un jaunās situācijās lieto pilno pārslasi, lai noteiktu un pamatotu objektu eksistenci un skaitu
2.3.4. Pazīstamu figūru īpašības pamato praktiski – ar locīšanu, savietojot, pārvietojot	2.3.5. Veido spriedumu formā "..., jo ..", atsaucoties uz faktiem, likumiem, formulām, izvērtē sprieduma korektumu. 2.3.6. Pamato apgalvojumu, veidojot strukturētu tekstu, kas pārlicina par apgalvojuma patiesumu	2.3.5. Izvērtē pierādījuma korektumu, atrod un skaidro kļūdas tajā. 2.3.6. Pierāda vispārīgus apgalvojumus, loģiski saistot 2–3 spriedumus, izmantojot zināmus un/vai iepriekš pierādītus faktus, apgalvojumus
3. Skaitļus izmanto konkrētu, arī praktisku uzdevumu atrisināšanai. Katrai darbībai ar skaitļiem ir noteikta jēga, un to izpildei ir noteikti likumi/algoritmi		
3.1. Skaitļa pieraksts un skaitļu salīdzināšana		
3.1.1. Skaidro naturāla skaitļa decimālo sastāvu, tā saistību ar pierakstu konkrētos piemēros, izmantojot dažādus modeļus un attēlojumus. 3.1.2. Lasa parastās daļas ar saucējiem 10 apjomā un pieraksta tās, skaidro katra skaitļa nozīmi parastās daļas pierakstā. 3.1.3. Lasa negatīvus skaitļus, nosakot temperatūru, un izsaka centos un/vai eiro naudas summu, kas pierakstīta decimāldaļas veidā	3.1.1. Skaidro racionāla skaitļa (pierakstīts kā decimāldaļa) decimālo sastāvu, tā saistību ar pierakstu konkrētos piemēros. 3.1.2. Atbilstoši situācijas kontekstam pieraksta racionālu skaitli dažādos veidos, piemēram, paplašina parasto daļu, lai izdalītu ar veselu skaitli, procentus uzraksta kā decimāldaļu, sadala skaitli reizinātājos	3.1.1. Konkrētos piemēros skaidro, kas ir iracionāla skaitļa, kas pierakstīts kā kvadrātsakne no racionāla skaitļa, skaitliskā vērtība un kā to iegūt, lietojot arī digitālos rīkus. 3.1.2. Lasa un pieraksta reālu skaitli dažādos veidos atbilstoši situācijas kontekstam, tai skaitā izmantojot 10 pakāpes (kāpinātājs ir vesels skaitlis)
3.1.4. Skaidro skaitļu salīdzināšanu, izmantojot skaitļu decimālo sastāvu, ģeometriskus modeļus, skaitļu taisni, lietojot simbolisko pierakstu, sakārto naturālus skaitļus, lielumu skaitliskās vērtības augošā/dilstošā secībā. 3.1.5. Grupē skaitļus pēc noteiktas pazīmes (ciparu skaits, pāra/nepāra u. tml.)	3.1.3. Skaidro racionālu skaitļu salīdzināšanu, izmantojot dažādus skaitļa attēlojumus, sakārto tos augošā/dilstošā secībā. 3.1.4. Grupē racionālus skaitļus pēc noteiktas pazīmes, atšķir pirmskaitļus un saliktus skaitļus (līdz 100)	3.1.3. Salīdzina dažādā veidā pierakstītus reālus skaitļus, sakārto tos augošā/dilstošā secībā. 3.1.4. Nosaka, pamato skaitļu piederību noteiktai reālo skaitļu apakškopai
3.2. Darbības ar skaitļiem, to īpašības, algoritmi		
3.2.1. Veic darbības ar naturāliem skaitļiem (saskaita un atņem 1000 apjomā, reizina un daļa ar viencipara skaitli, ar 10, ar 100), izmantojot	3.2.1. Veic darbības ar parastajām daļām, decimāldaļām, pozitīviem un negatīviem skaitļiem (saskaita, atņem, reizina, daļa, kāpina),	3.2.1. Veic darbības ar reāliem skaitļiem (saskaita, atņem, reizina, daļa, kāpina veselā pakāpē, aprēķina kvadrātsaknes vērtību), izvēloties

<p>skaitļu decimālo sastāvu, darbību īpašības, skaidrojot izvēlēto/izmantoto darbību izpildes paņēmieni.</p> <p>3.2.2. Darbības ar naturāliem skaitļiem vienkāršākos gadījumos izpilda galvā (saskaitīšanu, atņemšanu 20 apjomā un pilnos desmitos, simtos, reizināšanas tabulas apjomā).</p> <p>3.2.3. Aprēķina vērtību naturālu skaitļu izteiksmēm (ietver līdz divām darbībām un iekavas), ievērojot darbību secību un atbilstošu pierakstu.</p> <p>3.2.4. Veic aritmētiskās darbības ar nosauktiem skaitļiem</p>	<p>izmantojot atbilstošus skaitļa pieraksta veidus, lietojot darbību īpašības, saistību starp darbībām, piemērotus algoritmus.</p> <p>3.2.2. Skaidro ar daļām, procentiem saistītos jēdzienus un identiskus pārveidojumus, piemēram, kurš lielums dotajā situācijā ir veselais jeb 100 %, ko nozīmē saīsināt daļu.</p> <p>3.2.3. Aprēķina vērtību racionālu skaitļu izteiksmēm, demonstrējot ieradumu vienkāršus aprēķinus izpildīt galvā, ja nepieciešams, lietot digitālos rīkus</p>	<p>atbilstošu skaitļa pieraksta veidu, lietojot darbību īpašības, saistību starp darbībām, piemērotus algoritmus.</p> <p>3.2.2. Skaidro darbības ar reāliem skaitļiem, korekti lietojot jēdzienus un matemātisko simboliku, veido, formulē, pieraksta algoritmus darbību izpildei ar kvadrātsaknēm.</p> <p>3.2.3. Izvēlas atbilstošus, efektīvus paņēmienus un/vai rīkus, veicot skaitliskos aprēķinus ar reāliem skaitļiem matemātiskā, citu mācību jomu un reālā kontekstā</p>
<p>3.2.5. Nosaka daļu (saucējs 10 apjomā) no kāda objekta, lieluma, skaita situācijās ar reālu kontekstu, vārdiski lietojot atbilstošus jēdzienus, spriežot, veidojot sev nepieciešamo pierakstu vai veicot aprēķinus galvā</p>	<p>3.2.4. Aprēķina vērtību daļai (procentiem) no skaitļa, skaitli, ja zināma tā daļas (procentu) vērtība, izsaka vienu skaitli kā otra skaitļa daļu (procentus) situācijās ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu, izvēloties atbilstošu un sev piemērotu risinājuma gaitu</p>	<p>3.2.4. Lieto daļas, procentus, procentuālo palielinājumu, samazinājumu, salīdzinājumu, situācijās ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu, tai skaitā izmantojot digitālos rīkus.</p> <p>3.2.5. Analizē un izvērtē procentu lietojumu ikdienā, plašsaziņas līdzekļu materiālos</p>
<p>3.2.6. Salīdzina naturālu skaitļu izteiksmju ar 1 darbību vērtības, arī spriežot, neaprēķinot precīzas vērtības</p>	<p>3.2.5. Salīdzina racionālu skaitļu izteiksmju (1–2 darbības) vērtības spriežot, neaprēķinot precīzas vērtības</p>	<p>3.2.6. Salīdzina reālu skaitļu izteiksmju (1–2 darbības) vērtības spriežot, pamatojot spriedumus</p>
<p>3.2.7. Pedagoģa rosināts, izmanto precīzus skaitļus vai to aptuvenās vērtības, pārbaudot darbības rezultātu.</p> <p>3.2.8. Izmanto digitālos rīkus darbību izpildei, rezultāta pārbaudei</p>	<p>3.2.6. Izmanto konkrētus skaitļus vai to aptuvenās vērtības reālā kontekstā, piemēram, plānojot izdevumus, veidojot spriedumus matemātiskā kontekstā, prognozējot un/vai pārbaudot iegūto rezultātu, veicot darbības ar racionāliem skaitļiem, tai skaitā ar digitāliem rīkiem</p>	<p>3.2.7. Apzināti seko aprēķinu gaitai kopumā un pārbauda iegūtos rezultātus (tai skaitā starprezultātus), lietojot digitālos rīkus vai galvā nosakot aptuveno vērtību, veicot darbības ar reāliem skaitļiem.</p> <p>3.2.8. Noapaļo bezgalīgu decimāldaļu ar norādīto vai izvēlēto precizitāti</p>
<p>3.3. Darbības ar skaitļiem kā reālu situāciju modeļi</p>		
<p>3.3.1. Pieraksta reālu situāciju ar aritmētiskām darbībām, naturālu skaitļu izteiksmēm (1–2 darbības)</p>	<p>3.3.1. Veido racionālu skaitļu izteiksmes (2–3 darbības), pierakstot situāciju ar reālu, matemātisku, citu jomu kontekstu</p>	<p>3.3.1. Skaidro reālu skaitļu precīzu vai aptuvenu vērtību izmantošanu reālā vai matemātiskā kontekstā</p>
<p>4. Sakarības starp lielumiem apraksta algebriskie modeļi un funkcijas. Izmantojot šos modeļus problēmu risināšanai, tos pārveido, nodrošinot ekvivalenci</p>		
<p>4.1. Sakārtojumi, struktūras</p>		
<p>4.1.1. Turpina, papildina reālu objektu, figūru, skaitļu virkni un figūru, skaitļu sakārtojumus, piemēram, skaitļu kvadrātus, vienkāršās situācijās, ievērojot saskatīto likumsakarību, piemēram, periodiskumu, saistību ar citiem elementiem.</p> <p>4.1.2. Rada savu virkni, skaitļu sakārtojumu, omentu un saviem vārdiem Tsi raksturo likumsakarību, kurai atbilstoši tas veidots</p>	<p>4.1.1. Turpina, papildina racionālu skaitļu virkni, nosaka virknes elementus arī tad, ja tie neseko tieši aiz dotajiem.</p> <p>4.1.2. Veido racionālu skaitļu virkni atbilstoši aprakstam, tai skaitā situācijās, kurās iespējami vairāki risinājumi.</p> <p>4.1.3. Formulē, lietojot atbilstošus jēdzienus, likumsakarību, kurai atbilstoši veidota "figūru virkne" un figūru sakārtojums</p>	<p>4.1.1. Saskata likumsakarību reālu skaitļu virknē, tai skaitā aritmētiskajā progresijā, "figūru virknē", un pieraksta to formulas veidā.</p> <p>4.1.2. Saskata, formulē likumsakarības skaitļu sakārtojumos</p>
<p>4.2. Lielumi un sakarības starp tiem, funkcija</p>		
<p>4.2.1. Ar personisko pieredzi saistītās situācijās nosaka, nosauc lielumus, kuri ir savstarpēji saistīti, attēlo/pieraksta tos vienkāršā tabulā un apraksta vārdiski, kā, mainoties</p>	<p>4.2.1. Vārdiski formulē vispārīgu sakarību starp dotiem lielumiem reālā kontekstā.</p> <p>4.2.2. Raksturo sakarību, kas pierakstīta ar vienkāršu formulu,</p>	<p>4.2.1. Pieraksta formulas veidā vispārīgu sakarību starp lielumiem, tai skaitā starp tieši un apgriezti proporcionāliem lielumiem, nosakot neatkarīgos, atkarīgos lielumus un</p>

<p>vienam, mainas otrs</p>	<p>attēlota grafiski. 4.2.3. Veido un izmanto sakarības starp trim lielumiem viena aprēķināšanai, ja divi no tiem zināmi, piemēram, ātrums – ceļš – laiks</p>	<p>lielumus, kas dotajā situācijā nemainās. 4.2.2. Veido un lasa funkcijas (lineāra, kvadrātfunkcija, $y = \frac{k}{x}$, $y = x^3$, $y = \sqrt{x}$, kā arī svešas/nezināmas) attēlojumus dažādos veidos (tabulā, vārdiski, grafiski, ar formulu), pāriet no vienas attēlojuma formas uz citu, izmantojot arī digitālos rīkus, situācijās ar matemātisku un citu jomu reālu kontekstu. 4.2.3. Skaidro reālo situāciju pēc grafiskā attēla, lietojot gan matemātisko terminoloģiju (definīcijas apgabals, vērtību apgabals, arguments, funkcijas vērtība, augoša/dilstoša funkcija, funkcijas nulles, funkcijas vērtības – pozitīvas/negatīvas), gan reālo kontekstu</p>
<p>4.2.2. Raksturo sakarības starp skaitļiem, lielumiem, lietojot atbilstošus jēdzienus (par tik lielāks/mazāks, vairāk/mazāk, tik reižu lielāks/mazāks, vairāk/mazāk u. tml.). 4.2.3. Skaitliskās izteiksmēs (1–2 darbības ar naturāliem skaitļiem) prognozē izteiksmes vērtības izmaiņu, mainot vienu darbības locekli</p>	<p>4.2.4. Ilustrējot ar piemēriem, skaidro, kas ir tieši proporcionāli lielumi, apgriezti proporcionāli lielumi, risina uzdevumus par proporcionāliem lielumiem, spriežot un veicot secīgas darbības, izvēloties sev piemērotu paņēmienu. 4.2.5. Spriež par izteiksmes vērtības maiņu, mainot kādu darbības locekli. 4.2.6. Skaitli, lielumu sadala noteiktā attiecībā, piemēram, $a : b : c$, situācijās ar matemātisku, reālu kontekstu. 4.2.7. Lieto mērogu matemātiskā, reālā kontekstā</p>	<p>4.2.4. Skaidro sakarības starp lielumiem proporcijā, ilustrējot ar piemēriem</p>
<p>4.3. Izteiksmju pārveidošana, vienādojumu un nevienādību atrisināšana</p>		
<p>4.3.1. Situācijas aprakstā, attēlojumā, vienādībā ar naturāliem skaitļiem nosaka skaitli – nezināmo darbības locekli, kas apzīmēts ar simbolu (piktogramma, burts u. tml.), skaidro savu spriedumu, pārbauda atrisinājumu</p>	<p>4.3.1. Nosaka nezināmo skaitli – darbības locekli – vienādībā, nevienādībā, tai skaitā izmantojot skaitļu taisni vai vizuālus modeļus, skaidrojot savu darbību vai spriedumus</p>	<p>4.3.1. Skaidro (korekti lietojot jēdzienus un simbolus) ar pakāpēm, monomiem, polinomiem, vienādojumiem, nevienādībām, to sistēmām saistītos jēdzienus un pārveidojumus, piemēram, ko nozīmē izteiksmi sadalīt reizinātājos, ko nozīmē atrisināt vienādojumu. 4.3.2. Formulē algoritmus darbību izpildei ar algebriskām izteiksmēm. 4.3.3. Veic darbības ar monomiem un polinomiem, lieto pakāpju īpašības, sadala polinomus reizinātājos, iznesot kopīgo reizinātāju pirms iekavām un lietojot saīsinātās reizināšanas formulas (kvadrātu starpība, summas/starpības kvadrāts). 4.3.4. Atrisinā lineāru vienādojumu, kvadrāt vienādojumu, to sistēmas, vienādojumu $\frac{a}{x} = b$ (x – nezināmais), atrisina lineāru nevienādību un kvadrātnevienādību, izvēloties sev piemērotāko vai situācijai atbilstošāko risinājuma paņēmienu. 4.3.5. Aprēķina proporcijas nezināmo locekli situācijās ar matemātisku, citu jomu kontekstu, izvēloties sev piemērotāko paņēmienu.</p>

		4.3.6. Izsaka lielumu no formulas, kas satur trīs un vairāk lielumu, tai skaitā daļu, kuras skaitītājs, saucējs ir vispārīgi lielumi
4.4. Izteiksme, vienādojums, nevienādība kā situācijas vispārīgs modelis		
4.4.1. Nosauc piemērus situācijām, kuras apraksta dotā izteiksme vai vienādība. 4.4.2. Veido vienādību, nezināmo lielumu apzīmējot ar izvēlētu simbolu	4.4.1. Skaidro, kā situāciju, problēmu un tās atrisinājumu var pierakstīt, izmantojot nezināmos (simbolus), izteiksmes, vienādības. 4.4.2. Veido izteiksmes, vienādības, pierakstot situāciju ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu	4.4.1. Modelē ar algebriskām izteiksmēm, vienādojumiem (tai skaitā proporcijām) un to sistēmām, nevienādībām situāciju ar matemātisku, citu mācību jomu un reālu kontekstu
5. Datus par objektiem, situācijām, notikumiem, procesiem var matemātiski apstrādāt, analizēt, lai pieņemtu pamatotus lēmumus		
5.1. Dati, to organizēšana, attēlošana, analīze		
5.1.1. Praktiski veic datu ieguvu (tai skaitā veicot mērījumus) pēc norādēm. 5.1.2. Nolasa informāciju no dažādu veidu tabulām, diagrammām, īsa vārdiska teksta	5.1.1. Formulē, kādi dati nepieciešami pētījumam, un veic datu ieguvu, lietojot digitālos aptauju veidošanas, mērīšanas rīkus, sensorus u. tml. 5.1.2. Nolasa informāciju no infogrammām, daudzveidīgi strukturētiem tekstiem	5.1.1. Atbildīgi un ieinteresēti izvēlas pētījuma mērķi, atbilstoši tam plāno pētījuma gaitu un situācijai piemērotākos rīkus, izmantojot arī tiešsaistes sadarbības iespējas, prezentē pētījumu. 5.1.2. Iegūst datus, izvēloties situācijai atbilstošu veidu (mērot, veicot aptauju, atrodot un nolasot informāciju u. tml.)
5.1.3. Lasa un ar pedagoga palīdzību veido vienkāršas tabulas lielumu pierakstīšanai, tabulā apkopotos datus attēlo stabiņveida diagrammā (tai skaitā veidotā ar piktogrammām, punktiem) un otrādi	5.1.3. Nolasa dažādi organizētās stabiņveida un sektora diagrammās attēlotos datus. 5.1.4. Sakārto, apkopo, strukturē datus (tai skaitā ar digitāliem rīkiem), veidojot tabulu un atbilstoša veida diagrammu. 5.1.5. Aprēķina datu kopas aritmētisko vidējo	5.1.3. Apkopo un organizē datus, izvēloties piemērotāko veidu. 5.1.4. Aprēķina datu kopas modu, mediānu, amplitūdu, absolūto un relatīvo biežumu, izmantojot arī izklājlappas iebūvētās funkcijas
5.1.4. Salīdzina datus par diviem dažādiem objektiem. 5.1.5. Pēc personiskās pieredzes vērtē iegūto datu ticamību	5.1.6. Salīdzina datus par vienu objektu ar datiem par visu objektu kopu, analizē diagrammās attēlotos datus, lietojot matemātikas zināšanas, piemēram, par procentiem. 5.1.7. Izmanto datus secinājuma formulēšanai par veikto pētījumu/pētāmo jautājumu un izvērtē doto vai iegūto datu ticamību, izmantojot doto/zināmo informāciju	5.1.5. Salīdzina datus par divām objektu kopām, analizē datus, lietojot datu kopas vidējos lielumus. 5.1.6. Izvērtē datu ticamību, formulē datus balstītus secinājumus un raksturo tendences
5.2. Notikumi un to varbūtība		
5.2.1. Praktiskā darbībā ar reāliem objektiem, piemēram, ar metamo kauliņu, divkrāsu rīpiņām, modelē un izsaka domas par konkrēta notikuma biežumu	5.2.1. Modelē notikumus, lietojot atbilstošus digitālos rīkus, un, izmantojot piemērus, skaidro, kas ir biežums, notikuma varbūtība	5.2.1. Skaidro, izmantojot matemātiskus terminus un ilustrējot ar dzīves situācijām, kas ir varbūtība. 5.2.2. Izvēlas paņēmieni notikuma visu vienādi iespējamo iznākumu skaita un labvēlīgo iznākumu skaita noteikšanai un aprēķina notikuma varbūtību. 5.2.3. Formulē pieņēmumu par notikuma varbūtības skaitlisko vērtību, izvērtē jēdziena "varbūtība" lietošanu ikdienā, plašsaziņas līdzekļos
5.3. Mērīšana, mērvienības un sakarības starp tām		
5.3.1. Praktiski darot un spriežot, nosaka garumu, laukumu, tilpumu kā nosacītu vienību skaitu. 5.3.2. Mēra nogriežņa garumu ar situācijai atbilstošu precizitāti – metros, centimetros, milimetros.	5.3.1. Skaidro, kā mēra leņķi, un mēra leņķa lielumu ar transportieri (tai skaitā ar digitāliem rīkiem), izvērtē, ar kādu precizitāti veikti mērījumi. 5.3.2. Skaidro un/vai ilustrē ar modeli laukuma un tilpuma vienības, ātruma	5.3.1. Skaidro, ka mērījumos iegūst precīzās vērtības tuvinājumus, izvērtē, ar kādu precizitāti veicami mērījumi konkrētā situācijā

5.3.3. Nosaka laiku, izmantojot gan analogo, gan digitālo pulksteni	mērvienības km/h, m/s. 5.3.3. Lieto mērvienības, to apzīmējumus, risinot uzdevumus ar citu mācību jomu un reālu kontekstu	
5.3.4. Zina galvenās sakarības starp garuma, masas, laika, naudas mērvienībām un izsaka lielāku mērvienību (garumam, masai, naudai) mazākā, pāriet no vienas laika vienības uz citu	5.3.4. Pāriet no mazākas mērvienības uz lielāku un otrādi, lietojot sakarības starp mērvienībām un izpratni par to, kā veidojas saliktās mērvienības (tai skaitā praktiskās, piemēram, degvielas patēriņš), lieto dažādus kalkulatorus mērvienību pārveidošanai, kas pieejami tīmeklī	5.3.2. Pārveido mērvienības atbilstoši situācijas kontekstam un skaidro, kā pāriet no vienas mērvienības uz citu, izvēlas un lieto sev atbilstošāko pieeju, piemēram, zināšanas par sakarībām, izpratne par salikto mērvienību veidošanos, izpratne par "kilo", "mili" u. c. lietošanu
6. Figūru īpašību, novietojuma, to raksturojošo lielumu izpēte ļauj risināt konkrētas, arī praktiskas, problēmas, formulēt vispārīgus secinājumus par objektiem, telpu, formu		
6.1. Figūras un to elementi. Figūru īpašības		
6.1.1. Praktiskā darbībā nosaka figūru, telpisku ķermeņu īpašības, raksturo tās, lietojot jēdzienus "liekta līnija", "taisna līnija", "nogrieznis", "lauzta līnija", "riņķis", "daudzstūris", "šķautne", "skaldne", "kubs", "taisnstūru skaldnis", "piramīda", "lode", "cilindrs", "konuss", praktiski veido figūras ar noteiktu īpašību. 6.1.2. Klasificē daudzstūrus, četrstūrus, taisnstūrus, grupē figūras, nosakot kopīgo un atšķirīgo, piederību grupai. 6.1.3. Saskata un raksturo simetriju dabas objektos, priekšmetos, ornamentos, figūrās	6.1.1. Raksturo vārdiski, uzskicējot, ilustrējot ar reālu modeli plaknes figūras, telpiskus ķermeņus un to īpašības, lietojot jēdzienus "attālums", "taisne", "stars", "leņķis", "paralēlas, krustiskas, perpendikulāras taisnes", "virsošne", "mala", "riņķa līnija", "rādiuss", "diametrs", "riņķa sektors", spriež un secina par skaidrojuma atbilstību. 6.1.2. Veido, zīmē plaknes figūras atbilstoši 1–2 īpašībām. 6.1.3. Klasificē leņķus pēc to veida (šaurš, taisns, plats) vai lieluma, trijstūrus pēc malām vai leņķiem	6.1.1. Lieto zināmās un jaunās situācijās, tai skaitā praktiskos kontekstos, plaknes figūru un to elementu (izstiepts leņķis, atvērts leņķis, krustleņķis, blakusleņķis, iekšējie vienusleņķi, iekšējie šķērsleņķi, kāpšņu leņķi, perpendikuls pret taisni, leņķa bisektrise, trijstūra augstums, bisektrise, mediāna, viduslīnija, riņķa līnijas pieskare, riņķa līnijas loks, paralelograms, rombs, to diagonāles un augstums, trapece, tās diagonāle, augstums un viduslīnija, regulārs daudzstūris) definīcijas un īpašības. 6.1.2. Definē jaunās plaknes figūras, izvērtē definīcijas. 6.1.3. Klasificē četrstūrus, paralelogramus, trapeces, citas plaknes figūras pēc dažādām, tai skaitā paša noteiktām, pazīmēm. 6.1.4. Spriež, secina par punktu ar noteiktu īpašību novietojumu plaknē (punktu ģeometrisku vietu). 6.1.5. Nosaka un pierāda plaknes figūru īpašības, pazīmes, loģiski saistot 2–3 spriedumus
6.1.4. Zīmē plaknes figūras, ornamentus ar brīvu roku rūtiņu tīklā, uz baltas lapas, uzzīmē nogriezni, lauztu līniju, daudzstūri, lietojot lineālu	6.1.4. Lietojot lineālu un uzstūri, uzzīmē figūras, kas ietver paralēlus un perpendikulārus nogriežņus, lietojot transportieri, uzzīmē noteikta lieluma leņķi, lietojot cirkuli, – riņķa līniju. 6.1.5. Pēc attēla vārdiski apraksta telpisku ķermeni, raksturojot plaknes figūras, kas veido tā virsmu	6.1.6. Skaidro savu darbību un ar lineālu un cirkuli konstruē nogriežņa viduspunktu, leņķa bisektrisi, attālumu no punkta līdz taisnei, perpendikulāras, paralēlas taisnes, trijstūri, četrstūri, trijstūrī ievilkta un ap to apvilktu riņķa līniju. 6.1.7. Skaidro, kuri lielumi vai to attiecības saglabājas, kuri nesaglabājas attēlojumā, un uzzīmē taisnstūra paralēlskaldni, zīmē plaknes un telpiskas figūras, izmantojot atbilstošus digitālos rīkus. 6.1.8. Attēlos un modeļos raksturo telpiskus ķermeņus, lietojot jēdzienus "šķautne", "skaldne", "prizma", "augstums", "rādiuss", "diagonāle", "pamats", "sānu virsma", "virsma"
6.1.5. Izveido plaknes figūras (kā plaknes daļu, kā līnijas, kas to ierobežo) un telpiskus ķermeņus, izmantojot dažādus pieejamos materiālus	6.1.6. Izvēlas resursus, plāno un praktiski izveido plaknes figūras (kā plaknes daļas, kā līnijas, kas to ierobežo) un telpiskus ķermeņus. 6.1.7. Plāno, zīmē taisnstūra paralēlskaldņa virsmas izklājumu plaknē un veido tam atbilstošu	6.1.9. Plāno, zīmē regulāras piramīdas, cilindra, konusa virsmas izklājumu plaknē un veido tam atbilstošu telpisko ķermeni

	telpisko ķermeņi	
6.1.6. Nosaka telpiska ķermeņa skatus dažādās plaknēs, izmantojot modeļus	6.1.8. Iztēlojas telpisko ķermeņi pēc dotā attēla un nosaka tā skatus dažādās plaknēs	6.1.10. Nosaka, raksturo iespējamo telpisko ķermeņi pēc dažiem tā skatiem
6.2. Figūru novietojums plaknē, telpā un to savstarpējais novietojums		
6.2.1. Vārdiski apraksta un atbilstoši aprakstam veido objektu un telpisku ķermeņu izvietošanu telpā un plaknes figūru izvietošanu lapā/plaknē	6.2.1. Koordinātu plaknē nosaka punkta koordinātas un atliek punktu pēc tā koordinātām, attēlo plaknes figūru atbilstoši dotajiem nosacījumiem	
6.2.2. Praktiskā darbībā pēta, kādas figūras var izveidot, dalot doto figūru daļās vai savietojot dotās figūras	6.2.2. Zīmējot un skicējot pēta figūru savstarpējo novietojumu – kādas plaknes figūras veidojas, savietojot vai pārkļādot dotās figūras, kā doto figūru sadalīt daļās, ievērojot dotos nosacījumus	6.2.1. Pēta un secina, kādiem jābūt nogriežņu garumiem, lai nogriežņi veidotu trijstūri. 6.2.2. Pēta daudzstūru un riņķa līnijas, regulāru daudzstūru un riņķa līnijas, divu riņķa līniju savstarpējo novietojumu, tai skaitā lietojot digitālos rīkus
6.3. Figūru vienādība un līdzība. Figūru pārvietojumi un pārveidojumi plaknē		
6.3.1. Nosaka, vai figūras ir vienādas, tās praktiski savietojot, iegūst vienādas figūras rūtiņu tīklā zīmējot, ar locīšanu, izmantojot digitālos attēlu apstrādes rīkus	6.3.1. Secina par figūru vienādību matemātiskā un reālā kontekstā, rūtiņu tīklā zīmē dotajai figūrai vienādu figūru, ievērojot nosacījumus par novietojumu/pārvietojumu plaknē, tai skaitā veicot pagriezienu par 90° , 180° . 6.3.2. Rūtiņu tīklā zīmē dotajai figūrai aksiālsimetrisku figūru, secina par simetrijas ass novietojumu	6.3.1. Lieto trijstūru vienādību situācijās ar matemātisku un reālu kontekstu. 6.3.2. Pierāda trijstūru vienādību pēc vienādības pazīmēm
6.3.2. Pedagoģa rosināts, skaidro, kas mainās, kas nemainās, ar digitāliem rīkiem samazinot/palielinot plaknes figūras matemātiskos un praktiskos kontekstos	6.3.3. Ar zīmuli vai ar digitāliem rīkiem zīmē, pēta, raksturo līdzīgu plaknes figūru lielumus (malu garumi, leņķi, laukumi), lietojot matemātisko valodu	6.3.3. Nosaka līdzīgus trijstūrus, lieto sakarības starp to lielumiem matemātiskos un praktiskos kontekstos, demonstrējot izpratni par jēdzienu "attiecība", "proporcionalitāte" lietošanu ģeometriskā kontekstā. 6.3.4. Pierāda trijstūru līdzību pēc līdzības pazīmēm
6.4. Figūru un to elementu lielumi		
6.4.1. Salīdzina objektu un figūru lielumus, tos tieši savietojot, mērot, salīdzinot ar kādu etalonu praktiskos un matemātiskos kontekstos. 6.4.2. Aprēķina laužas līnijas garumu, daudzstūra apkārtmēru, izmantojot mērījumos iegūtos vai dotos mērus, nosaka plaknes figūras laukumu un telpiska ķermeņa tilpumu kā rūtiņu vai kubiņu skaitu	6.4.1. Praktiskos un matemātiskos kontekstos aprēķina leņķa lielumu, lietojot sakarības starp leņķiem, kurus veido stari ar vienu sākumpunktu, taisnstūra perimetru, laukumu, malu, ja zināms otras malas garums un laukums vai perimetrs, kombinētu (var sadalīt taisnstūros) figūru laukumu, riņķa līnijas garumu (aptuveni trīs diametri), taisnstūra paralēlskaldņa tilpumu. 6.4.2. Rūtiņu tīklā zīmē vienlielas figūras atbilstoši dotajiem nosacījumiem	6.4.1. Zināmās un jaunās situācijās, arī ar praktisku kontekstu, aprēķina leņķus, kas rodas, krustojoties 2–3 taisnēm, trijstūru, četrstūru nezināmos leņķus un malas, taisnleņķa trijstūra nezināmo malu, izmantojot Pitagora teorēmu un tai apgriezto teorēmu, šaurā leņķa trigonometriskās sakarības, riņķa līnijas garumu (sakarība ar π) un riņķa laukumu, trijstūra, dažādu četrstūru laukumus (lietojot laukuma īpašības un atbilstošas formulas), telpisku figūru (prizma, cilindrs) virsmas laukumus un tilpumu
	6.4.3. Ar matemātisku izteiksmi apraksta ģeometrisku figūru lielumus un sakarības starp tiem situācijās ar matemātisku un reālu kontekstu	6.4.2. Algebriski modelē ģeometrisku figūru lielumus un sakarības starp tiem pazīstamās un jaunās situācijās. 6.4.3. Lieto trijstūra nevienādību situācijās ar matemātisku un reālu kontekstu
6.4.3. Nosaka aptuvenu nogriežņa garumu dabā un to pārbauda izmērot	6.4.4. Nosaka aptuvenu taisnstūra laukumu dabā un to pārbauda, iegūstot informāciju, veicot mērījumus un aprēķinus	

Sasniedzamie rezultāti tehnoloģiju mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Dizaina risinājumi (produktu un informācijas dizains, vides risinājumi) tiek radīti dizaina procesā		
1.1. Lietotāju vajadzību un iespēju apzināšana		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1.1. Vērojot apkārtējo vidi un ikdienā sastopamās lietas, nosauc to stiprās puses, trūkumus un iespējas uzlabojumiem	1.1.1. Vērojot apkārtējo vidi un dokumentējot to skicēs, attēlos vai video, izvērtē tajā esošos produktus un vides risinājumus atbilstoši šādiem kritērijiem: funkcionalitāte, pieejamība, materiāli, krāsu un faktūru atbilstība, ilgtspēja, inženiertehniskais risinājums	1.1.1. Pētot dažādus dizaina risinājumus, patstāvīgi nonāk pie secinājumiem par to dažādām īpašībām, piemēram, darbības principiem, estētiskajām un funkcionālajām īpašībām (proporcijām, formu, struktūru), inženiertehnisko risinājumu, kā arī ilgtspēju un ergonomikas kritērijiem
1.1.2. Noskaidro un izvērtē savas un tuvāko līdzcilvēku (draugu, ģimenes locekļu, klasesbiedru) vajadzības ikdienā. Apkopo iegūto informāciju iecerētās lietas dizaina risinājuma radīšanai	1.1.2. Apkopo dažādu veidu informāciju par cilvēku grupu vajadzībām un apstākļiem, kādos tās radušās, par dizaina risinājumiem. Novērtē to kvalitāti, secina, vai tie ir atbilstoši viņu prasībām, un piedāvā idejas uzlabojumiem	1.1.2. Lieto dažādas pieejas un metodes, lai apzinātu vides pieejamību dažādu sabiedrības grupu vajadzībām. Izmantojot dizaina procesu, saskata risinājumus vides uzlabojumiem
1.1.3. Lai radītu iecerēto lietu (dizaina risinājumu), prot darboties ar vienkāršiem rokas instrumentiem (piemēram, lineālu, šķērēm, papīra nazi). Atbilstoši savai iecerei māk izvēlēties un izmantot dažādus materiālus, piemēram, papīru, tekstilmateriālus, veidošanas materiālus. Ar skolotāja palīdzību izvēlas piemērotākās tehnikas idejas īstenošanai	1.1.3. Prot veikt darbības ar vienkāršiem rokas un elektriskajiem instrumentiem, ierīcēm un iekārtām. Izvēlas piemērotākos materiālus un tehnikas sava dizaina risinājuma izstrādei	1.1.3. Prot veikt darbības ar rokas un elektriskajiem instrumentiem, ierīcēm, iekārtām un programmvadāmajām ierīcēm darbā ar dažādiem materiāliem. Izvērtē un izvēlas piemērotākos materiālus un tehnikas sava dizaina risinājuma izstrādei
1.2. Risinājuma meklēšana un izvēle		
1.2.1. Ar skolotāja atbalstu izmanto ideju ģenerēšanas metodes, lai radītu dažādas idejas problēmas risinājumam. Kā ierosmes avotus izmanto dabā novērotās parādības, amatniecības, etnogrāfijas, dizaina un arhitektūras piemērus	1.2.1. Rada dažādas idejas problēmas risinājumam, izmantojot daudzveidīgas ideju ģenerēšanas metodes. Kā ierosmes avotus izmanto dabā novērotās parādības, amatniecības, etnogrāfijas, dizaina un arhitektūras piemērus, kā arī sabiedrībā novērotos procesus	1.2.1. Rada daudzveidīgas idejas problēmu risinājumam, mērķtiecīgi izvēloties situācijai piemērotāko ideju ģenerēšanas metodi. Kā ierosmes avotus izmanto dabu, kultūras mantojumu, laikmetīgo dizainu, arhitektūru, zinātņi, procesus sabiedrībā
1.2.2. Izvērtē radītās idejas, pārrunā, kā to īstenošana ietekmē lietotājus un apkārtējo vidi. Izvēlas piemērotāko lietas (dizaina risinājuma) risinājumu, vizualizē to skicē, aprakstā, modelī	1.2.2. Izvērtē pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem radītās idejas un analizē, kā radīto ideju īstenošana ietekmē vidi un sabiedrību. Izvēlas piemērotāko risinājumu, plāno un veic tā vizuālo un rakstisko dokumentāciju	1.2.2. Izveido kritērijus savas idejas vērtēšanai un izvērtē, kā radīto ideju īstenošana ietekmē vidi un sabiedrību. Izvēlas piemērotāko risinājumu, plāno un veido piemērotāko dokumentācijas veidu
		1.2.3. Atrod, apkopo un pēta pieejamo informāciju par konkrētās problēmas risināšanas iespējām un jau esošiem līdzīgiem risinājumiem. Novērtē sava risinājuma konkurētspēju ar esošajiem risinājumiem
1.3. Risinājuma plānošana un īstenošana		
1.3.1. Atbilstoši dizaina procesa	1.3.1. Atbilstoši dizaina procesa	1.3.1. Patstāvīgi vai sadarbībā ar

soļiem ar skolotāja atbalstu secīgi rada vienkāršu lietas (dizaina risinājuma) prototipu. Izvēlas nepieciešamos materiālus un darbarīkus, veido vienkāršas skices	soļiem plāno un apraksta dizaina risinājuma secīgu izstrādes procesu. Veido risinājuma aprakstu, izskatot alternatīvas un pamatojot materiālu un tehniku (instrumentu un ierīču izmantošanu tehnoloģiskajā procesā) izvēli. Veido detalizētus tehniskos zīmējumus, rasējumus un shēmas	citiem plāno un apraksta dizaina risinājuma izstrādes procesu. Salīdzina dažādu materiālu un tehniku iespējas un ietekmi uz vidi. Izvēlas un pamato piemērotāko risinājumu. Veido un atbilstoši noformē risinājuma dokumentāciju – rasējumus, tehniskos zīmējumus, 3D modeļus un vizualizācijas
1.3.2. Lasa un lieto paša radītas vai citu izveidotas shēmas, aprakstus, veidnes, instrukcijas vai receptes	1.3.2. Savām vajadzībām pielāgo skolotāja dotās skices, piegrieztnes, shēmas, instrukcijas, receptes un algoritmu paraugus	1.3.2. Meklē un savām vajadzībām pielāgo no dažādiem informācijas avotiem iegūtus tehniskos zīmējumus, piegrieztnes, shēmas, instrukcijas, receptes un algoritmu paraugus
1.3.3. Ar skolotāja atbalstu secīgi īsteno izplānoto risinājumu	1.3.3. Mērķtiecīgi īsteno dizaina risinājumu atbilstoši iepriekš izstrādātajam darba plānam un vērtēšanas kritērijiem. Īstenošanas procesā dokumentē būtiskākos elementus, darba posmus un starprezultātus un nosaka nepieciešamās izmaiņas	1.3.3. Patstāvīgi īsteno dizaina risinājumu atbilstoši iepriekš radītajam darba plānam un vērtēšanas kritērijiem. Īstenošanas procesā dokumentē un novērtē pēc kritērijiem īstenošanas procesu un vajadzības gadījumā precizē vai maina materiālu izvēli, tehnikas, darba gaitu un pielāgo izmaiņām turpmāko darba plānu
1.3.4. Ar skolotāja atbalstu izmanto lietojumprogrammas atbilstošā risinājuma īstenošanai	1.3.4. Izvēlas programmvadāmās ierīces programmu izvēlētā izstrādājuma īstenošanai	1.3.4. Izvēlas programmvadāmās ierīces programmu izvēlētā izstrādājuma īstenošanai. Pamato savu izvēli un tās ietekmi uz uzdevuma veikšanas gaitu un rezultātu
1.4. Risinājuma testēšana, vērtēšana un pilnveide		
1.4.1. Nosauc iespēju, kā uzlabot darba procesu vai sasniegto rezultātu	1.4.1. Saskata un prot nosaukt vairākas iespējas, kā uzlabot izstrādes procesu un radīto dizaina risinājumu atbilstoši dotajiem vai paša veidotiem kritērijiem	1.4.1. Analizē izstrādes procesā radīto dizaina risinājumu un tā uzlabošanas iespējas. Formulē pamatotus ierosinājumus un pilnveido stratēģijas mērķa sasniegšanai
1.4.2. Pārbauda, vai radītā lieta (dizaina risinājums) atbilst iecerei, noskaidro citu lietotāju viedokli par to	1.4.2. Testē radīto dizaina risinājumu. Noskaidro lietotāju viedokli. Apkopo un novērtē testēšanas rezultātus, veic nepieciešamos uzlabojumus	1.4.2. Plānveidīgi testē radīto dizaina risinājumu un dokumentē testēšanas rezultātus. Noskaidro lietotāja viedokli un pilnveido prototipu vai gatavo dizaina risinājumu
1.4.3. Vērtē sava darba rezultātus atbilstoši skolotāja norādēm. Salīdzina savu un klasesbiedru radītās lietas (dizaina risinājumus), lai saviem vārdiem skaidrotu, ko darītu citādi un kā pilnveidotu savu produktu. Skaidro savas radītās lietas iekļaušanos ikdienas dzīvē, tās nozīmi un lietojumu	1.4.3. Vērtē savu un citu skolēnu izstrādāto dizaina risinājumu atbilstoši dotajiem kritērijiem. Sniedz atgriezenisko saiti par savu un citu darba rezultātu, šo risinājumu lietojamību	1.4.3. Vērtē savu un citu skolēnu izstrādāto dizaina risinājumu atbilstoši pašu izstrādātajiem kritērijiem. Sniedz pamatotu atgriezenisko saiti par savu un citu darba rezultātu, šī risinājuma lietojamību, kā arī ietekmi uz vidi
1.5. Risinājuma ieviešana		
1.5.1. Ar skolotāja atbalstu sagatavo un prezentē radīto lietu (dizaina risinājumu) klasē vai citos skolas pasākumos	1.5.1. Patstāvīgi prezentē izstrādāto dizaina risinājumu, raksturo tā tapšanu un lietojamību	1.5.1. Patstāvīgi prezentē izstrādāto dizaina risinājumu, raksturojot tā tapšanu un izmantošanas iespējas, pamatojot tā risinājumu izvēli
2. Atbilstošu un drošu materiālu un tehnoloģiju izvēle, to prasmīga izmantošana dod iespēju radīt labākus dizaina risinājumus (produktu un informācijas dizaina, vides risinājumus)		
2.1. Darbs ar materiāliem un to apstrādes tehnikas		
2.1.1. Atpazīst un novērtē dažādus materiālus un to īpašības, izmantojot visas maņas. Eksperimentē ar dažādiem materiāliem un to savienošanas iespējām. Ar skolotāja palīdzību izvēlas dažādus materiālus, neradot apdraudējumu sev un videi	2.1.1. Pēta un novērtē materiālu fizikālās īpašības, eksperimentē ar dažādiem materiāliem, tos savienojot, sadalot un kombinējot atbilstoši iecerei. Izvēlas atbilstošus materiālus, no kuriem var radīt dizaina risinājumus, neradot	2.1.1. Ievērojot materiālu īpašības, pamato to izvēli atbilstoši iecerētajai idejai, plānotajai funkcionalitātei un lietotāja vajadzībām, lai neradītu apdraudējumu sabiedrībai un videi

	apdraudējumu sev un videi	
2.1.2. Ņemot vērā skolotāja norādes, izmēģina, lieto un skaidro dažādu materiālu drošas apstrādes tehnikas	2.1.2. Izmēģina dažādas apstrādes tehnikas un tehnoloģijas darbā ar dažādiem materiāliem, ievērojot drošības nosacījumus	2.1.2. Izmēģina apstrādes un apdares tehnikas un tehnoloģijas darbā ar daudzveidīgiem materiāliem un atbilstoši risinājuma lietojamībai, ievērojot drošības nosacījumus
2.1.3. Ņemot vērā skolotāja norādes, izgatavo lietas (dizaina risinājumus), savienojot vai sadalot dažādus materiālus ar atbilstošiem paņēmieniem un tehnikām. Izmanto iegūtās prasmes līdzīgās situācijās. Ar skolotāja palīdzību labo apstrādē radušās kļūdas	2.1.3. Izveido savu dizaina risinājumu, savienojot, sadalot un apstrādājot dažādus materiālus ar atbilstošiem paņēmieniem un tehnikām. Saskata un nosauc radušās kļūdas un labo tās	2.1.3. Izveido savu dizaina risinājumu, izvēloties piemērotākās savienošanas, sadalīšanas un apstrādes tehnikas un tehnoloģijas, pamato savu izvēli. Izvērtē materiālu apstrādē radušās kļūdas un to labošanas iespējas, veic nepieciešamos un iespējamus uzlabojumus
2.2. Pārtikas tehnoloģijas un galda kultūra		
2.2.1. Nosaka dažādu pārtikas produktu īpašības (krāsa, garša, tekstūra, konsistence), izmantojot savas maņas. Izvēlas atbilstošus, patērīgam drošus produktus, raksturojot pārtikas produktu kvalitāti pēc izskata, krāsas, smaržas, konsistences un sastāva, kas norādīts uz iepakojuma	2.2.1. Novērtē pārtikas produktu īpašības un to savstarpējo saderību. Izvēlas atbilstošus, patērīgam drošus produktus, raksturojot pārtikas produktu kvalitāti pēc izskata, krāsas, smaržas, konsistences un sastāva, kas norādīts uz iepakojuma	2.2.1. Novērtē produktu īpašības, to savstarpējo saderību, aizvietošanas un kombinēšanas iespējas. Izvēlas sabalansēta uztura prasībām atbilstošus patērīgam drošus produktus, ievērojot pārtikas produktu kvalitāti
2.2.2. Nosauc dažas īpašības, ko ēdienam piešķir katra sastāvdaļa un tās daudzums	2.2.2. Skaidro, kā atšķirtos pagatavotā ēdiena īpašības atbilstoši sabalansētam uzturam, ja tiek mainītas ēdienam pievienotās sastāvdaļas un to daudzums	2.2.2. Skaidro, kā atšķirtos pagatavotā ēdiena īpašības atbilstoši sabalansētam uzturam, ja apstrādes procesā lietoti dažādi apstrādes veidi, tehnikas un mainītu ēdiena sastāvdaļas un to daudzumu
2.2.3. Pēc skolotāja dotas vienkāršas receptes gatavo veselīgus ēdienus bez termiskas apstrādes, taupīgi un racionāli izmantojot pieejamos pārtikas produktus	2.2.3. Gatavo veselīgus ēdienus pēc dotas vai savas receptes, produktus termiski apstrādājot, taupīgi un racionāli izmantojot pieejamos pārtikas produktus	2.2.3. Gatavo veselīgus ēdienus pēc dotas vai paša izstrādātas receptes, izmantojot dažādas pagatavošanas tehnoloģijas. Plāno nepieciešamo produktu izvēli un daudzumu konkrētam ēdienam, kas paredzēts noteiktam mērķim un atbilstoši individuālajām pārtikas lietošanas vajadzībām
2.2.4. Pēc skolotāja norādēm klāj galdu maltītei atbilstoši savai iecerei, izvēlas un lieto vajadzīgos traukus un galda piederumus	2.2.4. Atbilstoši savai idejai veido tematisku ēdienkarti, izvēlas ēdiena noformēšanas un servēšanas veidu un galda klājuma kompozīciju	2.2.4. Izvērtē dažādus ēdiena noformēšanas un servēšanas veidus, galda klājumu kompozīciju veidus, tematiskās ēdienkartes, izvēloties savai idejai, vietai un mērķim piemērotāko un atbilstošāko risinājumu
2.3. Programmvadāmu ierīču un datortīklu lietošana un atmiņas ierīču pārvaldība		
2.3.1. Risinājuma izstrādē veic vienkāršas darbības ar mācību procesā lietotajām programmvadāmajām ierīcēm, atpazīst dažu lietotņu un datņu ikonas, kā arī atver un aizver lietotnes, izmantojot operētājsistēmas grafiskās saskarnes piedāvātās standartiespējas	2.3.1. Veic darbības ar mācību procesā lietotajām programmvadāmajām ierīcēm, maina raksturīgākos operētājsistēmas saskarnes iestatījumus, kā arī ar skolotāja palīdzību atvieno un pievieno datoram dažādas mācību procesā izmantojamās un datoram pieslēdzamās ierīces, kas neprasa instalēt papildu programmatūru. Skaidro mācību procesā izmantojamo programmvadāmo ierīču tehniskos parametrus un to ietekmi uz šīs ierīces funkcionalitāti	2.3.1. Lieto dažādas programmvadāmas ierīces, salīdzina populārākās operētājsistēmas un pielāgo operētājsistēmas saskarnes iestatījumus atbilstoši savām vajadzībām, veic programmatūras instalēšanu un atinstalēšanu, kā arī atvieno un pievieno dažādas datoram pieslēdzamās ierīces. Izvērtē mācību procesā izmantojamo programmvadāmo ierīču (to skaitā datora galveno sastāvdaļu) tehniskos parametrus un to ietekmi uz šīs ierīces funkcionalitāti
2.3.2. Skaidro, ka programmvadāmās ierīces var būt pievienotas dažādiem datortīkliem (to skaitā bezvadu interneta tīklam <i>WiFi</i> un mobilo datu tīklam), kuriem var būt dažādi izmantošanas noteikumi	2.3.2. Skaidro, ka sadzīvē tiek lietoti dažādu veidu datortīkli un ar tiem saistītas ierīces, salīdzina to lietošanas priekšrocības un trūkumus un izvēlas piemērotāko bezvadu datortīklu	2.3.2. Skaidro vienkārša datortīkla uzbūves pamatprincipus (to skaitā klientservera arhitektūru). Klasificē ar datortīkliem biežāk saistītas ierīces un apraksta to izmantošanas iespējas, modelējot biežāk lietoto datortīklu piemērus
2.3.3. Pēc skolotāja norādēm orientējas atmiņas ierīču datņu un	2.3.3. Pārvalda un lieto atmiņas ierīču datņu un mapju pārvaldības sistēmu	2.3.3. Pārvalda un organizē datņu un mapju sistēmu, ievērojot informācijas

mapju sistēmā un sameklē nepieciešamo datni vai mapi		strukturēšanas labās prakses piemērus un lietojot konkrētajā situācijā pieejamo datņu pārvaldības sistēmu. Veic datu arhivēšanu un atarhivēšanu
2.4. Biroja, attēlu, video un audio apstrādes lietotņu un tām raksturīgākās un kopīgās funkcionalitātes pārvaldīšana un lietošana		
2.4.1. Ievada un rediģē tekstu, ievērojot teksta ievades pamatprincipus un lietojot pareizrakstības līdzekļus, formatē tekstu, izmantojot iebūvētos stilus un vienkāršākos formatēšanas rīkus, papildina tekstu ar attēliem	2.4.1. Radot risinājumu, lieto tekstaapstrādes lietotni, izvēloties ievades valodu un lietojot tās pareizrakstības līdzekļus, iekļaujot tekstā specializētos simbolus, sarakstus, formulas, tabulas un dažādus grafiskos objektus. Maina lappuses iestatījumus, formatē tabulas un grafiskos objektus	2.4.1. Veido lielus strukturētus dokumentus, izvēloties piemērotākos lappuses iestatījumus, rediģējot galveni un kājeni, pievienojot vāri, automātisko satura rādītāju, vairāklīmeņu sarakstus. Formatē teksta dokumentu atbilstoši normatīvajām prasībām
	2.4.2. Strukturē datus tabulā, lietojot izklājlapu (rēķintabulu) lietotni. Veic datu ievadi (to skaitā izmantojot šūnu automātiskas aizpildīšanas iespējas) un rediģēšanu. Veic vienkāršus aprēķinus, izmanto relatīvo un absolūto adresi. Risinājuma izveidei plāno, veido un rediģē stabīņu, joslu līniju un sektora diagrammas	2.4.2. Strukturē datus, izvēloties to piemērotāko attēlošanas veidu un racionālākos paņēmienus, izmantojot izklājlapu (rēķintabulu) lietotni. Veic datu apstrādi un analīzi, izmantojot datu kārtošānu un atlasī, aprēķinus. Veic darbības ar darbgrāmatas lapām. Importē un eksportē datus
	2.4.3. Salīdzina dažādus datu attēlošanas veidus, izvēlas piemērotāko, veidojot strukturētus un vizuāli viegli uztveramus dizaina risinājumus	2.4.3. Pārziņa dažādus datu attēlošanas veidus (to skaitā tiešsaistē) un tos lieto atbilstoši savu mērķu sasniegšanai
	2.4.4. Prezentāciju lietotnē veido prezentāciju, ievērojot vienota dizaina veidošanas pamatprincipus (to skaitā rakstzīmju izmērs, teksta apjoms, krāsu lietojums). Izvēlas piemērotu slaida izkārtējuma veidu, animācijas un slaidu pāreju veidus. Demonstrē prezentāciju, ievērojot prezentēšanai atvēlēto laiku	2.4.4. Prezentācijas sagatavošanai un demonstrēšanai efektīvi izmanto prezentāciju lietotnes rīkus un tehniskas ierīces. Plāno, izveido un demonstrē prezentācijas saturu, ievērojot mērķauditoriju. Sagatavo izdales materiālus
2.4.5. Īstenojot uzdevumu, veido un rediģē rastrgrafikas attēlu un tā daļu, lietojot dažus zīmēšanas pamatrīkus un vienā veidā iestatīto darba laukumu, kā arī papildina attēlu ar tekstu	2.4.5. Skaidro datorizētas attēlu apstrādes pamatprincipus, priekšrocības un trūkumus, nosauc galvenās atšķirības starp rastrgrafiku un vektorgrafiku. No gatavām formām veido, formatē un rediģē vektorgrafikas attēlu, izvēloties un lietojot atbilstošos rīkus. Veido vienkāršu animāciju, izmantojot paša veidotus vai gatavus attēlus	2.4.5. Izveido zīmējumu vai veic digitālā attēla apstrādi, lietojot piemērotus rīkus, grafikas veidu un lietotnes, nosaka digitāla attēla galvenos raksturlielumus
2.4.6. Digitālā ierīcē pagriež, apskata un dzēš attēlu, atskaņo audio un noskatās video	2.4.6. Veic ar digitālu ierīci paša iegūtā attēla apstrādi (tai skaitā kvalitātes uzlabošanu un malu apgriešanu), lietojot vienkāršu attēlu apstrādes lietotni. Veic ar digitālu ierīci iegūtā video apstrādi, lietojot vienkāršu video apstrādes lietotni	2.4.6. Skaidro video veidošanas un rediģēšanas pamatprincipus. Filmē, fotografē un atrod vai ieraksta audio pēc izveidotā scenārija, veic iegūto materiālu video pēcāpstrādi. Izvēlas lietošanas mērķim atbilstošu attēla, audio vai video izmēru un saglabāšanas formātu
2.4.7. Izvēlas piemērotāko lietotni izvīzītā uzdevuma (problēmas) atrisināšanai pēc skolotāja dotiem norādījumiem	2.4.7. Izvēlas piemērotāko lietotni izvīzītā uzdevuma (problēmas) atrisināšanai no piedāvātā saraksta	2.4.7. Izvēlas vienu vai vairākas piemērotākās lietotnes, veidojot kompleksu pieeju izvīzītā uzdevuma (problēmas) atrisināšanai, un pamato savu izvēli
2.4.8. Pielāgo ar skolotāja palīdzību dažus lietotnes iestatījumus atbilstoši lietotāja vajadzībām	2.4.8. Pielāgo tipiskos lietotnes iestatījumus atbilstoši lietotāja vajadzībām, to skaitā pieejamo rīku izvietošanu	2.4.8. Patstāvīgi pielāgo lietotnes iestatījumus atbilstoši lietotāja vajadzībām, lai paaugstinātu darba produktivitāti un drošību, ievērojot un izvērtējot veicamā uzdevuma specifiku
2.4.9. Risinājuma radīšanā dublē	2.4.9. Risinājuma radīšanā dublē un	2.4.9. Risinājuma radīšanā dublē

tekstu, attēlus starp vairākiem vienlaikus atvērtiem vienas vai divu lietotņu dokumentiem	pārvieto dažādu veidu dokumentu fragmentus (teksts, attēls, citi objekti) starp vairākiem dokumentiem, lietojot īpašo ielīmēšanu	dažāda veida saturu starp dažādu tipu dokumentiem, nepieciešamības gadījumā nodrošinot vienvirziena informācijas sinhronizāciju starp avota un mērķa dokumentu
2.4.10. Saglabā dokumentu lietotnes automātiski piedāvātajā vietā un formātā, kā arī regulāri saglabā dokumenta izmaiņas, mazinot datu zuduma riskus	2.4.10. Datu drošības nolūkos, saglabājot dokumentu, izvēlas vietu, formātu un datu nesēju, ievērojot ieteikumus nosaukumu piešķiršanai datnēm un mapēm	2.4.10. Saglabā dokumentu izvēlētajā vai norādītajā atmiņas ierīces (tai skaitā mākoņkrātuves) mapē un formātā, nepieciešamības gadījumā aizsargājot vai ierobežojot piekļuves tiesības šai datnei
	2.4.11. Izmanto lietotņu palīdzības un atbalsta sistēmas standarta situācijās, meklē risinājumus tiešsaistes kopienās	2.4.11. Izmanto lietotņu palīdzības un atbalsta sistēmas, tiešsaistes kopienas, tai skaitā meklējot risinājumus nestandarta situāciju un nepazīstamu kļūdu paziņojumu izvades gadījumos
2.5. Interneta pakalpojumu un tiešsaistes informācijas apstrādes un sadarbības rīku lietošana		
2.5.1. Apmainās ar informāciju virtuālajā vidē, tai skaitā veic darbības ar e-pasta ziņojumiem skolvadības vai citā skolēniem pieejamā sistēmā	2.5.1. Apmainās ar informāciju virtuālajā vidē, lieto skolvadības vai citas skolēniem pieejamās sistēmas e-pastu un organizē tajā ziņojumus, kā arī sagatavo ziņojumu ar piesaistni, apskata vai saglabā saņemtā ziņojuma piesaistnē esošās datnes	2.5.1. Apmainās ar informāciju virtuālajā vidē, izmantojot dažādas formas un risinājumus, tai skaitā skaidro e-pasta adreses struktūru un lieto dažādas e-pasta sistēmas un citus saziņas rīkus
2.5.2. Veic pieteikšanos tīmekļvietnē ar autorizāciju, lai izmantotu mācību procesā nepieciešamos e-pakalpojumus, tai skaitā skolvadības sistēmu un citus mācību resursus	2.5.2. Lieto tīmekļvietnes, kurās nepieciešama autorizācija. Izmanto mācību procesā nepieciešamos e-pakalpojumus un citus mācību resursus, tai skaitā veic datņu augšupielādi un lejupielādi	2.5.2. Lieto tīmekļvietnes ar autorizāciju un bez tās, tai skaitā veic lietotāja konta aktivizēšanu, deaktivizēšanu un dzēšanu. Izmanto mācību procesā nepieciešamos e-pakalpojumus un citus mācību resursus, tai skaitā digitālās kartes, tiešsaistes datubāzes un lietotnes ar iebūvētu ģeogrāfiskās pozicionēšanas sistēmu, tiešsaistes enciklopēdijas, izvērtējot tajās atrodamās informācijas ticamību un datu apmaiņas drošību
	2.5.3. Izmanto skolotāja dotos koplietošanas dokumentus un citus resursus, kā arī tiešsaistes rīkus un tīmekļa lietotnes	2.5.3. Izvēlas un lieto piemērotākos tiešsaistes rīkus un tīmekļa lietotnes konkrētā uzdevuma veikšanai, veic dokumentu un datņu koplietošanu
		2.5.4. Nosauc piemērotākā interneta pakalpojumu sniedzēja un interneta pieslēguma abonēšanas veida izvēles svarīgākos kritērijus, kā arī biežāk lietoto interneta pakalpojumu veidus. Raksturo tiešsaistes sadarbības pakalpojumu un rīku izmantošanas priekšrocības un iespējamus riskus
2.6. Algoritmi, datu struktūras, programmēšanas valodas un programmatūras izstrāde		
2.6.1. Pieraksta, lasa un izpilda vienkāršas vārdiski un grafiski (tai skaitā shematiski) pierakstītas darbības, kuras satur vairākas secīgas darbības vai vienu ciklisku vai sazarotu darbību	2.6.1. Pieraksta, lasa un izpilda vienkāršus vārdiski un grafiski (tai skaitā ar blokshēmu) pierakstītus algoritmus, kas satur vairākas secīgas, cikliskas un sazarotas darbības. Pieraksta algoritmu vienā no vizuālās programmēšanas valodām, kas vada objektu, tēlu vai ierīci, izmantojot šīs valodas vienkāršākos priekšrakstus (konstrukcijas)	2.6.1. Pieraksta, lasa un izpilda vārdiski un grafiski pierakstītus algoritmus, kas satur vairākas secīgas, dažādu veidu cikliskas un komplicētas darbības. Pieraksta algoritmu, izmanto atbilstošas vienkāršas datu struktūras vienā no programmēšanas valodām. Ievēro programmas pieraksta un strukturēšanas labās prakses ieteikumus
2.6.2. Pēc dotām norādēm pārbauda, vai pierakstītās darbības izpilda doto uzdevumu, kā arī saskata pierakstā pieļautās kļūdas un izlabo tās	2.6.2. Ar mēģinājuma metodi pārbauda, vai algoritms izpilda doto uzdevumu, kā arī saskata algoritma pierakstā pieļautās kļūdas un izlabo tās	2.6.2. Izstrādā kritērijus, pēc kuriem novērtē sava algoritma precizitāti un iespējamās kļūdas. Mērķtiecīgi (pēc iepriekš sastādīta plāna) pārbauda, vai algoritms izpilda doto uzdevumu, meklē algoritma pierakstā pieļautās

		kļūdas un izlabo tās
2.7. Inženiertehnisku risinājumu izstrāde		
2.7.1. Nosauc vienkāršus modeļus un rotaļlietas un stāsta par to darbību	2.7.1. Salīdzina vienkāršu inženiertehnisko risinājumu piemērus, to funkcionalitāti un izmantotos materiālus	2.7.1. Pēta dažādus inženiertehniskos risinājumus, kas veidoti, ņemot vērā vides faktorus, nepieciešamo funkcionalitāti un pieejamos resursus
2.7.2. Veido vienkāršas rotaļlietas un modeļus (tai skaitā transportlīdzekļus, celtnes, ierīces) atbilstoši instrukcijai un pārbauda to darbību	2.7.2. Veido vienkāršus inženiertehnisku risinājumu modeļus, izprot darbības principus. Pārbauda to funkcionalitāti pēc skolotāja dotiem kritērijiem	2.7.2. Plāno un veido inženiertehniskos risinājumus un to modeļus, skaidro to darbības principus, lietojamību un pārbauda to konstrukcijas, parametru vai materiālu izmaiņu ietekmi uz funkcionalitāti
	2.7.3. Secina par inženiertehnisku konstrukciju izturību (piemēram, trijstūru, četrstūru konstrukcijas) atkarībā no tās uzbūves un lietotajiem materiāliem, vienkāršos risinājumos aizstājot dažādas detaļas un konstrukcijas	2.7.3. Izstrādā prototipu inženiertehniskai konstrukcijai, ievērojot vides faktorus, nepieciešamo funkcionalitāti un pieejamos resursus
2.8. Robotikas risinājumu un programmvadāmu ierīču veidošana		
2.8.1. Veido modeli pēc instrukcijas, izmantojot mehānisko konstruktoru	2.8.1. Konstruē modeļus un vienkāršus robotus, izmantojot konstruktoru un lietojot robotu vadīšanas programmas	2.8.1. Izstrādā robotizētu risinājumu pēc dotā vai paša veidotā shematiskā zīmējuma, izmantojot dažādas detaļu savienošanas metodes (tai skaitā salodē)
	2.8.2. Pēta un salīdzina dažādu programmvadāmo ierīču galveno sastāvdaļu lietojumu, to raksturlielumus un pamato to izvēli un ietekmi uz modeli	2.8.2. Izveido programmvadāmu ierīci no gatavām sastāvdaļām un moduļiem, skaidrojot to darbības principus, uzbūvi un funkcionalitāti
2.9. Vides risinājumu izstrāde		
2.9.1. Skaidro atšķirības starp dabisku un apbūvētu vidi. Vizualizē telpu atbilstoši lietotāja vajadzībām	2.9.1. Pēta un salīdzina dažādus apbūvētās vides risinājumus un to atbilstību lietotāju vajadzībām. Modelē telpas risinājumus dažādu lietotāju kopdzīvei	2.9.1. Pēta publisko ārtelpu tuvējā apkārtnē. Analizē trūkumus un vērtības tās uzbūvē. Piedāvā idejas āra telpas labiekārtojumam atbilstoši visu tās lietotāju vajadzībām
2.9.2. Skaidro savu lomu apbūvētās vides veidošanā un samērojamības nozīmi tajā. Veido privātās telpas un tās iekārtojuma maketu noteiktā mērogā, samērojot tās lietotāja vajadzības ar iespējām	2.9.2. Modelē dzīves koptelpu, ievērojot dažādu tās lietotāju savstarpējās vajadzības un iespējas. Nosauc kopīgo un atšķirīgo dažāda mēroga telpām	2.9.2. Modelē un veido publiskas ārtelpas un tās labiekārtojuma maketu noteiktā mērogā, ievērojot tās lietotāju savstarpējās vajadzības un iespējas. Pēta un salīdzina dažāda mēroga telpas apkārtējā vidē
2.9.3. Nosauc savstarpēji saistīto elementu grupas, no kurām sastāv būve. Skaidro to funkcionālo, konstruktīvo un vizuālo nozīmi ēkā. Veido vienkāršas telpiskas struktūras maketu	2.9.3. Skaidro nepieciešamību savstarpēji līdzsvarot trīs arhitektūras pamatīpašības kvalitatīvā apbūvētā vidē. Modelē savā risinājumā to apvienošanu apbūvē	2.9.3. Pēta ilgtspējīgas attīstības principu ietekmi uz dažādiem apbūvētās vides risinājumiem. Modelē to izmantošanu savos risinājumos
3. Dizaina risinājumus (produktu un informācijas dizaina, vides risinājumus) rada atbilstoši konkrēta lietotāja un sabiedrības vajadzībām, vēlmēm un iespējām		
3.1. Kultūras mantojums ir nozīmīgs iedvesmas avots jaunu un inovatīvu dizaina risinājumu radīšanai		
3.1.1. Nosauc vienkāršus kultūras mantojuma piemērus amatniecībā, etnogrāfijā, dizainā vai arhitektūrā	3.1.1. Salīdzina un raksturo dažādus kultūras mantojuma piemērus amatniecībā, etnogrāfijā, dizainā vai arhitektūrā	3.1.1. Padziļināti pēta dažādus kultūras mantojuma piemērus amatniecībā, etnogrāfijā, dizainā vai arhitektūrā, kas raksturo kultūras, tehnoloģiju un vides risinājumu mijiedarbību
3.1.2. Rada savu lietu (dizaina risinājumu), izmantojot vienkāršus kultūras mantojuma elementus	3.1.2. Izstrādā savu dizaina risinājumu, pamatojoties uz kultūras mantojuma un tehnoloģiju mijiedarbību	3.1.2. Balstoties uz kultūras mantojuma izpēti un iedvesmojoties no tā, rada savu dizaina risinājumu
3.2. Pārdomāti dizaina risinājumi ir lietderīgi un ilgtspējīgi		
3.2.1. Nosauc piemērus, kā taupīgi izmantot izvēlētos materiālus un tehnoloģijas, lai pēc iespējas samazinātu negatīvu ietekmi uz vidi	3.2.1. Taupīgi izmanto izvēlētos materiālus un tehnoloģijas, lai pēc iespējas samazinātu negatīvu ietekmi uz vidi. Izprot materiālu atbilstošas	3.2.1. Pēta un novērtē videi draudzīgu materiālu un pakalpojumu izmantošanu ikdienā

	izmantošanas jēgu	
3.2.2. Pēc skolotāja norādēm pielāgo atsevišķas esošas lietas (dizaina risinājumus) konkrētai lietotāju vajadzībai	3.2.2. Izvērtē jaunu dizaina risinājumu radīšanas nepieciešamību, pielāgo atsevišķus esošos dizaina risinājumus dažādām lietotāja vajadzībām	3.2.2. Rada un īsteno savu ieceri atbilstoši ilgtspējības principiem
3.3. Kvalitatīvu dizaina risinājumu izstrādē svarīgi ievērot darba vides, darba drošības un ētiskos apsvērumus		
3.3.1. Pēc skolotāja norādēm organizē darba vidi, ievēro darba drošības noteikumus un ieteikumus veselībai labvēlīgam darbam. Skaidro dažādus faktoros, kas var apdraudēt veselību vai radīt procesu atkarības, un vēršas pēc palīdzības pie pieaugušā kritiskās situācijās	3.3.1. Rūpējas par savu veselību un atbilstoši veselību veicinošas darba vides nosacījumiem pēc skolotāja norādījumiem pielāgo darba vidi, strādājot veic pasākumus, lai izvairītos no iespējamajiem apdraudējumiem un atkarībām, tai skaitā datorspēļu, viedierīču un sociālo tīklu pārmērīgas lietošanas	3.3.1. Raksturo ergonomiskās prasības darba vides iekārtošanai. Patstāvīgi veic un ievēro pasākumus veselības traucējumu mazināšanai darbā. Apzinās faktoros, kas var ietekmēt un apdraudēt veselību, un veic pasākumus, lai izvairītos no iespējamajiem apdraudējumiem un atkarībām, tai skaitā datorspēļu, viedierīču un sociālo tīklu pārmērīgas lietošanas
3.3.2. Skaidro drošības noteikumus un lieto individuālos aizsardzības līdzekļus pēc skolotāja norādēm atbilstoši veicamajiem uzdevumiem lietu (dizaina risinājumu) izstrādē	3.3.2. Dizaina risinājuma izstrādes procesā ievēro darba drošības prasības, elektroinstrumentu un elektroierīču ekspluatācijas noteikumus un lieto individuālos aizsardzības līdzekļus	3.3.2. Dizaina risinājuma izstrādes procesā ievēro darba drošības prasības un lieto individuālos aizsardzības līdzekļus darbā ar rokas, elektriskajiem, portatīvajiem instrumentiem, darbgaldiem un citiem darba palīgīdzekļiem
3.3.3. Ar piemēriem skaidro iespējamās apdraudējumus virtuālajā vidē un ziņo skolotājam vai pieaugušajiem, ja ir saskāries ar tiem	3.3.3. Ievēro drošības noteikumus un pasākumus darbā ar programmvadāmajām ierīcēm tiešsaistē, zina, kam un kā ziņot par apdraudējumiem virtuālajā vidē, ja saskāries ar tiem	3.3.3. Rīkojas saskaņā ar drošības un ētikas normām darbā ar programmvadāmajām ierīcēm un tiešsaistē un skaidro to nozīmi
3.3.4. Digitālajā saziņā ievēro pieklājības normas un ētikas pamatprincipus	3.3.4. Atbildīgi veido un pārvalda savu identitāti, ievērojot drošu paroli veidošanas principus un personisko datu neizpaušanu tīmeklī	3.3.4. Mazina identitātes zādzības iespējas, raksturojot identitātes zādzības metodes un piemērus
3.3.5. Apzinās dažus faktoros, kas var apdraudēt ierīces, programmatūras un datu drošību (tai skaitā virtuālajā vidē), un kritiskās situācijās vēršas pēc palīdzības pie pieaugušā	3.3.5. Ievēro drošības noteikumus un pasākumus darbā ar programmvadāmajām ierīcēm. Apzinās faktoros, kas var ietekmēt un apdraudēt ierīces, programmatūras un datu drošību, un ar kompetentas personas palīdzību veic pasākumus, lai izvairītos no iespējamajiem apdraudējumiem	3.3.5. Apzinās faktoros, kas var ietekmēt un apdraudēt ierīces, programmatūras un datu drošību, un veic pasākumus, lai izvairītos no iespējamajiem apdraudējumiem
3.3.6. Skaidro, kāpēc ir jāiegūst tiesības, lai lietotu citu personu veidotu saturu. Veidojot dokumentu, atsaucas uz izmantotajiem informācijas avotiem	3.3.6. Salīdzina dažādus programmatūras licenču tipus, skaidrojot jēdzienus "autortiesības" un "intelektuālais īpašums", to nozīmi un ievērošanu, radot savus risinājumus. Veidojot dokumentus, kuros izmantota citos resursos atrastā informācija, norāda tās avotu	3.3.6. Ievēro intelektuālā īpašuma un personas datu aizsardzības noteikumus un izvērtē šo noteikumu neievērošanas sekas. Veidojot dokumentus, kuros ir citēta vai apkopota citos resursos atrastā informācija, veido korektas atsaucis uz tās avotu
3.3.7. Nosauc piemērus sadzīvē izmantojamām bīstamām vielām un to radītajiem apdraudējumiem cilvēkam un videi	3.3.7. Izmantojot dažādus informācijas avotus, skaidro dažādu materiālu un bīstamu vielu ietekmi uz cilvēku un vidi	3.3.7. Izmantojot informāciju par bīstamu vielu ietekmi uz cilvēka veselību un vidi, secina par dažādu materiālu un bīstamu vielu lietošanu dizaina risinājumu izstrādē un izmantošanā
3.4. Attīstoties zinātnei un tehnoloģijām, rodas jauni, inovatīvi dizaina risinājumi		
3.4.1. Nosauc un salīdzina piemērus lietām (dizaina risinājumiem), kas tiek radītas ar rokām, izmantojot vienkāršus rokas instrumentus. Apraksta savu pieredzi lietu tapšanas procesā	3.4.1. Salīdzina ar rokām un rūpnieciski radītu lietu (dizaina risinājumu) priekšrocības, vērtību un trūkumus, izmantojot paša pieredzi, novēroto un dažādus informācijas avotus	3.4.1. Pēta un salīdzina ražošanas procesā radītas daudzveidīgas lietas (dizaina risinājumi), skaidro atšķirības, priekšrocības un trūkumus dažādos ražošanas un risinājumu radīšanas procesos
3.4.2. Stāsta par piemēriem, kur lietas (dizaina risinājuma) radīšanā	3.4.2. Skaidro un raksturo ražošanas procesu (tehnoloģiskie risinājumi, lai	3.4.2. Modelē ražošanas tehnoloģiskos procesus un to galveno posmu norisi

tiek izmantoti tehnoloģiski risinājumi	nodrošinātu ražošanu) dizaina risinājumu izstrādi	
3.4.3. Nosauc dažādu sadzīves priekšmetu izgatavošanā izmantotās izejvielas	3.4.3. Skaidro saviem vārdiem vienkāršus tehnoloģiskos procesus (izejviela, process, produkts), eksperimentējot veido tehnoloģisko procesu prototipus, izmantojot dažādus informācijas avotus	3.4.3. Skaidro galveno tehnoloģisko procesu norisi, izmantojot dabaszinātņu likumsakarības un daudzveidīgus informācijas avotus
		3.4.4. Pēta, kā uzņēmumi un dizaina risinājumu izstrādātāji plāno un īsteno inovācijas procesus un attīsta produktus

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Sasniedzamie rezultāti veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi

1. Daudzveidīgu pamatkustību apguve dod iespēju iesaistīties interesantās, drošās un veselību veicinošās fiziskajās aktivitātēs un ir pamats fiziskās veselības nostiprināšanai		
1.1. Pārvietošanās (soļošana, skriešana, rāpošana, pārvietošanās ar sporta inventāru, peldēšana)*		
Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1.1. Mērķtiecīgi un radoši veic dažādus vingrinājumus soļojot, skrienot un rāpojot ar ritma, soļu garuma un virziena maiņu atbilstoši videi, piemēram, patstāvīgi izvēlas pamatkustību veikšanas secību	1.1.1. Atbilstoši vides situācijai individuāli un pāros kombinē soļošanu, skriešanu, rāpošanu ar citām pamatkustībām, piemēram, patstāvīgi izveido vingrinājumu aplūsi	1.1.1. Analizē, izvērtē un patstāvīgi pieņem lēmumus, kombinējot soļošanas un skriešanas vingrinājumus savienojumā ar citām pamatkustībām, piemēram, lēkšanu, mešanu
1.1.2. Demonstrē slīdēšanas, braukšanas, ripošanas pamatkustības pa dažādām virsmām, dažādās vidēs (klasiskie soļi, nobraucieni, bremzēšana, kāpšana, taisnvirziena kustība uz priekšu, krišana, braukšanas uzsākšana un apstāšanās, slidināšanās ar kājām)	1.1.2. Pārvietojas, kombinējot dažādus soļus/kustības pa dažādām virsmām, reljefiem un atbilstoši laikapstākļiem individuāli vai pāros (slīdsoļi, nelīdzenumu pārvarēšana, kustība uz priekšu, at muguriski, krustsolis, šķēršļu apbraukšana)	1.1.2. Patstāvīgi pieņem labāko risinājumu, kā veikt slīdošanas, slidošanas un braukšanas (ar skrejriteni, ar pašriti, ar velosipēdu un/vai ar skrituļdēli) vingrinājumus atbilstoši situācijai un drošai rīcībai
1.1.3. Atpazīst un lieto sagatavotu, piemērotu sporta inventāru un individuālās aizsardzības līdzekļus, pielāgo tos savam augumam (nūjas, slēpes, zābakus, slidas, velosipēdu, ķiveri, roku un kāju sargus)	1.1.3. Sagatavo sev piemērotu sporta inventāru un individuālos aizsardzības līdzekļus atbilstoši izvēlētajai fiziskajai aktivitātei un laikapstākļiem	1.1.3. Analizē, izvērtē un pieņem izsvērtus lēmumus par sava un citu izvēlēta sporta inventāra un individuālo aizsardzības līdzekļu atbilstību fizisko aktivitāšu mērķa īstenošanai
1.1.4. Izpilda elpošanas vingrinājumus ūdenī, slīdējumu, roku un kāju kustības ar palīgīdzekļiem un bez tiem, bez noteikta stila	1.1.4. Peld brīvā stilā un izpilda lēcienus ūdenī no baseina malas, saglabājot vertikālu stāvokli	1.1.4. Veic attālumu brīvi izvēlēta peldēšanas stilā atbilstoši savām spējām un analizē sava peldēšanas stila sniegumu pēc paša iepriekš noteiktiem kritērijiem, lai plānotu savu turpmāko darbību
1.1.5. Nirst dziļumā, paceļot priekšmetus zem ūdens no baseina dibena	1.1.5. Nirst tūlīt atbilstoši savām spējām, izpildot zem ūdens patvaļīgas kustības ar rokām un kājām, virzoties uz priekšu	1.1.5. Rada un izpilda savām interesēm atbilstošus peldēšanas vingrinājumus niršanas prasmi pilnveidei
1.2. Šķēršļu pārvarēšana (lēkšana, līšana, kāpšana, rāpšanās, velšanās)		
1.2.1. Individuāli izpilda dažāda augstuma, attāluma horizontālus un vertikālus lēcienus uz vietas un pārvietojoties, atsperoties uz vienas vai abām kājām ar inventāru un bez tā (lēcieņi apļos, no vienas līnijas uz otru, uzlēcieņi un lēcieni uz/no paaugstinājuma)	1.2.1. Kombinē un savieno lēkšanu ar citām pamatkustībām dažādās vidēs un ar dažādu inventāru (horizontālās un vertikālās lēkšanas, dažādu zemo konstrukciju pārvarēšana ar pagriezieniem un bez tiem) individuāli un pāros	1.2.1. Savieno un pilnveido lēkšanas kustības vingrošanas, vieglatlētikas un parkūra vingrinājumos atbilstoši situācijai un drošai rīcībai (izmanto mūziku, auklas, atspērienu kārtis, baļķi un dabiskos šķēršļus vidē)
1.2.2. Individuāli pārvar šķēršļus veļoties, kāpjot, rāpojot, lietot uz dažādām virsmām, dažādos virzienos atbilstīgi daudzveidīgai videi	1.2.2. Kombinē un savstarpēji saista līšanu, velšanos, rāpošanu (pārvēlieni, kūleņi, stājas, pāmetieni, balsti, līdzsvāri, piramīdas) un kāpšanu (pa vingrošanas sienu, kāpnēm) ar citām pamatkustībām, piemēram, lēkšanu dažādās vidēs, ar inventāru un bez tā individuāli un pāros	1.2.2. Analizē, izvērtē, patstāvīgi pieņem lēmumus un demonstrē kāpšanu pa dažādu konstrukciju sienām, radošas vingrošanas kombinācijas, izvēlas atbilstošu inventāru un muzikālo pavadījumu
1.3. Priekšmetu pārvietošana (mešana, ripināšana, tveršana un sitieni pa priekšmetu)		

1.3.1. Ar pedagoga atbalstu izvēlas labāko risinājumu un to īsteno daudzveidīgu priekšmetu (piemēram, dažāda izmēra un smaguma bumbu, apļu, dabas objektu) mešanai, tveršanai, ripināšanai un sitieniem pa priekšmetu dažādos virzienos un mērķos uz vietas un kustībā, ar vienu roku, kāju vai abām	1.3.1. Kritiski izvērtējot savas spējas, kombinē un savieno mešanu, tveršanu, ripināšanu un sitienus pa priekšmetiem ar citām pamatkustībām, piemēram, skriešanu, lēkšanu, uzkāpšanu individuāli, pāros kustībā	1.3.1. Analizē, izvērtē, patstāvīgi pieņem lēmumus, darbojoties pazīstamās un jaunās situācijās vieglatlētikas, sporta spēļu un vienspēļu vingrinājumos un vingrinājumu kopumos, pārvietojot priekšmetus (metot, ripinot, tverot un sitot pa priekšmetu), piemēram, futbola prasmju un fiziskās sagatavotības sekmēšanai
2. Regulāras, sistemātiskas un daudzveidīgas fiziskās aktivitātes ir fiziskās veselības un veselīga dzīvesveida paradumu pamatā		
2.1. Kustību rotaļas un spēles, sporta spēles ar atvieglotiem vai mainītiem noteikumiem un vienspēles ar atvieglotiem vai mainītiem noteikumiem**		
2.1.1. Darbojas ar daudzveidīgiem priekšmetiem kustību rotaļās un spēlēs, ierosina alternatīvas un atbilstoši spēļu situācijai apvieno priekšmeta vadīšanu, piespēles, metienus/sitienus	2.1.1. Mērķtiecīgi lieto bumbas/priekšmeta vadīšanu, piespēles, serves, metienus/sitienus sporta spēlēs un vienspēlēs ar atvieglotiem noteikumiem vai to vingrinājumos, izpilda vienkāršus uzbrukuma un aizsardzības paņēmienus	2.1.1. Plāno, izvērtē un lieto jaunus un radošus risinājumus, uzbrukuma un aizsardzības paņēmienus dažādās spēles situācijās bumbas/priekšmeta vadīšanai, piespēlēšanai, servēšanai, tveršanai un mešanai/sišānai grozā/vārtos/zonā, ir līdzatbildīgs par sasniegto rezultātu
2.1.2. Sadarbībā ar pedagogu pieņem un ievēro godīgas spēles noteikumus, kontrolē rīcību un dažādu emociju izpausmes rotaļu un spēļu situācijās	2.1.2. Demonstrē ētisku uzvedību, godīgu spēli, kontrolē un atbilstoši situācijai pauž savas emocijas, pārvalda stresu, izmantojot, piemēram, relaksācijas un elpošanas vingrinājumus	2.1.2. Pārvalda savas domas, emocijas un uzvedību saspringtā un strīdīgā spēļu situācijā
2.2. Dejas un ritmiskās kombinācijas		
2.2.1. Izpilda dažādu deju pamatoļus, satvērienus un ritmiskos vingrinājumus individuāli ar priekšmetu un bez tā mūzikas pavadījumā, piemēram, gājiena, polkas, galopa soļus, iekšējo roku sānisko satvērienu, ritmisku soļošanu ar roku kustībām	2.2.1. Mērķtiecīgi izpilda dažādu stilu atsevišķus deju soļus un figūras pāros, apvieno dažādus ritmiskos un vingrošanas vingrinājumus	2.2.1. Izvēlas savām interesēm atbilstošus dažāda stila deju soļus, dejas, kustību kombinācijas ar priekšmetu un bez tā, improvizē, patstāvīgi izvēlas muzikālo pavadījumu
2.3. Piedzīvojumu aktivitātes		
2.3.1. Pārvietojas ar apvidus shēmu pazīstamā un labi pārredzamā apvidū (prot orientēt karti pēc apkārtējiem objektiem, saprot kartes shematisku attēlojumu redzamības attālumā, piemēram, skolas stadions, pagalmis)	2.3.1. Pārvietojas ar karti labi pārredzamā apvidū (atpazīst orientēšanās kartes krāsas un 10 karšu zīmes skolas apkārtnē), nosaka un kontrolē attālumu kartē un apvidū (izprot kartes mērogu), izmanto kompasu kartes orientēšanai	2.3.1. Pārvietojas nepazīstamā apvidū, izmantojot dažādas kartes, tai skaitā digitālās (atpazīst 20 orientēšanās karšu zīmes, izmanto precīzo virzienu ar kompasu, atrod objektus blakus līnijveida orientieriem), un izvērtē savu sniegumu
2.3.2. Ar pedagoga atbalstu pārvar šķēršļus dabā (nokrituši koki, reljefa nelīdzenumi) vai pašu veidotus šķēršļus (šķēršļu josla ar līdzsvara taciņu, konusi, barjeras)	2.3.2. Dodas pārgājienā un patstāvīgi pārvar šķēršļus dabā, kopīgi ar klasesbiedriem darbojas sadraudzības rotaļās un spēlēs	2.3.2. Plāno un piedalās pārgājienā, pārvarot šķēršļus dabā, orientējas apvidū, veic fiziskus, tūrisma, komunikācijas un sadarbības vingrinājumus, kāro mugursomas saturu atbilstoši pārgājiena ilgumam, attālumam un veidam
2.4. Pašaizsardzība		
2.4.1. Mērķtiecīgi mācās drošas pašaizsardzības stājas, pārvietošanos un savilkšanos kamoliņā	2.4.1. Atpazīst situāciju pašaizsardzības paņēmienienu lietošanai, izmanto atbilstošu stāju, izpilda kritienus no dažādiem stāvokļiem uz dažādām ķermeņa daļām, prot aizsargāties pret sitieniem, kas izdarīti ar rokām un kājām	2.4.1. Kritiski novērtē situāciju un, izmantojot pašaizsardzības paņēmienus, izvairās un atbrīvojas no pretinieka satvērieniem un apķērieniem, metieniem un žņaugšanas tvērieniem
3. Fiziskā aktivitāte ir priekšnosacījums labai fiziskajai un garīgajai veselībai		
3.1. Darbojoties fiziskajās aktivitātēs, raksturo ķermeņa reakcijas, piemēram, sirds ritms, elpošanas biežums, nogurums	3.1. Raksturo sakarību starp fizisko aktivitāti un kognitīvām spējām, piemēram, smadzeņu funkcijām – koncentrēšanos, atmiņu	3.1. Analizē, izvērtē un lieto vingrinājumus, kas ietekmē vielmaiņas, imūnsistēmas, sirds un asinsvadu, kaulu un muskuļu sistēmas veselību

3.2. Apzināti pēc parauga sagatavojas fiziskajām aktivitātēm (iesildīšanās, stiepšanās vingrinājumi)	3.2. Atbildīgi un patstāvīgi sagatavojas fiziskajām aktivitātēm	3.2. Salīdzina paša un citu izvēlētos sagatavošanās vingrinājumus pirms dažādu fizisko aktivitāšu veikšanas
3.3. Pedagoģa vadībā piedalās vispārējo fizisko spēju attīstīšanas vingrinājumos (kustību koordinācija, vispārējā izturība, spēks, ātrums, lokanība), uzrāda savas fiziskās gatavības dinamiku, piemēram, lietojot soļu skaitīšanas reģistrēšanas iespējas ikdienā	3.3. Patstāvīgi atpazīst un lieto atsevišķus vingrinājumus savu vispārējo fizisko spēju attīstīšanai (kustību koordinācija, vispārējā izturība, spēks, ātrums, lokanība) un seko līdzi savas fiziskās gatavības izmaiņām veselību veicinošās nodarbībās. Iepazīstas ar digitālo tehnoloģiju iespējām izmantot tās veselīga dzīvesveida praktizēšanā, piemēram, lai reģistrētu slodzes apjomu, skaitītu soļus	3.3. Analizē sev nepieciešamo vispārējās fiziskās sagatavotības vingrinājumu (kustību koordinācija, vispārējā izturība, spēks, ātrums, lokanība) slodzi atbilstoši savām darba spējām un izvērtē savas fiziskās sagatavotības izmaiņas. Izvēlas un lieto digitālās tehnoloģijas savas veselības, dzīvesveida kontrolēšanai un uzturēšanai, piemēram, mobilās lietotnes, plānojot pārgājienus, orientēšanos, klasificē un reģistrē veikto darbu Globālās pozicionēšanas sistēmā (GPS)
3.4. Ģērbjas atbilstoši fizisko aktivitāšu mērķim un laikapstākļiem	3.4. Patstāvīgi izvēlas un lieto apģērbu un apavus atbilstoši fizisko aktivitāšu specifikai, ievēro personīgo higiēnu (piemēram, lietojot mazgāšanās līdzekļus) pirms un pēc fiziskajām aktivitātēm	3.4. Izvēlas, izvērtē un lieto piemērotu apģērbu un apavus savām interesēm atbilstošām fiziskām aktivitātēm gan telpās, gan ārā. Ievēro personīgo higiēnu, lai pasargātu sevi no infekcijām, organismam nevēlamām reakcijām un traumām, un skaidro ar reproduktīvo veselību saistītu infekciju izplatīšanos un profilakses nozīmi
3.5. Pedagoģa vadībā plāno un ievēro savu dienas režīmu (miegs, mācības, atpūta)	3.5. Patstāvīgi seko līdzi iepriekš izvirzītam fizisko aktivitāšu daudzumam un saturam savā dienas režīmā	3.5. Spriež par dienas plānojuma ietekmi uz darbaspējām, veselību un izvērta mērķus dienas plānojuma uzlabošanai un mērķu sasniegšanai, lai nenodarītu pāri savam ķermenim un pasargātu sevi no traumām
3.6. Stāsta par saviem ikdienas ēšanas paradumiem un spriež par to lietošanu kontekstā ar fiziskām aktivitātēm	3.6. Pēta un pēc paša veidotiem kritērijiem izvēlas lietot veselīgu uzturu pirms un pēc fiziskām aktivitātēm	3.6. Analizē sakarību starp enerģiju, ko uzņem ar uzturu, un ikdienas aktivitātēs patērēto enerģiju un, pamatojoties uz dažādiem informācijas avotiem, veido savu uztura plānu saistībā ar fizisko aktivitāšu apjomu
3.7. Pazīst veselīgu skolas vidi, piemēram, āra un iekštelpu fizisko aktivitāšu zonas, pārveidojams klases telpas iekārtojums, relaksējošā zona, svaigs gaiss, gaisma	3.7. Rīkojas veselību veicinoši, rosina un motivē citus veidot veselīgu skolas vidi	3.7. Pieņem personiski un sociāli atbildīgus lēmumus, iesaistoties veselību veicinošās skolas vides veidošanā
4. Drošību un veselību sev un citiem ietekmē gan paša izsvērti lēmumi, apzinoties varbūtējos riskus un izvērtējot savu rīcību, gan gatavība atbilstoši reaģēt negaidītās un nepazīstamās situācijās		
4.1. Atpazīst drošu rīcību savā ikdienā, piemēram, mājas, mācību un apkārtējā vidē, saskarsmē ar cilvēkiem, ārkārtas situācijās, un ar pieaugušā atbalstu rīkojas droši. 4.2. Atpazīst drošu situāciju un ievēro ceļu satiksmes noteikumus, piemēram, izmantojot velosipēdu, skrituļdēli, skrejriteni, skrituļslidas, atrodoties dzelzceļa tuvumā, šķērsojot ielu, ceļu, dzelzceļu. 4.3. Ar pedagoģa atbalstu nosauc publiskās fizisko aktivitāšu un brīvā laika pavadīšanas vietas, kurās uzturas (sporta centri, laukumi, slēpošanas un snoborda trases), un to izstrādātos drošības noteikumus	4.1. Novērtē situāciju, pieņem lēmumus un uzņemas atbildību par atbilstošu rīcību, lai pasargātu sevi un citus, atrodoties vietās, kur pulcējas daudz cilvēku, piemēram, stacijās, sabiedriskajā transportā, masu pasākumos, tirdzniecības centros, kinoteātros. 4.2. Izmēģinot jaunas aktivitātes, patstāvīgi izvērtē drošu rīcību ceļu satiksmē, piemēram, braucot ar velosipēdu, skrituļdēli, skrejriteni, skrituļslidām. 4.3. Mērķtieci un ar izpratni ievēro tuvākajā apkārtnē esošo publisko fizisko aktivitāšu un brīvā laika pavadīšanas vietu izstrādātos drošības noteikumus	4.1. Modelē, plāno un analizē dažādus apdraudējumu gadījumus tuvākajā apkārtnē, piemēram, ja ir plūdi, vētra, ķīmisko vielu noplūde, ugunsgrēks, sakaru līdzekļu traucējumu gadījumos. 4.2. Izvērtē un novērs riskus, pieņem lēmumus atbilstoši apkārtējās vides situācijai, braucot ar velosipēdu, mopēdu, skrituļdēli, skrejriteni, skrituļslidām, slēpojot, slidojot un nūjojot. 4.3. Izvērtē publisko fizisko aktivitāšu un brīvā laika pavadīšanas vietu izstrādātos drošības noteikumus un saskata iespējas, ko varētu mainīt, lai uzlabotu vides drošību
4.4. Pedagoģa vadībā apgūst koordinācijas vingrinājumus personiskās drošības nodrošināšanai, piemēram, spēju orientēties telpā,	4.4. Izvēlas atbilstošus koordinācijas, spēka un izturības vingrinājumus un lieto tos savas drošības sekmēšanai, piemēram, bēgot pārvar šķēršļus	4.4. Sadarbojoties izvēlas un lieto piemērotus fizisko sagatavotību sekmējošus vingrinājumus, kas palīdz pieņemt drošus lēmumus atbildīgi

kustību reakcijas laiku un māku pielāgot kustības mainīgā situācijā un neierastos uzdevumos		rīcībai dažādās negaidītās, bīstamās situācijās, piemēram, orientēties cilvēku pūlī un telpu izvietojumā evakuācijas laikā un izvairīties no sadursmēm ar citiem
4.5. Apguvus drošas uzvedības pamatnoteikumus uz ūdens un atpazīst drošas situācijas baseinā un atklātā ūdenī	4.5. Atpazīst un izvērtē situācijas, kad jāsniedz palīdzība "slīkstošajam" (imitē baseinā) no krasta, kad nepieciešams izmantot glābšanas vestes	4.5. Demonstrē drošu rīcību ūdenī un pieņem lēmumu, kā rīkoties iespējamās bīstamās situācijās ūdenī (aizrīšanās ar ūdeni, upes un jūras zemūdens straumes, krampji kājās, aizpeldēšana par tālu no krasta, atrašanās aukstā ūdenī, laivas apgāšanās)
4.6. Izglītības iestādes organizētajās evakuācijas mācībās seko līdzi skolotāja norādījumiem par evakuācijas norisi, iegaumē un ievēro evakuācijas virzienu, galamērķi vai pulcēšanās vietu	4.6. Izpēta ārkārtas situāciju iespējamību skolas rīkotajos pasākumos un analizē drošu rīcību	4.6. Sadarbojoties modelē iespējamās bīstamās situācijas, kad nepieciešama evakuācija (no masu pasākumiem, tirdzniecības centriem, kinoteātriem), jāpieņem droši un atbildīgi lēmumi un atbilstoši jārīkojas
4.7. Pedagoģa vadībā apgūst prasmi apkopt sasitumus, brūces un vieglas traumas, atpazīst situācijas, kad nepieciešams lūgt palīdzību pieaugušajam veselības stāvokļa pasliktināšanās gadījumā, nosauc ārkārtas palīdzības izsaukuma numuru 112	4.7. Spēj novērtēt paaugstināta traumatisma riskus, sniegt pirmo palīdzību sev un nelaimē nokļuvušajiem cilvēkiem, lieto ārkārtas palīdzības izsaukuma numuru 112, kā arī citu institūciju, piemēram, krīzes centru un uzticības tālruni, numurus	4.7. Darbojas atbilstoši pirmās palīdzības rīcības secībai negadījuma vietā, pieņem pamatotu lēmumu par palīdzības dienestu izsaukšanu

Piezīmes.

- * Skola atbilstoši klimatiskajiem apstākļiem un izglītības iestādes materiāli tehniskajam nodrošinājumam piedāvā iespēju skolēniem apgūt 1.–9. klašu grupā pārvietošanās pamatkustības, vingrinoties vismaz divos pārvietošanās veidos (slēpošana, slidošana, skrituļošana, braukšana ar skrejriteni, ar pašriti, ar velosipēdu un skrituļdēli, nūjošana un peldēšana).
- ** Skola atbilstoši klimatiskajiem apstākļiem un izglītības iestādes materiāli tehniskajam nodrošinājumam piedāvā iespēju skolēniem apgūt 4.–9. klašu grupā vismaz sešas sporta spēles ar atvieglotiem vai mainītiem noteikumiem, piemēram, basketbola, volejbola, futbola, handbola, frisbija, florbola, *touch* (pieskāriena) regbija, *kinn-ball*, ūdenspolo un citu spēļu vingrinājumus, vismaz četras vienspēles ar atvieglotiem vai mainītiem noteikumiem, piemēram, badmintona, galda tenisa, diska golfa, mini kriketa, bočijas, gorodku, mini kērlinga, spīdmintona un citu vienspēļu vingrinājumus.

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Skolēna mācību snieguma vērtēšana apguves līmeņos

1. Skolēna sniegums atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam tiek vērtēts saskaņā ar šādiem kritērijiem:

1.1. demonstrēto zināšanu, izpratnes, pamatprasmju mācību jomā, caurviju prasmju un attieksmju apjoms un kvalitāte;

1.2. atbalsta nepieciešamība;

1.3. spēja lietot apgūto tipveida vai nepazīstamā situācijā.

2. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni "sācis apgūt", ja:

2.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka ir uzsākta plānotā sasniedzamā rezultāta apguve;

2.2. skolēns demonstrē sniegumu ar pedagoga atbalstu zināmā tipveida situācijā. Skolēnam nepieciešams atbalsts un regulāri pedagoga apstiprinājumi uzdevuma izpildei;

2.3. skolēnam jāturpina sistemātiski mācīties, lai sekmīgi apgūtu tālāko mācību saturu.

3. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni "turpina apgūt", ja:

3.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts daļēji un tas nav noturīgs;

3.2. skolēns demonstrē sniegumu pārsvarā patstāvīgi tipveida situācijā, atsevišķā gadījumā arī mazāk zināmā situācijā, ja nepieciešams, izmanto atbalsta materiālus. Dažkārt nepieciešams pamudinājums, lai sekotu uzdevuma izpildei;

3.3. skolēnam jāturpina nostiprināt noteiktas atsevišķas zināšanas, izpratni, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes.

4. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni "apguvis", ja:

4.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts pilnībā un tas ir noturīgs;

4.2. skolēns demonstrē sniegumu gan zināmā tipveida situācijā, gan nepazīstamā situācijā. Uzdevumu izpilda patstāvīgi;

4.3. skolēns ir sagatavots mācību satura turpmākai apguvei nākamajā klasē.

5. Skolēna sniegumu atbilstoši plānotajam sasniedzamajam rezultātam izsaka ar līmeni "apguvis padziļināti", ja:

5.1. skolēna sniegums (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) liecina, ka plānotais sasniedzamais rezultāts sasniegts padziļināti un tas ir noturīgs. Spēj pamatot atbilstošās stratēģijas izvēli;

5.2. skolēns demonstrē sniegumu zināmā tipveida situācijā, nepazīstamā un starpdisciplinārā situācijā;

5.3. skolēns ir sagatavots mācību satura turpmākai apguvei nākamajā klasē. Šis līmenis nenozīmē, ka skolēns ir pārsniedzis šajā klasē noteikto sasniedzamo rezultātu.

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
Iekšlietu ministrs *Jānis Reirs*

Skolēna mācību sasniegumu vērtēšana 10 ballu skalā

1. Mācību sasniegumu vērtējumu 10 ballu skalā veido šādi kritēriji:

- 1.1. iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte;
- 1.2. apgūtās pamatprasmes mācību jomā un caurviju prasmes;
- 1.3. attīstītie ieradumi un attieksmes, kas apliecina vērtības un tikumus;
- 1.4. mācību sasniegumu attīstības dinamika.

2. Skolēna mācību sasniegumus mācību priekšmetā izsaka 10 ballu skalā (10 – izcili, 9 – teicami, 8 – ļoti labi, 7 – labi, 6 – gandrīz labi, 5 – viduvēji, 4 – gandrīz viduvēji, 3 – vāji, 2 – ļoti vāji, 1 – ļoti, ļoti vāji). Nosakot vērtējumu 10 ballu skalā, kritēriji tiek izvērtēti kopumā.

3. Skolēns iegūst vērtējumu 9 un 10 balles, ja:

- 3.1. ir apguvis zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, caurviju prasmes un spēj mācību saturu patstāvīgi izmantot jaunu zināšanu veidošanai un kompleksu problēmu risināšanai mainīgajās reālās dzīves situācijās;
- 3.2. prot risināt atbilstošas problēmas, pamatot un loģiski argumentēt domu, saskaņot un izskaidrot likumsakarības;
- 3.3. spēj atsevišķas zināšanas un prasmes sintezēt vienotā ainā, samērojot ar realitāti;
- 3.4. spēj patstāvīgi izteikt savu viedokli, definēt vērtējuma kritērijus, paredzēt sekas;
- 3.5. prot cienīt un novērtēt atšķirīgu viedokli, veicina sadarbību mācību problēmu risināšanā.

4. Skolēns iegūst vērtējumu 6, 7 un 8 balles, ja:

- 4.1. spēj ar izpratni reproducēt mācību saturu (pilnā apjomā vai tuvu tam), saskata likumsakarības un problēmas, atšķir būtisko no mazsvarīgā;
- 4.2. prot izmantot zināšanas un prasmes, pēc parauga, analogijas vai pazīstamā situācijā veic tipveida un kombinētus mācību uzdevumus;
- 4.3. uzdoto veic apzinīgi, parāda spējas, kā arī attīstītas gribas īpašības;
- 4.4. mācību satura pamatjautājumos pauž personisko attieksmi vairāk konstatācijas nekā analīzes līmenī;
- 4.5. ir apguvis sadarbības un saziņas prasmi;
- 4.6. mācību sasniegumi attīstās veiksmīgi.

5. Skolēns iegūst vērtējumu 4 un 5 balles, ja:

- 5.1. ir iepazinis norādīto mācību saturu, prot atšķirt būtisko no mazsvarīgā, zina un var definēt jēdzienus, galvenos likumus un likumsakarības, risina lielāko daļu tipveida uzdevumu bez kļūdām;
- 5.2. mācību saturu izklāsta pietiekami skaidri un saprotami;

5.3. mācībās izmanto tradicionālas izziņas metodes, izpildot pedagoga norādījumus;

5.4. var izteikt personisko attieksmi, izmantojot iegaumēto mācību saturu;

5.5. maz attīstītas sadarbības un saziņas prasmes;

5.6. mācību sasniegumi attīstās.

6. Skolēns iegūst vērtējumu 1, 2 un 3 balles, ja:

6.1. pazīst un spēj vienīgi uztvert mācību saturu, bet nespēj iegaumēt un reproducēt pietiekamu apgūstamā satura apjomu (vismaz 50 %), veic primitīvus uzdevumus tikai pēc parauga labi pazīstamā situācijā, bez kļūdām veic tikai daļu uzdevumu;

6.2. mācību saturu izklāsta, bet citiem nesaprotami, reti atšķir būtisko no mazsvarīgā;

6.3. personīgo attieksmi spēj paust epizodiski vai arī nav sava viedokļa;

6.4. nav attīstīta sadarbības prasme;

6.5. mācību sasniegumu attīstība ir nepietiekama.

7. Skolēna mācību sasniegumu vērtējumu mācību priekšmetā 10 ballu skalā atbilstoši šiem noteikumiem, skolēnam plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem mācību jomā, kā arī mācību priekšmeta programmai konkrētā klasē detalizētāk nosaka mācību priekšmeta pedagogs.

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Pamatizglītības programmas paraugs

(izglītības programmas kodi 21011111, 11011111, 21011113, 21011114, 23011111, 23011113, 23011114)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Pamatizglītības programmas (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēna vispusīgu attīstību un vērtīborientāciju, lai skolēns gribētu un varētu turpināt vispārējo izglītību vai apgūt profesiju, iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu un atbildīgu personību. Uzdevumi ir īstenojami atbilstoši valsts pamatizglītības standartam.

II. Izglītības saturs

2. Pamatizglītības obligāto saturu un tā apguves plānotos rezultātus mācību jomās nosaka valsts pamatizglītības standarts.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

3. Skolēnus 1.–9. klasē uzņem atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

4. Pamatizglītības ieguvī var organizēt klātienē, neklātienē un tālmācības formā.

5. Pedagoģiskā procesa organizēšanai izglītības iestāde atkarībā no izglītības ieguves formas veido mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānu, ievērojot 1. vai 2. tabulā noteikto kopējo mācību stundu skaitu mācību priekšmetos.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹

1. tabula

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda ²	624 (18)	490 (14)	315 (9)
1.2.	svešvaloda 1, svešvaloda 2 ³	208 (6)	385 (11)	525 (15)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	104 (3)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		245 (7)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla	174 (5)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika	208 (6)	210 (6)	105 (3)
3.3.	literatūra		140 (4)	210 (6)
3.4.	teātra māksla		35 (1)	35 (1)
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	208 (6)	210 (6)	
4.2.	ķīmija			140 (4)
4.3.	fizika			140 (4)

4.4.	bioloģija			210 (6)
4.5.	ģeogrāfija			210 (6)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	416 (12)	560 (16)	525 (15)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas	173 (5)	140 (4)	140 (4)
6.2.	datorika		105 (3)	175 (5)
6.3.	inženierzinības			35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ⁴	278 (8)	315 (9)	315 (9)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² 4. klasē vienu latviešu valodas stundu nedēļā ieteicams veltīt literatūras apguvei.

³ Stundu sadalījumu starp pirmo un otro svešvalodu nosaka izglītības iestāde atbilstoši tās attīstības plānā noteiktajām prioritātēm. Otrās svešvalodas apguve tiek uzsākta 4. klasē.

⁴ Mācību priekšmetā *Sports un veselība* regulāri, katru nedēļu tiek plānotas trīs stundas visās klasēs, 1. klasē – divas stundas nedēļā.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹, organizējot pamatzglītības ieguvu neklātienēs vai tālmācības formā

2. tabula

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda ²	312 (9)	315 (9)	315 (9)
1.2.	svešvaloda 1, svešvaloda 2 ³	104 (3)	210 (6)	210 (6)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	35 (1)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		175 (5)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla ⁴	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika ⁴	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.3.	literatūra		105 (3)	105 (3)
3.4.	teātra māksla ⁴		35 (1)	35 (1)
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	104 (3)	105 (3)	
4.2.	ķīmija			70 (2)
4.3.	fizika			70 (2)
4.4.	bioloģija			105 (3)
4.5.	ģeogrāfija			105 (3)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	243 (7)	315 (9)	315 (9)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas ⁴	104 (3)	105 (3)	105 (3)
6.2.	datorika		105 (3)	105 (3)
6.3.	inženierzinības			35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ⁴	104 (3)	104 (3)	104 (3)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² 4. klasē vienu latviešu valodas stundu nedēļā ieteicams veltīt literatūras apguvei.

³ Stundu sadalījumu starp pirmo un otro svešvalodu nosaka izglītības iestāde atbilstoši tās attīstības plānā noteiktajām prioritātēm. Otrās svešvalodas apguve tiek uzsākta 4. klasē.

⁴ Mācību priekšmetos *Teātra māksla, Mūzika, Vizuālā māksla, Dizains un tehnoloģijas, Sports un veselība* skolēni var apgūt mācību satura teorētisko daļu.

6. Kopējais stundu skaits mācību priekšmetā noteikts trim gadiem, lai izglītības iestāde varētu elastīgi plānot mācību saturu un organizēt mācību procesu atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem, skolēnu vajadzībām un izglītības iestādes iespējām.

7. Izglītības iestāde ar vadītāja rīkojumu apstiprina mācību priekšmetu un stundu plānu ar kopējo mācību stundu skaitu mācību priekšmetā mēnesī, semestrī, mācību gadā un uz trim gadiem šādos posmos: 1.–3. klase, 4.–6. klase un 7.–9. klase.

8. Izglītības iestāde atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 10 % no kopējā stundu skaita trijos gados, mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts, izņemot valsts ģimnāziju, kura atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm 7.–9. klasē var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 25 % no kopējā stundu skaita trijos gados, mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts.

9. Izglītības iestāde var noteikt mācību priekšmetus, ko mācību gadā pilnībā vai daļēji īsteno kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, ievērojot valsts izglītības standarta nosacījumus.

10. Apgūstamo pirmo svešvalodu, kas ir viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, izglītības iestāde nosaka saskaņā ar tās nolikumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot vecāku izvēli un efektivitātes apsvērumus.

11. Valsts pamatzglītības standartā noteikto mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību un audzināšanas darba formas, variējot to īstenošanas ilgumu atbilstoši mērķim un skolēnu mācīšanās vajadzībām. Skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus sasniedz vienotā mācību un audzināšanas procesā, kas ietver gan darbu mācību stundās, gan ārpus kopējās mācību slodzes iekļautos pasākumos.

12. Izglītības programmā ārpus kopējās mācību stundu slodzes tiek iekļautas:

12.1. klases stundas, kas tiek plānotas atbilstoši mācību un audzināšanas darba vajadzībām, iekļaujot tajās, piemēram, veselības izglītības un ceļu satiksmes drošības jautājumus;

12.2. fakultatīvās nodarbības (tai skaitā *Koris, Kolektīvā muzicēšana, Kristīgā mācība 1.–3. klasei un Ticības mācība*), kas tiek organizētas skolēnu grupai, ievērojot brīvprātības principu (pamats – vecāku iesniegums);

12.3. stundas individuālajam darbam ar skolēniem;

12.4. pasākumi atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

13. Izglītības iestāde izstrādā skolēnam individuālo izglītības programmas apguves plānu, lai palīdzētu viņam iekļauties kopējā mācību procesā, plānojot individuālas mācību stundas vai nodrošinot cita veida atbalstu, nepārsniedzot Vispārējās izglītības likumā noteikto mācību stundu slodzi nedēļā, ja skolēns atgriezies vai ieradies no citas valsts vai ilgstoši slimojis, vai skolēnam ir citas mācīšanās vajadzības.

14. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

15. Mācību satura īstenošanai izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

V. Mācību vides raksturojums

16. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo, sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi, kas atbilst skolēnu vecumposma fiziskās un garīgās attīstības vajadzībām un universālā dizaina prasībām, piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekštelpās.

17. Izglītības iestāde, piedāvājot pamatzglītības programmas īstenošanu tālmācības formā un sasniedzot valsts pamatzglītības standartā plānotos sasniedzamos rezultātus, nodrošina atbilstošus cilvēkresursus un tehnisko nodrošinājumu, piemēram, videolekciju un individuālu tiešsaistes konsultāciju organizēšanai, saziņai izglītības iestādes elektroniskajā mācību vidē un tālmācībai paredzēto mācību materiālu izstrādei.

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

18. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi, vērtēšanas veidi, vērtējuma izteikšanas veids un valsts noteiktie pārbaudes darbi izglītības pakāpes beigās ir noteikti valsts pamatzglītības standartā.

19. Izglītības iestāde atbilstoši pamatzglītības standartā noteiktajiem vērtēšanas pamatprincipiem izstrādā skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, piemēram, nosakot vērtēšanas mērķi, tās vietu mācību procesā, pārbaudījumu apjomu un skaitu, vienai klasei vienā dienā neplānojot vairāk par vienu līdz diviem temata noslēguma pārbaudes darbiem, vērtējuma izteikšanas veidu, skolēna vecāku vai tā likumisko pārstāvju informēšanas kārtību, "nv" (nav vērtējuma) izmantošanas gadījumus.

20. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

21. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārcelšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

22. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības iestāžu darbību.

23. Ar izglītības programmas īstenošanu saistītās izmaksas sedz:

23.1. valsts dibinātajā izglītības iestādē – no valsts budžeta;

23.2. pašvaldības dibinātajā izglītības iestādē – no valsts un pašvaldības budžeta;

23.3. privātpersonas dibinātajā izglītības iestādē – no valsts, pašvaldības un privātā budžeta.

24. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātajam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam.

25. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagogu darba samaksu.

26. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagogu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot ne vairāk kā divu viena izglītības posma klašu skolēnus atsevišķa mācību priekšmeta apguvei gan visās, gan daļā mācību stundu.

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
Izglītības ministrs *Jānis Reirs*

Pamatizglītības mazākumtautību programmas paraugs

(izglītības programmas kodi 21011121, 11011121, 21011123, 21011124, 23011121, 23011123, 23011124)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Pamatizglītības mazākumtautību programmas (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēna vispusīgu attīstību un vērtīborientāciju, lai skolēns gribētu un valsts valodā varētu turpināt vispārējo izglītību vai apgūt profesiju, iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu un atbildīgu personību. Uzdevumi ir īstenojami atbilstoši valsts pamatzglītības standartam.

2. Īstenojot mazākumtautību izglītības programmu, tiek:

- 2.1. nodrošināta etniskās kultūras apguve;
- 2.2. veicināta valsts valodas un mācību satura integrēta apguve;
- 2.3. sekmēta skolēna integrācija Latvijas sabiedrībā.

II. Izglītības saturs

3. Pamatizglītības obligāto saturu, tā apguves plānotos rezultātus mācību jomās nosaka valsts pamatzglītības standarts.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

4. Skolēnus 1.–9. klasē uzņem atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

5. Pamatizglītības iegūvi var organizēt klātienēs, neklātienēs un tālmācības formā.

6. Pedagoģiskā procesa organizēšanai izglītības iestāde atkarībā no izglītības ieguves formas veido mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānu, ievērojot šā pielikuma 1. vai 2. tabulā noteikto kopējo mācību stundu skaitu mācību priekšmetos.

Mācību stundu skaits trīs gados mācību priekšmetā¹

1. tabula

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda un literatūra	520 (15)	525 (15)	525 (15)
1.2.	svešvalodas	174 (5)	245 (7)	315 (9)
1.3.	mazākumtautības valoda un literatūra	312 (9)	315 (9)	315 (9)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	104 (3)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		245 (7)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.3.	teātra māksla		70 (2)	

4.	Dabaszinātņu mācību joma		
4.1.	dabaszinības	208 (6)	210 (6)
4.2.	ķīmija		140 (4)
4.3.	fizika		140 (4)
4.4.	bioloģija		210 (6)
4.5.	ģeogrāfija		140 (4)
5.	Matemātikas mācību joma		
	matemātika	416 (12)	560 (16)
6.	Tehnoloģiju mācību joma		
6.1.	dizains un tehnoloģijas	173 (5)	140 (4)
6.2.	datorika		105 (3)
6.3.	inženierzinības		35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma		
	sports un veselība ²	278 (8)	315 (9)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² Mācību priekšmetā *Sports un veselība* regulāri, katru nedēļu tiek plānotas trīs stundas visās klasēs, 1. klasē – divas stundas nedēļā.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹, organizējot pamatizglītības ieguvu neklātienēs vai tālmācības formā

2. tabula

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda un literatūra	312 (9)	350 (10)	455 (13)
1.2.	svešvalodas	139 (4)	140 (4)	140 (4)
1.3.	mazākumtautības valoda un literatūra	104 (3)	210 (6)	210 (6)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	70 (2)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		105 (3)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla ²	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika ²	104 (3)	105 (3)	105 (3)
3.3.	teātra māksla ²		35 (1)	
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	104 (3)	105 (3)	
4.2.	ķīmija			105 (3)
4.3.	fizika			105 (3)
4.4.	bioloģija			105 (3)
4.5.	ģeogrāfija			140 (4)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	243 (7)	350 (10)	385 (11)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas ²	104 (3)	105 (3)	105 (3)
6.2.	datorika		105 (3)	105 (3)
6.3.	inženierzinības			35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ²	104 (3)	105 (3)	105 (3)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² Mācību priekšmetos *Teātra māksla, Mūzika, Vizuālā māksla, Dizains un tehnoloģijas, Sports un veselība* skolēni var apgūt mācību satura teorētisko daļu.

7. Izglītības iestāde pedagoģiskā procesa īstenošanai izvēlas vienu no šādām valodas lietojuma proporcijām mācību satura apguvei:

7.1. izglītības iestāde nosaka mācību priekšmetus, kas apgūstami latviešu valodā ne mazāk kā 80 % apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas, un mācību priekšmetus, kas apgūstami mazākumtautības valodā un bilingvāli;

7.2. izglītības iestāde nosaka mācību priekšmetus, kas 1.–6. klasē apgūstami latviešu valodā ne mazāk kā 50 % apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas, un mācību priekšmetus, kas apgūstami mazākumtautības valodā un bilingvāli, 7.–9. klasē latviešu valodā apgūstami ne mazāk kā 80 % apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas, un mācību priekšmetus, kas apgūstami mazākumtautības valodā un bilingvāli;

7.3. izstrādājot savu izglītības programmu un iekļaujot mācību priekšmetus, kas nav ietverti pamatzglītības programmas paraugā, izglītības iestāde nosaka mācību priekšmetus, kas 1.–6. klasē apgūstami latviešu valodā ne mazāk kā 50 % apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas, un mācību priekšmetus, kas apgūstami mazākumtautības valodā un bilingvāli, 7.–9. klasē latviešu valodā apgūstami ne mazāk kā 80 % apjomā no kopējās mācību stundu slodzes mācību gadā, ieskaitot svešvalodas, un mācību priekšmetus, kas apgūstami mazākumtautības valodā un bilingvāli.

8. Kopējais stundu skaits mācību priekšmetā noteikts trim gadiem, lai izglītības iestāde varētu elastīgi plānot mācību saturu un organizēt mācību procesu atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem, skolēnu vajadzībām un izglītības iestādes iespējām.

9. Izglītības iestāde atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 10 % no kopējā stundu skaita trijos gados mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts, izņemot valsts ģimnāziju, kura atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm 7.–9. klasē var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 25 % no kopējā stundu skaita trijos gados, mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts.

10. Izglītības iestāde ar vadītāja rīkojumu apstiprina mācību priekšmetu un stundu plānu ar kopējo mācību stundu skaitu katrā mācību priekšmetā mēnesī, semestrī, mācību gadā un uz trim gadiem šādos posmos: 1.–3. klase, 4.–6. klase un 7.–9. klase.

11. Izglītības iestāde var noteikt mācību priekšmetus, ko mācību gadā pilnībā vai daļēji īsteno kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, ievērojot valsts izglītības standarta nosacījumus.

12. Pirmo apgūstamo svešvalodu, kas ir viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, izglītības iestāde nosaka saskaņā ar tās nolikumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot vecāku izvēli un efektivitātes apsvērumus.

13. Valsts pamatzglītības standartā noteikto mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību un audzināšanas darba formas, variējot to īstenošanas ilgumu atbilstoši mērķim un skolēnu mācīšanās vajadzībām. Skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus sasniedz vienotā mācību un audzināšanas procesā, kas ietver gan darbu mācību stundās, gan ārpus kopējās mācību slodzes iekļautos pasākumos.

14. Izglītības programmā ārpus kopējās mācību stundu slodzes iekļauj:

14.1. klases stundas, kuras tiek plānotas atbilstoši mācību un audzināšanas darba vajadzībām, iekļaujot tajās, piemēram, veselības izglītības un ceļu satiksmes drošības jautājumus;

14.2. fakultatīvās nodarbības (tai skaitā *Koris, Kolektīvā muzicēšana, Kristīgā mācība 1.–3. klasei* un *Ticības mācība*), kas tiek organizētas skolēnu grupai, ievērojot brīvprātības principu (pamats – vecāku iesniegums);

14.3. stundas individuālajam darbam ar skolēniem;

14.4. pasākumus atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

15. Izglītības iestāde izstrādā skolēnam individuālu izglītības programmas apguves plānu, lai palīdzētu viņam iekļauties kopējā mācību procesā, plānojot individuālas mācību stundas vai nodrošinot cita veida atbalstu, nepārsniedzot Vispārējās izglītības likumā noteikto mācību stundu slodzi nedēļā, ja skolēns atgriezies vai ieradies no citas valsts vai ilgstoši slimojis, vai skolēnam ir citas mācīšanās vajadzības.

16. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

17. Mācību satura īstenošanai izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

V. Mācību vides raksturojums

18. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo un sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi atbilstoši skolēnu vecumposma vajadzībām un attīstības īpatnībām un universālā dizaina prasībām, piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekšelpās.

19. Izglītības iestāde, piedāvājot pamatizglītības programmas īstenošanu tālmācības formā un sasniedzot valsts pamatizglītības standartā plānotos sasniedzamos rezultātus, nodrošina atbilstošus cilvēkresursus un tehnisko nodrošinājumu, piemēram, videolekciju un individuālu tiešsaistes konsultāciju organizēšanai, saziņai izglītības iestādes elektroniskajā mācību vidē un tālmācībai paredzēto mācību materiālu izstrādei.

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

20. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi, vērtēšanas veidi, vērtējuma izteikšanas veids un valsts noteiktie pārbaudes darbi izglītības pakāpes beigās ir noteikti valsts pamatizglītības standartā.

21. Izglītības iestāde atbilstoši pamatizglītības standartā noteiktajiem vērtēšanas pamatprincipiem izstrādā skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, piemēram, nosakot vērtēšanas mērķi, tās vietu mācību procesā, pārbaudījumu apjomu un skaitu, vienai klasei vienā dienā neplānojot vairāk par vienu līdz diviem temata noslēguma pārbaudes darbiem, vērtējuma izteikšanas veidu, skolēna vecāku vai tā likumisko pārstāvju informēšanas kārtību, "nv" (nav vērtējuma) izmantošanas gadījumus.

22. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

23. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārcelšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

24. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības iestāžu darbību.

25. Ar izglītības programmas īstenošanu saistītās izmaksas sedz:

25.1. valsts dibinātajā izglītības iestādē – no valsts budžeta;

25.2. pašvaldības dibinātajā izglītības iestādē – no valsts un pašvaldības budžeta;

25.3. privātpersonas dibinātajā izglītības iestādē – no valsts, pašvaldības un privātā budžeta.

26. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam.

27. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagoģu darba samaksu.

28. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagoģu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot ne vairāk kā divu viena izglītības posma klašu skolēnus atsevišķa mācību priekšmeta apguvei gan visās, gan daļā mācību stundu.

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Pamatizglītības sociālās korekcijas izglītības programmas paraugs

(izglītības programmas kodi 23011911, 11011911, 21011911)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Pamatizglītības sociālās korekcijas izglītības programmas (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēna vispusīgu attīstību un sagatavošanu izglītības turpināšanai, darbam un dzīvei sabiedrībā, dodot iespēju apgūt sociālajā pieredzē vispārpieņemtas uzvedības normas un saskarsmes kultūru. Izglītības programmas uzdevumi ir īstenojami atbilstoši valsts pamatizglītības standartam.

2. Izglītības programma ir pamatizglītības programmas īpašais veids, kuru īsteno sociālās korekcijas izglītības iestādē.

II. Izglītības saturs

3. Pamatizglītības obligāto saturu, tā apguves plānotos rezultātus mācību jomās nosaka valsts pamatizglītības standarts.

4. Sociālās korekcijas darba saturs noteikts izglītības programmas īstenošanas plānā.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

5. Sociālās korekcijas izglītības iestādē skolēni tiek ievietoti tikai ar tiesas (tiesneša) nolēmumu.

6. Skolēnus 1.–9. klasē uzņem atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā bērni ievieto sociālās korekcijas izglītības iestādē.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

7. Pedagoģiskā procesa īstenošanai izglītības iestāde veido mācību priekšmetu un stundu plānu, ievērojot šā pielikuma 1. tabulā noteikto mācību stundu skaitu mācību priekšmetos.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹

1. tabula

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda ²	624 (18)	490 (14)	315 (9)
1.2.	svešvaloda 1, svešvaloda 2 ³	208 (6)	385 (11)	525 (15)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	104 (3)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		245 (7)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla	174 (5)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika	208 (6)	210 (6)	105 (3)
3.3.	literatūra		140 (4)	210 (6)
3.4.	teātra māksla		35 (1)	35 (1)
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	208 (6)	210 (6)	

4.2.	ķīmija			140 (4)
4.3.	fizika			140 (4)
4.4.	bioloģija			210 (6)
4.5.	ģeogrāfija			210 (6)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	416 (12)	560 (16)	525 (15)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas	173 (5)	140 (4)	140 (4)
6.2.	datorika		105 (3)	175 (5)
6.3.	inženierzinības			35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ⁴	278 (8)	315 (9)	315 (9)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² 4. klasē vienu latviešu valodas stundu nedēļā ieteicams veltīt literatūras apguvei.

³ Stundu sadalījumu starp pirmo un otro svešvalodu nosaka izglītības iestāde atbilstoši tās attīstības plānā noteiktajām prioritātēm. Otrās svešvalodas apguve tiek uzsākta 4. klasē.

⁴ Mācību priekšmetā *Sports un veselība*⁴ regulāri, katru nedēļu tiek plānotas trīs stundas visās klasēs, 1. klasē – divas stundas nedēļā.

8. Kopējais stundu skaits mācību priekšmetā noteikts trim gadiem, lai izglītības iestāde varētu elastīgi plānot mācību saturu un organizēt mācību procesu atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem, skolēnu vajadzībām un izglītības iestādes iespējām.

9. Izglītības iestāde atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 10 % no kopējā stundu skaita trijos gados mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts.

10. Izglītības iestāde ar vadītāja rīkojumu apstiprina mācību priekšmetu un stundu plānu ar kopējo mācību stundu skaitu katrā mācību priekšmetā mēnesī, semestrī, mācību gadā un uz trim gadiem šādos posmos: 1.–3. klase, 4.–6. klase un 7.–9. klase.

11. Pirmo apgūstamo svešvalodu, kas ir viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, izglītības iestāde nosaka saskaņā ar tās nolikumā definētajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot vecāku izvēli un efektivitātes apsvērumus.

12. Ja sociālās korekcijas izglītības iestādē mācās skolēns, kuram ir pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums ar ieteikumu apgūt speciālo izglītības programmu, tad šim skolēnam mācību satura apguvē tiek nodrošināts ārējos normatīvajos aktos noteiktais nodrošinājums un atbalsta pasākumi atbilstoši viņa speciālajām vajadzībām.

13. Lai palīdzētu skolēnam ar speciālajām vajadzībām vai skolēnam, kurš ilgstoši nav apmeklējis izglītības iestādi, iekļauties kopējā mācību procesā, izglītības iestāde izstrādā skolēnam individuālu izglītības programmas apguves plānu, ja nepieciešams, nodrošinot individuālas mācību stundas vai cita veida atbalstu.

14. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

15. Mācību satura īstenošanai un sociālās korekcijas nodarbībām izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

16. Skolēna sociālā korekcija notiek nepārtraukti visu uzturēšanās laiku sociālās korekcijas izglītības iestādē grupā un individuāli. Sociālās korekcijas grupu un individuālās nodarbības, pārunas ar izglītības iestādes pedagogiem un speciālistiem nodrošina skolēna sociālo korekciju un sekmē reintegrāciju.

17. Sociālās korekcijas darbu individuāli katram skolēnam plāno saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas nosaka sociālās korekcijas izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus:

17.1. skolēna uzņemšana sociālās korekcijas izglītības iestādē, iepazīstināšana ar izglītības programmu, sociālās korekcijas izglītības iestādes darbu, iekšējās kārtības un drošības noteikumiem;

17.2. adaptācija (līdz sešām kalendāra nedēļām) – skolēna personības izpēte, individuālā sociālās korekcijas plāna izstrāde, skolēna pastiprināta novērošana, tikšanās un nodarbības ar sociālo pedagogu un psihologu;

17.3. sociālā korekcija (grupā un individuāli);

17.3.1. darba prasmju, informācijas tehnoloģiju apguve un karjeras izglītība;

17.3.2. vērtībizglītība un sagatavošana dzīvei sabiedrībā;

17.3.3. individuālās/grupu nodarbības;

17.4. reintegrācijas veicināšana – sociālās korekcijas izglītības iestādes darbinieka vadībā skolēns izzina savas iespējas saņemt atbalstu dzīvesvietā pēc sociālās korekcijas izglītības iestādes atstāšanas. Skolēna reintegrācijas veicināšana tiek īstenota, balstoties uz trīspusējo vienošanos starp skolēna dzīvesvietas pašvaldības pārstāvi, vecākiem vai personām, kas realizē aizgādību, un sociālās korekcijas izglītības iestādes deleģētu darbinieku.

18. Katram skolēnam iekārto individuālo sociālās korekcijas lietu un izstrādā individuālo sociālās korekcijas plānu. Pēc katra mācību semestra izvērtē skolēna izaugsmes dinamiku un veic nepieciešamās izmaiņas individuālajā sociālās korekcijas plānā.

19. Sociālās korekcijas grupu darba organizācijas pamatforma ir sociālās korekcijas nodarbība, kas tiek reglamentēta sociālās korekcijas nodarbību sarakstā. Sociālās korekcijas nodarbības sociālās korekcijas izglītības iestādē notiek visa kalendāra gada laikā un minēto nodarbību sarakstus apstiprina atsevišķi mācību laikam un brīvlaikam.

20. Sociālās korekcijas nodarbību tēmas un to apguves ilgumu paredz sociālās korekcijas nodarbību plānā. Minētās nodarbības atbilstoša speciālista vadībā organizē, izmantojot tam nepieciešamo materiālo bāzi.

21. Sociālās korekcijas nodarbību tēmas izvēlas atbilstoši skolēnu interesēm un vajadzībām, ievērojot tematiskajā jomu sadalījumā noteikto nodarbību sadalījumu. Minētajās nodarbībās skolēnus var dalīt grupās, ievērojot viņu intereses un dzimumu, kā arī var apvienot vairāku klašu skolēnus.

22. Sociālās korekcijas nodarbību plāns sociālās korekcijas procesa organizācijai izglītības iestādē mācību gada laikā noteikts šā pielikuma 2. tabulā.

2. tabula

Nodarbība/klaše	Nodarbību skaits nedēļā pa klasēm								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Darba prasmju, informācijas tehnoloģiju apguve un karjeras izglītība	2–6	2–6	2–6	2–6	4–8	4–8	4–8	4–8	4–8
Vērtībizglītība un sagatavošana dzīvei sabiedrībā	2–6	2–6	2–6	2–6	2–6	2–6	2–6	2–6	2–6
Individuālās/grupu nodarbības	0–6	0–6	0–6	0–6	0–8	0–8	0–8	0–8	0–8
Maksimālā nodarbību stundu slodze nedēļā	12	12	12	12	14	14	14	14	14

23. Sociālās korekcijas nodarbību plāns sociālās korekcijas procesa organizācijai sociālās korekcijas izglītības iestādē brīvlaikā noteikts šā pielikuma 3. tabulā.

3. tabula

Klaše	Nodarbību skaits nedēļā pa klasēm								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās/grupu nodarbības	6	6	6	6	8	8	8	8	8

24. Papildnosacījumi un paskaidrojumi sociālās korekcijas nodarbību saraksta izveidei:

24.1. nodarbības darba prasmju, informācijas tehnoloģiju apguvei un karjeras izglītībai paredzētas motivēšanai darbam vai mācībām, dažādu arodu iemaņu apgūšanai, piemēram, šūšana, kulinārija, kokapstrāde, dārzkopība, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, karjeras izglītība, tajā skaitā iepazīšanās ar iestādēm, organizācijām, uzņēmumiem;

24.2. nodarbības vērtībizglītībā un sagatavošanā dzīvei sabiedrībā paredzētas skolēna vērtību sistēmas veidošanai, viņa sagatavošanai dzīvei sabiedrībā pēc izglītības iestādes atstāšanas un motivēšanai ievērot veselīgu dzīvesveidu;

24.3. individuālās/grupu nodarbības izglītības iestāde organizē pēc izglītības iestādes psihologa, medicīnas darbinieka vai pedagoģisko darbinieku ieteikuma un atbilstoši skolēnu interesēm un vajadzībām. Nodarbības var paredzēt arī skolēniem, kuri pirms tam ilgstoši nav apmeklējuši izglītības iestādi un nepietiekamā līmenī apguvuši

izglītības programmu, tādējādi ir nepieciešamas papildu konsultācijas mācību vielas apguvei.

V. Mācību vides raksturojums

25. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo un sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi atbilstoši skolēnu vecumposmam un attīstības īpatnībām un universālā dizaina prasībām, piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekštelpās.

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

26. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi, vērtēšanas veidi, vērtējuma izteikšanas veids un valsts noteiktie pārbaudes darbi izglītības pakāpes beigās ir noteikti valsts pamatzglītības standartā.

27. Izglītības iestāde atbilstoši pamatzglītības standartā noteiktajiem vērtēšanas pamatprincipiem izstrādā skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, piemēram, nosakot vērtēšanas mērķi, tās vietu mācību procesā, pārbaudījumu apjomu un skaitu, vienai klasei vienā dienā neplānojot vairāk par vienu līdz diviem temata noslēguma pārbaudes darbiem, vērtējuma izteikšanas veidu, skolēna vecāku vai viņa likumisko pārstāvju informēšanas kārtību, "nv" (nav vērtējuma) izmantošanas gadījumus.

28. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

29. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārcelšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

30. Par izglītības programmas apguvi skolēns saņem apliecību par vispārējo pamatzglītību un sekmju izrakstu atbilstoši Vispārējās izglītības likumam un normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izsniedzami valsts atzīti vispārējās izglītības dokumenti.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

31. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības iestāžu darbību.

32. Izdevumus, kas saistīti ar izglītības programmas īstenošanu sociālās korekcijas izglītības iestādē, piešķir no valsts budžeta saskaņā ar gadskārtējo valsts budžeta likumu.

33. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātajam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam un sociālās korekcijas nodarbību plānam.

34. Sociālās korekcijas nodarbības apmaksā saskaņā ar sociālās korekcijas nodarbību plānu.

35. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagoģu darba samaksu.

36. Maksimālais skolēnu skaits sociālās korekcijas izglītības iestādes vienā klasē – 10 skolēni, minimālais skolēnu skaits vienā klasē – 6 skolēni. Ja skolēnu skaits klasē ir mazāks, klases apvieno.

37. Ieteicamās sociālās korekcijas izglītības iestādes pedagoģu amatu vienības un to skaits norādīts šā pielikuma 4. tabulā, un tas atbilst sociālās korekcijas izglītības iestādes finansiālajām iespējām.

4. tabula

Amats	Skolēnu skaits	
	līdz 24	25 un vairāk
1. Direktors	1	
2. Direktora vietnieks izglītības jomā	0,5	1
3. Izglītības psihologs	0,5	1
4. Sporta organizators		0,5
5. Bibliotekārs	0,2	0,25
6. Sociālais pedagoģs	Izzina skolēna problēmu loku. Izvirza mērķus un uzdevumus problēmu mazināšanai vai novēršanai. Izstrādā individuālo skolēna sociālās korekcijas plānu un uzdevumus/darāmos	

	<p>darbus saistībā ar to.</p> <p>Izvērtē un dokumentē sociālās korekcijas darba norisi.</p> <p>Reizi mēnesī 30–40 minūtes tiekas individuālā sarunā ar katru skolēnu</p>
7. Internāta skolotājs	<p>Skolēnu skaits internāta grupā no 6 līdz 10.</p> <p>Noteikta stundu samaksa atbilstoši darba laika grafikam, nodrošinot sabalansētu skolēnu mācību un sociālās korekcijas procesa organizāciju, darba un atpūtas režīmu.</p> <p>Atbild par skolēna ikdienas dzīves organizēšanu – pašapkalpošanās, dežūras, nodarbību apmeklēšana, mājas darbu izpilde</p>
8. Speciālais pedagogs	Ja iestādē ir ievietots bērns ar speciālām vajadzībām

Izglītības un zinātnes ministra pienākumu izpildītājs,
labklājības ministrs *Jānis Reirs*

Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar redzes traucējumiem, dzirdes traucējumiem, fiziskās attīstības traucējumiem, somatiskām saslimšanām, valodas traucējumiem, mācīšanās traucējumiem, garīgās veselības traucējumiem paraugs

(izglītības programmas kodi 21015111, 21015211, 21015311, 21015411, 21015511, 21015611, 21015711)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar redzes traucējumiem, dzirdes traucējumiem, fiziskās attīstības traucējumiem, somatiskām saslimšanām, valodas traucējumiem, mācīšanās traucējumiem, garīgās veselības traucējumiem (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēna vispusīgu attīstību un vērtīborientāciju, lai skolēns gribētu un varētu turpināt vispārējo izglītību vai apgūt profesiju, iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu un atbildīgu personību.

2. Izglītības programmas uzdevums ir nodrošināt nepieciešamos atbalsta pasākumus un palīdzību mācību satura apgūvē skolēniem ar speciālajām vajadzībām.

II. Izglītības saturs

3. Pamatizglītības obligāto saturu un tā apguves plānotos rezultātus mācību jomās nosaka valsts pamatizglītības standarts.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

4. Skolēnus 1.–9. klasē uzņem atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

5. Skolēnus speciālās izglītības programmās uzņem ar valsts vai pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

6. Pedagoģiskā procesa organizēšanai izglītības iestāde atkarībā no izglītības programmas īstenošanas valodas veido mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānu, ievērojot šā pielikuma 1. tabulā norādīto kopējo mācību stundu skaitu mācību priekšmetos.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹

1. tabula

Nr. p. k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda ²	624 (18)	490 (14)	315 (9)
1.2.	svešvaloda 1, svešvaloda 2 ³	208 (6)	385 (11)	525 (15)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	104 (3)		105 (3)
2.2.	sociālās zinības un vēsture		245 (7)	
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla	174 (5)	105 (3)	105 (3)
3.2.	mūzika	208 (6)	210 (6)	105 (3)
3.3.	literatūra		140 (4)	210 (6)
3.4.	teātra māksla		35 (1)	35 (1)
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	208 (6)	210 (6)	
4.2.	ķīmija			140 (4)
4.3.	fizika			140 (4)
4.4.	bioloģija			210 (6)
4.5.	ģeogrāfija			210 (6)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	416 (12)	560 (16)	525 (15)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas	173 (5)	140 (4)	140 (4)
6.2.	datorika		105 (3)	175 (5)
6.3.	inženierzinības			35 (1)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ⁴	278 (8)	315 (9)	315 (9)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² 4. klasē vienu latviešu valodas stundu nedēļā ieteicams veltīt literatūras apguvei.

³ Stundu sadalījumu starp pirmo un otro svešvalodu nosaka izglītības iestāde atbilstoši tās attīstības plānā noteiktajām prioritātēm. Otrās svešvalodas apguve tiek uzsākta 4. klasē.

⁴ Mācību priekšmetā *Sports un veselība* visās klasēs tiek plānotas trīs stundas nedēļā, 1. klasē – divas stundas nedēļā.

7. Kopējais stundu skaits mācību priekšmetā noteikts trim gadiem, lai izglītības iestāde varētu elastīgi plānot mācību saturu un organizēt mācību procesu atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem, skolēnu vajadzībām un izglītības iestādes iespējām.

8. Izglītības iestāde atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 10 % no kopējā stundu skaita trijos gados mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts.

9. Izglītības iestāde ar vadītāja rīkojumu apstiprina mācību priekšmetu sarakstu un kopējo mācību stundu skaitu katrā mācību priekšmetā mēnesī, semestrī, mācību gadā un uz trim gadiem šādos posmos: 1.–3. klase, 4.–6. klase un 7.–9. klase.

10. Izglītības programma katrai speciālo vajadzību grupai tiek īstenota atbilstoši Vispārējās izglītības likumā noteiktajam ilgumam.

11. Izglītības iestāde var noteikt mācību priekšmetus, ko mācību gadā pilnībā vai daļēji īsteno kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, ievērojot valsts izglītības standarta nosacījumus.

12. Apgūstamo pirmo svešvalodu, kas ir viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, izglītības iestāde nosaka saskaņā ar tās nolikumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot vecāku izvēli un efektivitātes apsvērumus.

13. Vispārējās izglītības iestāde, iekļaujot skolēnu ar speciālajām vajadzībām, izstrādā individuālo izglītības programmas apguves plānu, lai sekmētu skolēna iekļaušanos kopējā mācību procesā.

14. Vispārējās izglītības iestāde, iekļaujot skolēnu ar redzes traucējumiem, nodrošina lasīt un rakstīt prasmes apguvi (tai skaitā Braila rakstā) un, iekļaujot skolēnu ar dzirdes traucējumiem, nodrošina komunikācijas prasmju attīstību (tai skaitā latviešu zīmju valodā).

15. Valsts pamatzglītības standartā noteikto mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību un audzināšanas darba formas, variējot to īstenošanas ilgumu atbilstoši mērķim un skolēnu mācīšanās vajadzībām. Plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus sasniedz vienotā mācību un audzināšanas procesā, kas ietver gan darbu mācību stundās, gan pasākumus ārpus kopējās mācību slodzes.

16. Izglītības programmā ārpus kopējās mācību stundu slodzes iekļauj:

16.1. klases stundas, kas tiek plānotas atbilstoši mācību un audzināšanas darba vajadzībām, iekļaujot tajās, piemēram, veselības izglītības un ceļu satiksmes drošības jautājumus;

16.2. fakultatīvās nodarbības (tai skaitā *Koris*, *Kolektīvā muzicēšana*, *Kristīgā mācība 1.–3. klasei* un *Ticības mācība*), kas tiek organizētas skolēnu grupai, ievērojot skolēnu speciālās vajadzības, intereses un brīvprātības principu (pamats – vecāku vai likumisko pārstāvju iesniegums);

16.3. stundas individuālajam darbam atbilstoši katra skolēna speciālajām vajadzībām un attīstības dinamikai;

16.4. pasākumus atbilstoši normatīvajiem aktiem par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

17. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

18. Nodarbības ārpus kopējās mācību stundu slodzes plāno atbilstoši katra skolēna speciālajām vajadzībām tā, lai tās sniegtu atbalstu mācību procesam, kas notiek mācību stundu ietvaros, līdzsvarojot mācību formu dažādību, kuru izvēli nosaka plānotais skolēnam sasniedzamais rezultāts.

19. Mācību satura īstenošanai izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto normatīvajos aktos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

20. Speciālās izglītības iestāde vai vispārējās izglītības iestāde, kurā ir speciālās klases, nodrošina individuālās un grupu atbalsta nodarbības atbilstoši skolēna speciālajām vajadzībām, ievērojot šā pielikuma 2.–8. tabulā norādīto nodarbību skaitu.

Nodarbību skaits skolēniem ar redzes traucējumiem

2. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	6	5	5	5	6	6	5	4	4
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības orientēšanās, mobilitātes un redzes attīstīšanā	6	5	5	5	4	4	4	3	3
Kopā	12	10	10	10	10	10	9	7	7

Nodarbību skaits skolēniem ar dzirdes traucējumiem

3. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības dzirdes attīstīšanai un izrunas veidošanai	18	18	18	18	8	6	6	6	6
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	4	5	5	3	3	3	3	3	3
Kopā	22	23	23	21	11	9	9	9	9

Nodarbību skaits skolēniem ar fiziskās attīstības traucējumiem

4. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	12	12	14	14	15	15	15	14	14

Nodarbību skaits skolēniem ar somatiskām saslimšanām

5. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	5	5	5	5	4	4	3	3	4

Nodarbību skaits skolēniem ar valodas traucējumiem

6. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	12	12	12	12	10	8	8	8	8

Nodarbību skaits skolēniem ar mācīšanās traucējumiem

7. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	8	8	8	8	5	5	3	3	2

Nodarbību skaits skolēniem ar garīgās veselības traucējumiem

8. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	5	6	6	6	6	6	2	2	2

21. Individuālās un grupu atbalsta nodarbības vispārīglītojošajās klasēs iekļautajiem skolēniem ar speciālajām vajadzībām nodrošina izglītības iestādes finansējuma ietvaros.

22. Individuālajās un grupu atbalsta nodarbībās var apvienot vairāku klašu skolēnus.

V. Mācību vides raksturojums

23. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo un sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi atbilstoši skolēnu vecumposma vajadzībām un attīstības īpatnībām un universālā dizaina prasībām (piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekštelpās).

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

24. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas pamatprincipi, vērtēšanas veidi, vērtējuma izteikšanas veids un valsts noteiktie pārbaudes darbi izglītības pakāpes beigās ir noteikti valsts pamatizglītības standartā.

25. Izglītības iestāde atbilstoši pamatizglītības standartā noteiktajiem vērtēšanas pamatprincipiem izstrādā skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, kurā nosaka:

25.1. kā tiek iegūts skolēna vērtējums mācību gada noslēgumā dažādos mācību priekšmetos;

25.2. kādā veidā izglītības iestādē tiek izteikti formatīvie vērtējumi;

25.3. kādā veidā tiek izvērtēta un dokumentēta skolēnu izaugsme un ieradumi;

25.4. kā pedagogi izglītības iestādē saskaņo summatīvās vērtēšanas un diagnosticējošās vērtēšanas darbu plānojumu katrai klasei vai skolēnu grupai, vienā dienā plānojot ne vairāk kā divus summatīvās vērtēšanas darbus;

25.5. kā par skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību izglītības iestāde informē skolēnus un skolēnu vecākus vai likumiskos pārstāvjus;

25.6. kā skolēni var iegūt iepriekš neiegūtos summatīvos vērtējumus;

25.7. kā skolēni var uzlabot sniegumu mācību gada noslēgumā;

25.8. citus izglītības iestādei būtiskus skolēnu snieguma vērtēšanas jautājumus.

26. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

27. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā vai nu semestra un mācību gada noslēgumā, vai mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārcelšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

28. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības iestāžu darbību.

29. Ar izglītības programmas īstenošanu saistītās izmaksas sedz:

29.1. valsts dibinātā izglītības iestādē – no valsts budžeta;

29.2. pašvaldības dibinātā izglītības iestādē – no valsts un pašvaldības budžeta;

29.3. privātpersonas dibinātā izglītības iestādē – no valsts, pašvaldības un privātā budžeta.

30. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātajam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam un individuālo un grupu atbalsta nodarbību skaitam.

31. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagoģu darba samaksu.

32. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagoģu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot ne vairāk kā divu viena izglītības posma klašu skolēnus atsevišķa mācību priekšmeta apguvei gan visās, gan daļā mācību stundu.

Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem paraugs

(izglītības programmas kods 21015811)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēna vispusīgu attīstību un vērtīborientāciju, lai skolēns savu spēju robežās varētu turpināt izglītību vai apgūt profesiju, iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu un atbildīgu personību.

2. Izglītības programmas uzdevums ir nodrošināt nepieciešamos atbalsta pasākumus un palīdzību mācību satura apguvē skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem atbilstoši skolēnu veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim.

II. Izglītības saturs

3. Speciālās pamatizglītības obligāto saturu un tā apguves plānotos rezultātus mācību jomās nosaka valsts pamatizglītības standarts, ievērojot skolēnu veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni.

4. Izglītības programmas saturu veido mācību priekšmetu programmas un nepieciešamo individuālo un grupu atbalsta nodarbību plāns.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

5. Skolēnus 1.–9. klasē uzņem atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārcelšanai uz nākamo klasi.

6. Skolēnus izglītības programmā uzņem ar valsts vai pašvaldības pedagogiski medicīniskās komisijas atzinumu.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

7. Izglītības iestāde izglītības programmā noteiktās prasības īsteno atbilstoši skolēna veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim.

8. Izglītības programmas īstenošana skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem paredzēta deviņiem gadiem.

9. Vispārējās izglītības klasē iekļautajiem skolēniem izstrādā individuālu izglītības programmas apguves plānu, lai tos iekļautu kopējā mācību procesā.

10. Pedagoģiskā procesa organizēšanai izglītības iestāde atkarībā no izglītības programmas īstenošanas valodas veido mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānu, ievērojot šā pielikuma 1. tabulā norādīto kopējo mācību stundu skaitu mācību priekšmetos.

Mācību stundu skaits trijos gados mācību priekšmetā¹

1. tabula

Nr. p. k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda	624 (18)	490 (14)	315 (9)
1.2.	svešvaloda	174 (5)	210 (6)	210 (6)
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības	104 (3)	105 (3)	105 (3)
2.2.	Latvijas un pasaules vēsture			210 (6)
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla	208 (6)	210 (6)	210 (6)
3.2.	mūzika	138 (4)	105 (3)	105 (3)
3.3.	literatūra		175 (5)	210 (6)
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības	208 (6)	210 (6)	210 (6)
4.2.	ģeogrāfija			210 (6)
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika	451 (13)	455 (13)	490 (14)
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas	208 (6)	560 (16)	805 (23)
6.2.	datorika		105 (3)	105 (3)
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ²	278 (8)	315 (9)	315 (9)

Piezīmes.

¹ Iekavās norādīts ieteicamais mācību stundu skaits nedēļā trijos gados.

² Mācību priekšmetā *Sports un veselība* regulāri, katru nedēļu tiek plānotas trīs stundas visās klasēs, 1. klasē – divas stundas nedēļā.

11. Kopējais stundu skaits mācību priekšmetā noteikts trim gadiem, lai izglītības iestāde varētu elastīgi plānot mācību saturu un organizēt mācību procesu atbilstoši sasniedzamajiem rezultātiem, skolēnu vajadzībām un izglītības

iestādes iespējām.

12. Izglītības iestāde atbilstoši attīstības plānā izvirzītajām prioritātēm var samazināt vai palielināt mācību stundu skaitu mācību priekšmetā, nepārsniedzot 10 % no kopējā stundu skaita trijos gados mācību priekšmetā, kurā stundu skaits tiek mainīts.

13. Izglītības iestāde ar vadītāja rīkojumu apstiprina mācību priekšmetu sarakstu un kopējo mācību stundu skaitu katrā mācību priekšmetā mēnesī, semestrī, mācību gadā un uz trim gadiem šādos posmos: 1.–3. klase, 4.–6. klase un 7.–9. klase.

14. Mācību priekšmetu *Dabaszinības* un *Dizains un tehnoloģijas* saturā integrēti iekļauj mācību priekšmetu *Fizika*, *Ķīmija* un *Bioloģija* atsevišķus tematus ar atvieglotu mācību saturu.

15. Apgūstamo svešvalodu, kas ir viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, izglītības iestāde nosaka saskaņā ar tās nolikumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot vecāku izvēli un efektivitātes apsvērumus.

16. Valsts pamatzglītības standartā noteikto mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību un audzināšanas darba formas, variējot to īstenošanas ilgumu atbilstoši mērķim un skolēnu speciālajām vajadzībām. Plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus sasniedz vienotā mācību un audzināšanas procesā, kas ietver gan darbu mācību stundās, gan pasākumus ārpus kopējās mācību slodzes.

17. Izglītības programmā ārpus kopējās mācību stundu slodzes iekļauj:

17.1. klases stundas, kas tiek plānotas atbilstoši mācību un audzināšanas vajadzībām, iekļaujot tajās, piemēram, veselības izglītības un ceļu satiksmes drošības jautājumus;

17.2. fakultatīvās nodarbības (tai skaitā *Koris*, *Kolektīvā muzicēšana*, *Kristīgā mācība 1.–3. klasei* un *Ticības mācība*), kas tiek organizētas skolēnu grupai, ievērojot skolēnu speciālās vajadzības, intereses un brīvprātības principu (pamats – vecāku vai likumisko pārstāvju iesniegums);

17.3. stundas individuālajam darbam atbilstoši katra skolēna speciālajām vajadzībām un attīstības dinamikai;

17.4. pasākumus atbilstoši normatīvajiem aktiem par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

18. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

19. Nodarbības ārpus kopējās mācību stundu slodzes plāno atbilstoši katra skolēna speciālajām vajadzībām tā, lai tās sniegtu atbalstu mācību procesam, kas notiek mācību stundu ietvaros, līdzsvarojot mācību formu dažādību, kuru izvēli nosaka plānotais skolēnam sasniedzamais rezultāts.

20. Mācību satura īstenošanai izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto normatīvajos aktos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

21. Speciālās izglītības iestāde vai vispārējās izglītības iestāde, kurā ir speciālās klases skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem, nodrošina individuālās un grupu atbalsta nodarbības atbilstoši skolēnu individuālajām vajadzībām, ievērojot šā pielikuma 2. tabulā norādīto nodarbību skaitu.

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	6	6	6	6	5	5	2	2	2

22. Individuālās un grupu atbalsta nodarbības vispārīglītojošajās klasēs iekļautajiem skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem nodrošina izglītības iestādes finansējuma ietvaros.

23. Individuālajās un grupu atbalsta nodarbībās var apvienot vairāku klašu skolēnus.

V. Mācību vides raksturojums

24. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo un sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi atbilstoši skolēnu vecumposma vajadzībām un attīstības īpatnībām un universālā dizaina prasībām (piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekštelpās).

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

25. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas pamatprincipi, vērtēšanas veidi un vērtējuma izteikšanas veidi ir noteikti valsts pamatzglītības standartā.

26. Izglītības iestāde izstrādā skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību, kurā nosaka:

26.1. kā tiek iegūts skolēna vērtējums mācību gada noslēgumā dažādos mācību priekšmetos;

26.2. kādā veidā izglītības iestādē tiek izteikti formatīvie vērtējumi;

26.3. kādā veidā tiek izvērtēta un dokumentēta skolēnu izaugsme un ieradumi;

26.4. kā pedagogi izglītības iestādē saskaņo summatīvās vērtēšanas un diagnosticējošās vērtēšanas darbu plānojumus katrai klasei vai skolēnu grupai, vienā dienā plānojot ne vairāk kā divus summatīvās vērtēšanas darbus;

26.5. kā par skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību izglītības iestāde informē skolēnus un skolēnu vecākus vai likumiskos pārstāvjus;

26.6. kā skolēni var iegūt iepriekš neiegūtos summatīvos vērtējumus;

26.7. kā skolēni var uzlabot sniegumu mācību gada noslēgumā;

26.8. citus izglītības iestādei būtiskus skolēnu snieguma vērtēšanas jautājumus.

27. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas metodiskos paņēmienus, izpildes laiku un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus un izglītības iestādes izstrādāto skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību.

28. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā vai nu semestra un mācību gada noslēgumā, vai mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārceļšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārceļšanai uz nākamo klasi.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

29. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības iestāžu darbību.

30. Ar izglītības programmas īstenošanu saistītās izmaksas sedz:

30.1. valsts dibinātā izglītības iestādē – no valsts budžeta;

30.2. pašvaldības dibinātā izglītības iestādē – no valsts un pašvaldības budžeta;

30.3. privātpersonas dibinātā izglītības iestādē – no valsts, pašvaldības un privātā budžeta.

31. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātajam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam un individuālo un grupu atbalsta nodarbību skaitam.

32. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagoģu darba samaksu.

33. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagoģu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot skolēnus atsevišķu mācību priekšmetu apguvei gan visās, gan daļā mācību stundu.

Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem paraugs

(izglītības programmas kods 21015911)

I. Izglītības programmas īstenošanas mērķi un uzdevumi

1. Speciālās pamatizglītības programmas skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem (turpmāk – izglītības programma) mērķis ir nodrošināt skolēnam iespēju apgūt pamatprasmes atbilstoši viņa veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim, nodrošinot attīstības traucējuma korekciju un kompensēšanu vai nodrošinot veselības saglabāšanu, lai skolēns varētu iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu personību.

2. Izglītības programmas uzdevums ir nodrošināt nepieciešamos atbalsta pasākumus un palīdzību mācību satura apgūvē skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem atbilstoši skolēnu veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim.

3. Izglītības programma paredz katram skolēnam individuāla izglītības programmas apguves plāna izstrādi un īstenošanu.

II. Izglītības saturs

4. Izglītības programmas saturu veido mācību priekšmetu programmas un nepieciešamo individuālo un grupu atbalsta nodarbību plāns.

5. Mācību priekšmetu saturu īsteno atbilstoši katra skolēna individuālajam izglītības programmas apguves plānam.

III. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību

6. Skolēnu uzņemšana 1.–9. klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām šajās programmās izglītojamo pārceļšanai uz nākamo klasi.

7. Skolēnus izglītības programmā uzņem ar valsts vai pašvaldības pedagogiski medicīniskās komisijas atzinumu.

IV. Pedagoģiskā procesa organizācijas principi un īstenošanas plāns (tai skaitā atbilstoši mācību priekšmetiem)

8. Izglītības iestāde izglītības programmā noteiktās prasības īsteno atbilstoši skolēna veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim.

9. Izglītības programmas īstenošana skolēniem paredzēta deviņiem gadiem. Atkarībā no skolēna veselības stāvokļa un izglītības iestādes iespējām izglītības programmas īstenošana var ilgt līdz 12 gadiem.

10. Izvērtējot skolēna spējas, attīstības līmeni un veselības stāvokli, skolēnam tiek veidots individuāls izglītības programmas apguves plāns, par pamatu ņemot vienu no šādiem diviem izglītības programmas mācību priekšmetu un stundu plānu variantiem:

1. variants

Nr. p. k.	Mācību joma un mācību priekšmets	Klase								
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Valodu mācību joma									
	latviešu valoda	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma									
	sociālās zinības	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma									
3.1.	vizuālā māksla	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.2.	mūzika	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.3.	literatūra				X	X	X	X	X	X
4.	Dabaszinātņu mācību joma									
	dabaszinības	X	X	X	X	X	X			
5.	Matemātikas mācību joma									
	matemātika	X	X	X	X	X	X	X	X	X
6.	Tehnoloģiju mācību joma									
6.1.	dizains un tehnoloģijas	X	X	X	X	X	X	X	X	X
6.2.	datorika					X	X	X		
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma									
	sports un veselība	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Maksimālā mācību stundu slodze nedēļā		22	23	24	26	28	30	32	34	34

2. variants

Nr. p. k.	Mācību joma un mācību priekšmets	Klase								
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Saskarsme (komunikācija, valodas uztvere, izpratne, lietošana)	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.	Sociālās zinības (sociālās iemaņas)	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3.	Vizuālā māksla (pasaules izzināšana)	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.	Sports un veselība	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

^	(kustību attīstīšana)	^	^	^	^	^	^	^	^
Maksimālā mācību stundu slodze nedēļā	22	23	24	26	28	30	32	34	34

11. Izglītības programmas mācību priekšmetu un stundu plāns pielāgojams katra skolēna veselības stāvoklim, spējām un attīstības līmenim. Stundu skaits nedēļā individuālajā plānā var būt mazāks par mācību priekšmetu un stundu plānā maksimāli pieļaujamo.

12. Valsts pamatizglītības standartā noteikto mērķu sasniegšanai izmanto daudzveidīgas mācību un audzināšanas darba formas, variējot to īstenošanas ilgumu atbilstoši mērķim un skolēnu speciālajām vajadzībām. Skolēnam plānotos sasniedzamos rezultātus sasniedz vienotā mācību un audzināšanas procesā, kas ietver gan darbu mācību stundās, gan ārpus kopējās mācību slodzes iekļautos pasākumos.

13. Izglītības programmā ārpus kopējās mācību stundu slodzes iekļauj:

13.1. klases stundas, kas tiek plānotas atbilstoši skolēnu mācību un audzināšanas vajadzībām, iekļaujot tajās, piemēram, veselības izglītības un ceļu satiksmes drošības jautājumus;

13.2. fakultatīvās nodarbības, kas tiek organizētas skolēnu grupai, ievērojot skolēnu speciālās vajadzības, intereses un brīvprātības principu (pamats – vecāku vai likumisko pārstāvju iesniegums);

13.3. individuālās un grupu atbalsta nodarbības atbilstoši katra skolēna individuālajām vajadzībām un attīstības dinamikai;

13.4. pasākumus atbilstoši normatīvajiem aktiem par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību.

14. Nodarbības ārpus kopējās mācību stundu slodzes plāno atbilstoši katra skolēna speciālajām vajadzībām tā, lai tās sniegtu atbalstu mācību procesam, kas notiek mācību stundu ietvaros, līdzsvarojot mācību formu dažādību, kuru izvēli nosaka skolēnam plānotais sasniedzamais rezultāts.

15. Mācību satura īstenošanai izglītības iestāde vai pedagogs mācību līdzekļus izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam un izmanto normatīvajos aktos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību noteiktos kritērijus.

16. Mācību stundās var iekļaut 2–3 minūšu dinamiskās pauzes skolēnu stājas attīstīšanai un nostiprināšanai.

17. Izglītības iestāde skolēnam ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem nodrošina individuālās un grupu atbalsta nodarbības atbilstoši skolēna individuālajām vajadzībām, ievērojot šā pielikuma 1. tabulā norādīto nodarbību skaitu.

1. tabula

Nodarbība	Klase								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Individuālās vai grupu atbalsta nodarbības	8	8	8	8	8	8	7	7	7

18. Individuālās un grupu atbalsta nodarbības vispārīglītojošajās klasēs iekļautajiem skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem nodrošina izglītības iestādei piešķirtā

finansējuma ietvaros.

19. Individuālajās un grupu atbalsta nodarbībās var apvienot vairāku klašu skolēnus.

V. Mācību vides raksturojums

20. Izglītības iestāde nodrošina normatīvajos aktos noteiktajām higiēnas prasībām atbilstošu mācību procesu, iekļaujošu, intelektuālo un sociāli emocionālo attīstību un veselību veicinošu, fiziski un emocionāli drošu mācību vidi atbilstoši skolēnu vecumposma vajadzībām un attīstības īpatnībām un universālā dizaina prasībām, piemēram, viegli uztverama informācija, ērta piekļuve, vides objektu kontrastējošs noformējums grīdā un iekštelpās.

VI. Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība

21. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas pamatprincipi un vērtēšanas veidi ir noteikti valsts pamatzglītības standartā. Skolēna mācību snieguma vērtējumu izsaka šo noteikumu 9. pielikumā minētajos apguves līmeņos.

22. Skolēni ir atbrīvoti no valsts pārbaudes darbiem.

23. Izglītības iestāde izstrādā skolēnu mācību sniegumu vērtēšanas kārtību, kurā nosaka:

23.1. kā tiek iegūts skolēna vērtējums mācību gada noslēgumā dažādos mācību priekšmetos;

23.2. kādā veidā izglītības iestādē tiek izteikti formatīvie vērtējumi;

23.3. kādā veidā tiek izvērtēta un dokumentēta skolēnu izaugsme un ieradumi;

23.4. kā pedagogi izglītības iestādē saskaņo summatīvās vērtēšanas un diagnosticējošās vērtēšanas darbu plānojumus katrai klasei vai skolēnu grupai, vienā dienā plānojot ne vairāk kā divus summatīvās vērtēšanas darbus;

23.5. kā par skolēnu mācību sniegumu vērtēšanas kārtību izglītības iestāde informē skolēnus un skolēnu vecākus vai likumiskos pārstāvjus;

23.6. kā skolēni var iegūt iepriekš neiegūtos summatīvos vērtējumus;

23.7. kā skolēni var uzlabot sniegumu mācību gada noslēgumā;

23.8. citus izglītības iestādei būtiskus skolēnu snieguma vērtēšanas jautājumus.

24. Skolēnu mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus, izglītības iestādē īstenoto pamatzglītības programmu un izglītības iestādē izstrādāto skolēnu mācību sniegumu vērtēšanas kārtību.

25. Izglītības programmas apguvi katrā klasē apliecina liecība, kas ietver skolēna snieguma vērtējumu katrā mācību priekšmetā vai nu semestra un mācību gada noslēgumā, vai mācību gada noslēgumā. Skolēnu pārcelšana nākamajā klasē notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi.

VII. Izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā personāla, finanšu un materiālo līdzekļu izvērtējums un pamatojums

26. Izglītības programmas īstenošanā izglītības iestāde ievēro normatīvo aktu prasības, kas regulē izglītības

iestāžu darbību.

27. Ar izglītības programmas īstenošanu saistītās izmaksas sedz:

27.1. valsts dibinātā izglītības iestādē – no valsts budžeta;

27.2. pašvaldības dibinātā izglītības iestādē – no valsts un pašvaldības budžeta;

27.3. privātpersonas dibinātā izglītības iestādē – no valsts, pašvaldības un privātā budžeta.

28. Apmaksājamo stundu skaitu mēnesī aprēķina atbilstoši izglītības iestādes vadītāja apstiprinātajam mācību priekšmetu un stundu īstenošanas plānam un individuālo atbalsta nodarbību skaitam.

29. Pedagoģa darba slodzi un darba samaksu nosaka atbilstoši normatīvajam regulējumam par pedagoģu darba samaksu.

30. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagoģu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot skolēnus atsevišķu mācību priekšmetu apguvei gan visās mācību stundās, gan daļā mācību stundu.

© Oficiālais izdevējs "Latvijas Vēstnesis"